

QUADERNS 234

Quaderns de Pastoral és una publicació del **Centre d'Estudis Pastorals** de les diòcesis catalanes. La revista és oberta i plural en l'esperit dels Concilis ecumènic i provincial. Les opinions manifestades en els diferents articles són responsabilitat dels respectius autors. El pensament de la revista només es manifesta quan ho fa constar expressament.

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals

Plaça Sant Felip Neri, 5 - Tel. 93 317 48 58 - Fax 93 302 51 09 - 08002 Barcelona

Director: *Josep M. Domingo*

Secretari: *Antoni Serramona*

Cap de redacció: *Anna-Bel Carbonell*

Consell de redacció: *Mercè Basté, Joaquim Brustenga, Ricard Casadesús, Joan Anton Cedó, Joaquim M. Cervera, Manuel Claret, Pere Milà, Joan Nadal, Antoni Román, Javier Velasco.*

Impressió: I.G. Santa Eulàlia - Santa Eulàlia de Ronçana.

Dipòsit legal: B-25.506/1969

Amb llicència eclesiàstica

Subscripció anual: 31 euros

Preu d'aquest exemplar: 7,80 euros

Amb la col·laboració de

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Sumari

Pòrtic	7
 I.- Monogràfic	
La simplicitat en Sant Francesc, per fra Jacint Duran, ofm. del convent d'Arenys de Mar i professor de Teologia Espiritual	13
Art, simplicitat i senzillesa, per Goretti Pomé, artista plàstica, llicenciada i professora en Belles Arts	22
Cap a una gestió més responsable dels diners: la banca ètica, per Eduard Ibáñez, doctor en Dret i Director de Justícia i Pau	32
La simplicitat en els àpats de la vida conventual, per Fra Valentí Serra de Manresa, ofm., del convent de Sarrià i Arxiver dels caputxins	45
La simplicitat: viure en unitat, per Javier Bustamante, poeta. Sant Jeroni de la Murtra	53

Testimonis de famílies i persones que viuen en comunitat	
Germanes de la Comunitat de Foucault	59
L'Eulàlia i Ton, un matrimoni i família de l'ACO	60
Testimoni de comunitat de St Andreu	65
Testimoni missioner i vocacional,	
per Maria Rallo, carmelita missionera del Pare Palau a Malawi	67
Missionera... ara, avui a Cumanà,	
per Montse Tolo, religiosa del Puresa de Maria	76
El camí cap a la simplicitat,	
per Albert Dresaire, de Mataró, militant d'ACO	79
Viure amb simplicitat... una decisió,	
per Leticia Soberon, dra. en Ciències Socials, professora de Blanquerna-URL i membre del Comitè de Comunicació del papa Francesc	85
Extracte del llibre <i>L'Església dels pobres?</i> <i>en el Concili Vaticà II,</i>	
per Mn. Josep Planellas, prevere i teòleg gironí. Vicedegà de la FCT	88
La senzillesa o simplicitat com a virtut ètica.	
Essència i falsificacions,	
per Mn. Ramón Rosal, doctor en psicologia i codirector de l'Institut Erich Fromm	106
II.- Animació Bíblica de la Pastoral,	
per Javier Velasco, biblista, professor a l'ISCREB i membre del CEP	139
III.- Mirada Evangèlica als nous moviments sociopolítics,	
per Joaquim Cervera, sociòleg i membre del Seminari de Teologia Pastoral de la FTC	145

IV.- Col·loqui europeu de parròquies 2015

Preparant el Col·loqui 2015 a Lisieux,

per Mn. Josep Taberner, rector de Sant Pere de Figueres
i copresident del Col·loqui Europeu de Parròquies 151

Treball preparatori de Lisieux 2015,

per Mn. Joan Casellas, rector de Pineda de Mar i
professor de la FTC i membre del Seminari de Teologia Pastoral 153

“Enviats a servir. Aneu a les perifèries!”,

per Mn. Joan Torra, rector de Sant Pere de Torelló i
professor de la FTC 155

V.- Recomanacions del llibreter

per Pere Fàbregues 171

VI.- Recensions

La renovació del ministeri diaconal en el 50 aniversari

del Concili Vaticà II, d'Aureli Ortín Maynou

per Florenci Travé 179

L'Església dels pobres en el Concili Vaticà II, de J. Planellas

per Josep M. Domingo, director del CEP 183

Dios vive en la ciudad. Hacia una nueva pastoral urbana a la luz de Aparecida y del proyecto misionero de Francisco,

de Carlos María Galli

per Josep M. Domingo, director del CEP 186

PÒRTIC

LA SIMPLICITAT

Els darrers números de *Quaderns de Pastoral* els vam dedicar a temes que són alhora d'actualitat i podem dir-ne de complexitat: Un amb el títol general *L'hora de Catalunya* analitzava moltes de les circumstàncies del present moment polític i social de Catalunya, sempre des de la perspectiva eclesial i pastoral. L'altra número, el darrer, amb el títol *La família. Reptes, reflexions i propostes* explorava diversos aspectes de la realitat familiar, situats en l'entremig dels dos sínodes convocats pel papa Francesc al voltant d'aquest tema.

El present número de *Quaderns* ofereix un canvi de registre i ens centrem en un tema en principi, i a jutjar ja pel mateix títol, molt més simple i monogràfic, *La simplicitat*. Aquesta rotació de temes no és perquè sí. Encara que és convenient a tota publicació periòdica anar variant els seus enfocaments i continguts perquè, com deia Charles Péguy, una revista pot deixar descontents a cada número el vint-i-cinc per cent dels seus lectors, però ha de mirar que no sigui sempre el mateix vint-i-cinc per cent! No, no és perquè sí; en el consell de redacció de *Quaderns* va semblar oportú i convenient fer aquesta reflexió sobre un dels eixos que apareixen com a característics d'aquesta etapa de la vida de l'Església sota la influència del papa Francesc i en el solc també d'allò que Joan XXIII va inaugurar fa més de cinquanta anys: un *aggiornamento* que no és mirar enrera, sinó un retorn a l'essencial, un retrobament en la senzillesa i la simplicitat de la vida evangèlica.

El tema és la simplicitat, però no vol dir que sigui elemental o senzill. Passa com allò que s'atribueix a W. Churchill a propòsit dels discursos: si voleu que faci un discurs de dues hores puc començar d'aquí deu minuts, però si voleu que parli deu minuts

necessito preparar-ho dues hores. La simplicitat demana molta preparació, molta elaboració per anar-la assolint. Té molts registres que van més enllà de la virtut cristiana o, més ben dit, aquesta virtut pot impregnar i impregna moltes dimensions de la vida; de la vida personal i de la vida espiritual, de la vida familiar i social, de la política i econòmica, etc. Algunes d'aquestes dimensions les hem volgut recollir en aquest *Quadern*.

Amb el rerefons evangèlic de l'estil de Jesús -aquella mirada als ocells del cel i els liris del camp que coneix i es refia amb simplicitat de la bondat provident de Déu- sens dubte que un dels grans referents d'aquest estil de vida és Sant Francesc. Per així obrim el número amb un estudi espiritual d'arrel franciscana (*Jacint Duran*). Com també, en una dimensió més prosaica però que inclou igualment una opció de vida frugal i senzilla, les amenes pàgines sobre els àpats i l'alimentació conventual (*Valentí Serra*). Dues facetes de la vida social aparentment allunyades entre sí, la institució econòmica (*Eduard Ibàñez*) i l'expressió artística (*Goretti Pomé*) troben també la seva reflexió amb repercussions en les mentalitats i la transformació social. La vivència de la simplicitat com a virtut ètica (*Ramon Rosal*) i com a recerca personal en un camí d'unificació i recentrament de vida (*Javier Busta-mante*). Ajuntem també els testimonis de persones de diversa condició, parelles, pares, famílies (*Eulàlia i Ton, Albert, Leticia, comunitat de Sant Andreu*) que seguint la seva vocació personal i professional i eclesial ens comuniquen la recerca i l'expressió de la simplicitat en formes diverses; i el testimoni també d'unes religioses que lluny del nostre país fan una opció molt intensa a favor dels més pobres i una espiritualitat i forma de vida volgudament simple i identificada amb Jesús pobre i amic dels humils i senzills (*Maria Rallo, Montse Tolo, Josefina*). Acaba aquesta secció principal de Quaderns amb una aportació històrica i doctrinal que agraïm a Mn. Joan Planellas, membre també del CEP, que ens dóna el permís per publicar uns fragments de la seva darrera obra de la qual en fem la recensió en aquest mateix número. Tres fragments escollits relatius a la vivència de la pobresa i la simplicitat eclesial tal com es va pensar i plasmar en els debats i documents del Concili Vaticà II.

Com ja avançàvem en el primer número del 2014 oferirem en cada lliurament de *Quaderns* unes seccions d'actualitat bíblica en la perspectiva d'animació bíblica de la pastoral, de mirada

evangèlica a fets diversos del moment present, i d'una secció de recomanacions bibliogràfiques interessants, juntament amb la recensió d'alguns llibres apareguts recentment i que criem que fan de bon senyalar als lectors de la revista.

Per últim incorporem en aquest número una àmplia informació sobre el Col·loqui Europeu de Parròquies (l'altre CEP, somriem a vegades amb els amics del Col·loqui coincidint en les sigles). El juliol d'aquest any 2015 el Col·loqui es celebrarà a Lisieux (França) i es va preparar en les sessions catalanes tingudes a Vic (*Mn. Joan Taberner i Mn. Josep Casellas* ens ofereixen el programa i les reflexions preparatòries; i *Mn. Joan Torra* el contingut de la seva conferència).

Començava aquest Pòrtic fent referència a l'influx que el papa Francesc està deixant sentir en el conjunt de la vida de l'Església. I que una de les direccions d'aquest influx rau en la simplicitat i simplificació evangèlica de molts aspectes de la vida. Parenta pròxima de la simplicitat és la llibertat d'esperit. Acabo amb una referència que trobem a *Evangelii gaudium* 280 i que dóna el to d'aquesta recerca: *No hi ha major llibertat que la deixar-se portar per l'Esperit, renunciar a calcular-ho i controlar-ho tot, i permetre que ell ens il·lumini, ens guiï, ens orienti, ens impulsi cap on ell vulgui. Ell sap bé el que fa falta en cada època i en cada moment. Això s'anomena ser misteriosament fecunds.* Desitgem en aquest inici de l'any 2015 que aquest número de *Quaderns* i tot el treball del CEP tingui també la seva misteriosa fecunditat, així com les tasques que cadascun dels benivolguts lectors emprenen amb *tota simplicitat* al servei de Déu i dels germans.

Josep M. Domingo Ferrerons,
Director del CEP.

I. Monogràfic

La simplicitat en sant Francesc

---

per Fra Jacint Durant, ofm. del convent d'Arenys de Mar i
professor de Teologia Espiritual

La nuesa

En sant Francesc hi ha una constel·lació de conceptes que apunten en la mateixa direcció: desapropiació, pobresa, veritat, simplicitat... nuesa. La vida de Francesc és un itinerari de la complicació a la simplicitat, de la superficialitat a la profunditat, de la dispersió a l'únic necessari. De la preocupació obsessiva per l'aparença a allò que val per si mateix, de la preocupació pel vestit a la nuesa.

Nuesa és la primera paraula. Fra Tomàs de Celano, el seu primer biògraf, quan descriu en la seva biografia, feta l'any 1228 (dos anys després de la mort), un dels moments cabdals de la conversió, diu: "Llavors (el pare de Francesc) el conduí a la presència del bisbe de la ciutat perquè el fill fes en mans del prelat la renúncia i la restitució de tot el que posseïa. Lluny de tota resistència, Francesc, alegre i decidit, féu allò que se li demanava.

Ja davant el bisbe, Francesc no dubta ni vacil·la: sense esperar cap paraula, ni dir-la ell, es despulla del tot, deixa la roba als peus del seu pare i restà així, nu, davant tot-hom. El bisbe, colpit de tant de coratge i admirat del fervor i la fermesa d'ànim, s'aixeca, acull i abraça Francesc i el cobreix amb el seu propi mantell". Som a l'any 1206, l'any de la conversió de sant Francesc, és aquest un dels moments importants de l'inici del seu camí. Vint anys més tard, al final d'aquest camí, quan el vingué a visitar la germana mort, ens diu el mateix fra Tomàs de Celano

La vida de Francesc és un itinerari de la complicació a la simplicitat, de la superficialitat a la profunditat, de la dispersió a l'únic necessari.

---

en la seva segona biografia: “Definitivament esgotat per la greu malaltia que aviat posaria fi als seus dolors, manà que el posessin nu sobre la terra nua... estès així a terra, despullat de la pobra túnica de sac, mirà fit a fit al cel i, com de costum, absort tot ell en aquella glòria, amagà amb la mà esquerra la ferida del costat dret perquè ningú no la veiés. I digué als frares: “He acomplert la meva missió; que Crist us ensenyi a complir la vostra”, i pocs dies més tard: “Invitava també totes les creatures a lloar Déu... les exhortava a estimar-lo... pel que fa a la mort mateixa, per tots tan odiosa i terrible, exhortava a lloar-la i, sortint al seu encontre amb ànim alegre, la convidava a hostatjar-se a casa seva: “Benvinguda sia la meva germana mort”... I digué als seus frares: “Quan em veieu entrar a l’agonia, poseu-me estès i nu sobre la terra, com l’altre dia i, un cop mort, deixeu-me així, per el temps que un home necessita per recórrer poc a poc una milla”. Així morí sant Francesc.

La nuesa fou una companya fidel dels inicis franciscans, tant en Francesc com en els seus companys. Sigui per compartir amb els pobres la roba que portaven, sigui perquè els hi era arrabassada pels qui els escarnien, sigui per penitència i fins i tot per predicar. Així fou el cas de fra Rufí, noble d’Assís que entrà a la fraternitat, i que per vergonya refusava insistentment d’anar a predicar a Assís. Francesc, per obediència, el va obligar a anar sense hàbit a l’església de sant Rufí d’Assís a predicar. Francesc, penedit del que ell mateix va considerar un abús d’autoritat, l’anà a trobar a l’església també sense hàbit.

L’Únic necessari

Però tot això és fruit d’un fet que li esdevingué, que ell no cercà. En una de les biografies que s’apropen amb més coneixement dels fets dels primers anys, com és la *Llegenda dels tres companys*, se’ns narra un fet que el mateix relator diu explícitament: “Com ell mateix (Francesc) va dir després”. Per tant, ens vol transmetre un record del mateix Francesc. El text, que se situa abans de la conversió de Francesc, diu així: “Quan aca-

baren el festí sortiren tots plegats de la casa; formaven una fila davant de Francesc, cantant pels carrers. Ell, amb un bastó a la mà, com a rei de la festa, seguia darrere d'ells mut i meditant profundament. Tot d'una el visità el Senyor: va experimentar una dolcesa tan meravellosa en el seu cor, que no podia parlar ni moure's, ni era capaç d'adonar-se de res, tret d'aquella dolçor. Restava tan absort que –com ell mateix va dir després–, ni que l'haguessin fet a trossos no hauria pogut moure's ni fugir. Quan els companys s'adonaren que seguia un xic allunyat, es giraren i s'esveraren: semblava un altre home". Els textos que parlen d'abans de la conversió no ens mostren un Francesc que cerca Déu. Més aviat sembla que en fugí. És Déu qui li surt a l'encontre. La resposta de Francesc a partir d'aquest moment serà deixar-se atreure i fer-se dòcil al que el Senyor li indica. I serà aquesta docilitat el que tancarà el cercle de la primera pedra del nou edifici. Com ell mateix escriu en el seu *Testament*: "El Senyor em donà a mi, fra Francesc, de començar així a fer penitència: puix que, quan estava en pecats em semblava massa amarg de veure leprosos. I el Senyor mateix em conduí entre ells, amb ells vaig fer misericòrdia. I quan m'apartava, allò que em semblava amarg se'm convertí en dolçor de l'ànima i del cos; i després vaig estar poc temps i vaig sortir del segle". Hi ha, per tant, la iniciativa de Déu i la resposta de Francesc. Aquest diàleg converteix l'amargor en dolçor, això el fa sortir del segle. Hi ha una intervenció inesperada i gratuïta de Déu que el sedueix, una dolçor que l'impedia fins de moure's i hi ha una resposta d'ell (anar entre leprosos) que transforma el que és amarg en dolç. Deixa la cura sobre ell mateix, la recerca de voler ser cavaller, i opta per deixar-ho tot anant a viure entre els pobres que sojornaven prop de l'església de sant Damià fora de la ciutat d'Assís. El manté l'Únic necessari. La simplicitat és la recerca constant, o millor, la seducció constant per Déu, l'únic bé i única font de tot bé. Així queda reflectit en la seva primera *Regla*, en el capítol 23: "No desitgem, doncs, altra cosa, no en vulguem cap altra i que res no ens agradi ni ens delecti, sinó el Creador i Redemptor i Salvador nostre, l'únic Déu veritable, que és el bé complet, el bé tot enter, el bé veritable i sobirà, el qual és

---

Els textos que parlen d'abans de la conversió no ens mostren un Francesc que cerca Déu. Més aviat sembla que en fugí. És Déu qui li surt a l'encontre.

En Francesc hi ha la irrupció de Déu com l'únic bé i, per tant, l'elecció de Francesc de Déu com a únic bé per a ell.

l'únic bo, mansuet, suau i dolç, que és l'únic sant, just, veritable, sant i recte, el qual és l'únic benigne, innocent, pur...". En Francesc hi ha la irrupció de Déu com l'únic bé i, per tant, l'elecció de Francesc de Déu com a únic bé per a ell. Això el porta a la màxima simplificació del seu cor, a tenir (tendir) cap a un cor indivís. Això és la font de la simplicitat. Això el porta de la complicació a la simplicitat, de la multiplicitat a la unitat, de la superficialitat a la profunditat.

L'Esriptura

El context en el qual Francesc llegeix l'Esriptura és la Litúrgia. És l'Església. Per això coneix la lectura al·legòrica de la Bíblia. No llegeix l'Esriptura com a les escoles catedralícies que en aquell moment començaven a néixer, preocupades per raonar la fe i refutar les heretgies, com ho farà pròpiament sant Domènec i els frares predicadors fundats per ell. El seu context és el dels moviments laïcals i evangèlics que florien per tot arreu, però la seva preocupació primera no era predicar o convertir, sinó que va mantenir la raó monàstica de la *lectio*: la pròpia conversió. Francesc viu profundament la Litúrgia i en capta la manera de llegir l'Esriptura "in persona Christi". Un dels textos més llargs que tenim escrit per ell és l'*Ofici de la Passió* on es pot veure com ell llegeix els salms des de la persona del Crist, ja que substitueix moltes vegades la paraula "Senyor" per "el meu Pare". Per exemple, en la sexta del Trídium sagrat combina el salm 43, 5 i el 37, 23 i els posa directament en llavis de Jesús: "Vós sou el meu Santíssim Pare, Rei meu i Déu meu. Cuiteu a defensar-me, Senyor Déu de la meva salvació". I això es troba contínuament en tots els salms que combina amb tota llibertat, però assumint la preceptiva de la lectura al·legòrica de la litúrgia. I seguint aquest mateix esperit de la litúrgia els textos de l'Evangelí són llegits en sentit literal, no al·legòric. I en el seu cas, no sols fa dels Evangelis una lectura literal, sinó a la lletra, simplement. Aquesta simplicitat el porta a aprendre's literalment sobretot els textos de la missió i els del Sermó de la Muntanya. Així ens ho descriu fra Tomàs de Celano en la seva primera biografia: "Francesc, sentint

---

que els deixebles de Crist no havien de posseir or, ni plata, ni diners, que no havien de dur per al camí alforges, ni bossa, ni pa, ni bastó, ni anar calçats o vestir dues túniques, sinó predicar només el Regne de Déu, la penitència i la conversió, de cop, exultant de goig i ple de l'Esperit de Déu, exclamà: "Això és el que el busco, això és el que vull, i això és el que desitjo complir amb tot el cor". El sant s'afanyà a executar ple de joia el saludable consell que havia sentit i no dubtà gens a dur-lo a la pràctica amb fidelitat: es descalçà, llença el bastó i, content només amb una sola túnica, se cenyí amb una corda...". I així mateix ho descriu Francesc en el seu *Testament*: "I jo amb poques paraules i simplement ho vaig fer escriure i el Senyor Papa m'ho confirmà. I aquells que venien a rebre la vida donaven als pobres tot el que podien tenir i estaven contents amb una túnica, apedaçada de dins i de fora, amb la corda i els calçons. I no volíem tenir res més... i romaníem en les esglésies pobrissones i abandonades. I érem il·letrats i súbdits de tothom. I jo treballava amb les meves mans, i vull treballar... I quan no ens donin la paga del treball, recorreguem a la taula del Senyor, demanant almoïna de porta en porta. El Senyor em va revelar que diguéssim la salutació: "Que el Senyor et doni la pau". I segurament perquè la lectura de l'Esriptura està feta en el si de la litúrgia, també d'una manera molt simple i directa se sent en profunda i agraïda comunió amb l'Església concreta i real, que és qui li dóna la paraula i l'Eucaristia, que tant estima. La Regla conclou unificant la fidelitat a la literalitat de la lectura de l'Evangeli i la comunió amb l'Església: "A fi que sempre súbdits i subjectes als peus d'aquesta mateixa Església, constants en la fe catòlica, observem la pobresa i la humilitat i el sant Evangeli de nostre Senyor Jesucrist, que fermament hem promès".

La Regla conclou unificant la fidelitat a la literalitat de la lectura de l'Evangeli i la comunió amb l'Església.

Santa Clara

Aquest literalisme evangèlic ple de simplicitat i radicalitat Francesc el viu plenament, el transmet als seus freres i així ho escriu en la seva Regla. I també ho transmet a santa Clara.

Santa Clara ha conservat la darrera voluntat de sant Francesc adreçada a les monges de Sant Damià incorporant-la al capítol sisè de la seva Regla, la part central de tot el text de la Regla. Aquest curt escrit de Francesc té la voluntat de dibuixar clar el fi últim, el punt central que dóna sentit a tot, ho mesura tot i tot queda en segon pla o troba la seva autèntica perspectiva. El text diu així: “Jo, fra Francesc, petitó, vull seguir la vida i la pobresa de l’Altíssim Senyor nostre Jesucrist i de la seva Mare, i perseverar-hi fins a la fi; i us prego, senyores meves, i us aconsello que visqueu sempre en aquesta santíssima vida i pobresa. I guardeu-vos ben bé que de cap manera no us n’aparteu mai per la doctrina o consell d’algú”. K. Esser, un gran coneixedor de les fonts franciscanes, defineix el simple com el veritable savi, diu: “Mirant la vida des de la perspectiva del fi últim, el simple, veritable savi, en comprèn el sentit; i des d’aquesta perspectiva troba la mesura justa per mesurar totes les coses”.

En la *Carta als custodis*, Francesc diu en aquest sentit: “Sapiguen que a la presència de Déu hi ha algunes coses molt altes i sublimes que a vegades es consideren vils i menyspreables entre els homes, i n’hi ha d’altres que són estimades i notables entre els homes que, davant Déu, compten com a vilíssimes i abjectes”. Quan hom té clar el fi últim, tot pren el seu lloc, la vida deixa de ser un conglomerat de fets juxtaposats i es descobreix l’ordre i fins i tot la seva bellesa oculta. La vida esdevé simple, però densa, no simplista.

Per a Clara el fi últim des d’on tot pren sentit i ho mesura tot és la vocació. I la vocació és el mateix Fill de Déu fet camí.

Santa Clara, amb gran simplicitat i concreció, expressarà aquest fi últim en el seu *Testament* amb gran precisió: “L’apòstol diu: coneix la teva vocació. El Fill de Déu se’ns ha fet camí”. Per a Clara el fi últim des d’on tot pren sentit i ho mesura tot és la vocació. I la vocació és el mateix Fill de Déu fet camí. Després concretarà com un sinònim: “el camí de la santa pobresa” o “imitant la pobresa i humilitat del seu Fill estimat i de la gloriosa Verge, la seva Mare”. Santa Clara, seguint Francesc, ho veu tot des de la perspectiva del fi últim i, a partir d’ell, mesura totes les coses. I aquest fi últim no és una idea, sinó una persona: “El Fill de Déu se’ns ha fet camí” i el nucli, no és una doctrina, sinó la relació personal

amb Ell: la vocació. I Crist mateix n'és el camí. D'aquí la simplicitat, l'harmonia i bellesa de la vida de Francesc i Clara.

La predicació

En la predicació, sant Francesc no rebaixa ni la radicalitat ni la literalitat evangèliques. Francesc, en la carta dirigida a tots els fidels, on inclou també als religiosos i els exhorta a fer coses millors, però sense ometre amb tots els altres cristians l'essencial, diu: "Hem d'estimar els nostres enemics. Hem d'observar els preceptes i consells de Nostre Senyor Jesucrist. Cal, encara, que ens neguem a nosaltres mateixos i posem els nostres cossos sota el jou de la servitud i de l'obediència tal com cadascú prometé al Senyor. No hem de ser savis ni entesos, segons la carn, més aviat hem de ser humils, senzills i purs. Mai no hem de desitjar d'estar per damunt dels altres, sinó més aviat hem de ser servents i sotmesos a tota criatura humana per Déu. I en tots aquells i aquelles que ho faran així i hi perseveraran fins a la fi descansarà l'Esperit del Senyor i farà en ells habitació i sojorn".

En aquest text sant Francesc centra el nucli essencial, com ho havia fet amb els frares i amb Clara, i fent això simplifica i unifica el cor centrant-lo en allò nuclear: "Hem d'observar els preceptes i consells de nostre Senyor Jesucrist" i després de dir l'essencial, ara aplica a tothom allò que era l'ideal de la fraternitat franciscana i que queda expressat en el nom que li va donar sant Francesc a la comunitat fundada per ell: Frares Menors. Frares – és a dir, germans – i menors – petits, que no compten, els últims. Aquest és el nom dels frares, però de fet serà la descripció del que Francesc pensa que ha de ser qualsevol cristià, per això dirigeix la carta a *tots els fidels*. I ho concreta literalment en el que es troba en l'Evangelí. Primer posa el fonament de la fraternitat en el manament de Jesús: "Hem d'estimar els nostres enemics i fer bé als qui ens odien". Aquest precepte del Senyor és molt citat per Francesc i és per a ell el fonament de la vida fraterna dels frares com ho expressa en el capítol 22 de

---

En la predicació, sant Francesc no rebaixa ni la radicalitat ni la literalitat evangèliques.

Mai no hem de desitjar d'estar per damunt dels altres, sinó més aviat hem de ser servents i sotmesos a tota criatura humana per Déu.

---

la primera Regla, com també ho és per a tota vida cristiana. Però la fraternitat basada en l'amor als enemics no és possible si no s'és *menor*, si no s'és una fraternitat de germans menors que cerca el darrer lloc i es neguen a ells mateixos i posen els seus cossos sota l'obediència. Aquesta fraternitat serà possible si no ens creiem importants ni savis. Parafraçant l'Evangelí i Pau, diu Francesc: "No hem de ser savis ni entesos segons la carn, més aviat hem de ser humils, senzills i purs". I acaba amb una frase inspirada en la primera carta de sant Pere (segons la traducció de la Vulgata) i que per a ell és bàsica per descriure el carisma minorític de la fraternitat: "Sotmesos a tota humana criatura per Déu". Una fraternitat que renuncia al poder, a tota classe de poder: "Mai no hem de desitjar d'estar per damunt dels altres, sinó més aviat hem d'ésser servents i sotmesos a tota criatura humana per Déu". Igual que la pobresa fa referència a no tenir béns materials, la minoritat fa referència a no tenir poder de cap mena.

Font de la simplicitat

Recordem, de nou, el que deia K. Esser sobre la simplicitat: "Mirant la vida des de la perspectiva del fi últim, el simple, veritable savi, en comprèn el sentit; i des d'aquesta perspectiva troba la mesura justa per mesurar totes les coses". En Francesc aquest mirar la vida des de la perspectiva del fi últim és sentir-se atret, captivat per Déu: "Que res no impedeixi, que res no separi, que res no s'interposi: per tot arreu a tothora i en tot temps, cada dia i contínuament, creguem tots de veritat i humilment, i tinguem al cor i estimem, honorem, adorem, servim, lloem, glorifiquem i sobreexaltem, magnifiquem i donem gràcies a l'altíssim i sobirà Déu etern, Trinitat i Unitat...". Aquest Déu que no sols creiem en Ell, sinó que habita en nosaltres. És aquesta presència el nucli que tot ho fa simple, ja que omple el cor de l'home i la relació vital amb Ell esdevé la perspectiva última en què s'entrelluca el sentit de la pròpia vida i a partir del qual les coses prenen la seva veritable dimensió vital. Com diu el mateix sant Francesc: "Mai no hem de desitjar d'estar per damunt dels altres, sinó més aviat hem de

Aquest Déu que no sols creiem en Ell, sinó que habita en nosaltres. És aquesta presència el nucli que tot ho fa simple, ja que omple el cor de l'home i la relació vital amb Ell esdevé la perspectiva última.

---

ser servents i sotmesos a tota criatura humana per Déu”. I això no és simplement una exigència moral sinó una realitat que podríem dir-ne mística, el text continua: “I en tots aquells i aquelles que ho faran així i hi perseveraran fins a la fi hi descansarà l’Esperit del Senyor i farà en ells habitació i sojorn”. Així mateix s’expressa quan parla als seus frares: “Prego... a tots els frares, tant ministres com els altres que, apartat tot impediment i posposada tota cura i sol·licitud, de la millor manera que puguin mirin de servir, estimar i adorar el Senyor Déu amb cor net i ànima pura, cosa que Ell cerca per damunt de tot. I fem sempre en nosaltres un estatge i un sojorn per a ell que és el Senyor Déu totpoderós, Pare, Fill i Esperit Sant”. La font d’on raja la simplicitat és fer en nosaltres un estatge i un sojorn per a Déu: l’únic necessari, l’alegria que res no ens pot prendre, la llum que tot ho il·lumina i li dóna el seu just valor, la realitat que es basa a si mateixa. Santa Clara ho expressarà així: “L’ànima humana, la més digna de les criatures, és més gran que el cel, perquè els cels, juntament amb totes les altres criatures, no poden contenir el seu creador, mentre que només l’ànima fidel és estatge i residència seva; i això per virtut de la caritat”. Per la caritat Déu habita en l’ànima que en fa la seva residència i per això Francesc demana als seus frares en la primera Regla: “Estimeu els vostres enemics i feu bé als qui us odien, car també el Senyor, les petjades del qual hem de seguir, anomenà amic el seu traïdor”.

**Per la caritat Déu
habita en l’ànima
que en fa la seva
residència.**

Art, simplicitat i senzillesa

---

per Goretti Pomé, artista plàstica, llicenciada i professora en Belles Arts

“Entre l’obra i l’observador es produeix una experiència consumada, l’apreciació de l’art és un autèntic matrimoni entre dues ments”

Mark Rothko

Vivim en un món occidental complex, ple de multiplicitats que ens distreuen en el nostre dia a dia. Molts cops aquests bigarraments ens envaeixen l'ànima de tal manera que ens minva la capacitat de viure conscientment i plena la nostra interioritat. L'art pot ser un camí cap al silenci tant per a l'espectador com per al mateix autor de l'obra. El creador pot partir del silenci contemplatiu per poder crear. L'espectador pot passar de la contemplació al silenci i arribar a la comunió amb l'essència de l'obra. Com més simplicitat hi hagi en l'obra, més directe serà el camí per arribar a l'essencial.

L'ésser humà, tant el creador com l'espectador, tendeix a buscar l'ordre i l'harmonia quan es troba davant una complexitat expressiva.

L'ésser humà, tant el creador com l'espectador, tendeix a buscar l'ordre i l'harmonia quan es troba davant una complexitat expressiva. L'obra aparentment complexa necessita ser endreçada amb els sentits i obliga a la participació activa des del referent de l'ordre que configura els objectes coneguts en el món real amb el perill d'amagar el que realment és important. Si no som capaços d'endreçar-la ens produeix rebuig perquè se'ns tanca la porta al diàleg intern que hi podríem descobrir.

En l'acte creatiu cal saber en quin moment detenir-se i donar l'obra per acabada ja que hi ha el perill de desfer

la unitat i l'equilibri per la mateixa inèrcia de continuar sense haver-ne pres la suficient distància. L'acte creatiu pot simplificar la complexitat però també pot complicar allò simple. Cal trobar la proporció i la mesura per deixar-la en situació d'ordre i veritat.

Si l'art s'allibera del que és superflu ja no cal entrar en distraccions compositives ni formals. La complexitat no són sinó sorolls del món que penetren l'interior de la persona i li produeixen distorsió i desordre. L'art pot ajudar a arribar a l'ordre, a l'essència. Una forma més simple, que no distregui ni despisti, focalitzarà més lluminosament allò que l'autor vol comunicar i que és la medul·la del seu missatge. Unes formes més netes i pures no distorsionen l'essència d'allò que vol compartir l'artista i permet un fil més directe cap a les sensacions que es volen compartir. L'eliminació dels sorolls, i per tant, el silenci, la senzillesa, la simplicitat permeten apropar-se més a la veritat i experimentar la recerca de l'esperit.

L'espectador de l'obra d'art manté una relació de subjecte amb un objecte, fins que l'espectador no traspassa mitjançant la contemplació la qualitat d'objecte de l'obra i fa experiència, no hi ha comunió. Aquest fet provoca la trobada amb l'essència que va més enllà de tot objecte i subjecte.

Un primer pas per a crear és observar l'objecte com un subjecte i donar-li ànima per apreciar la vida que hi roman. El següent pas és viure el mestratge del silenci com a espai possibilitador de l'obra d'art. El silenci i el buit no són elements que tendeixen a la nul·litat, sinó que són elements necessaris per deixar-se omplir per aprofundir en l'interior i apropar-se a l'autèntica veritat.

El misteri de l'obra necessita ser alliberat. Els paisatges naturals permeten la simplicitat visual: la línia d'horitzó és pau absoluta, una línia inexistent en transporta cap a la infinitud; la immensitat del cel obert, ens condueix cap el Suprem i tal vegada ens fa prendre consciència de la nostra petitesse perquè a la vegada ens desplaça i ens inclou.

L'eliminació dels sorolls, i per tant, el silenci, la senzillesa, la simplicitat permeten apropar-se més a la veritat i experimentar la recerca de l'esperit.

El misteri de l'obra necessita ser alliberat.

L'obra d'art pot tenir un ordre intern perceptible o no tenir-lo. Si és perceptible en un primer pla figuratiu no necessita esforç corrector. Ja es veu a simple vista, és una imatge de la realitat formal. En tot cas, l'espectador pot plantejar l'ordre d'allò conegut segons la semblança respecte a la seva idea del que es proposa en l'obra. Si la percepció de l'ordre està en un segon terme, cal observar les línies invisibles que l'endrecen. Per això cal tenir coneixements de composició visual i es requereix una síntesi visual de les estructures de l'obra de manera que permeti comoditat o incomoditat visual del que es planteja.

Hans Daucher, professor d'art i pintor alemany del segle XX i mort ara fa un any, proposà en el seu llibre "Visió artística i visió racionalitzada" diversos punts d'anàlisi d'una obra d'art i el seu discurs fonamentalment basats en la síntesi visual del que hi ha d'invisible sota la capa visible de l'obra. Aquesta síntesi molts cops no s'aprecia perquè ens podem quedar amb la primera impressió formal del que se'ns presenta com interpretació de la realitat. Si no està bé som crítics o ens produeix rebuig si no entra dins del nostre codi experiencial.

La simplicitat com una resposta a una necessitat de silenci i d'espai buit.

La simplicitat com una resposta a una necessitat de silenci i d'espai buit. L'obra aparentment simple no demana esforç organitzatiu visual, en tot cas requereix que l'espectador prengui consciència de la immensitat que oculta darrera la seva puresa. L'essencial hi reposa, queda immers en la superfície perceptible. És necessari un esforç cultural per apreciar el valor conceptual i estètic que conté. Els coneixements de composició visual permeten reconèixer els seus aspectes formals discursius que estan ben treballats o no. És necessari obrir una mirada nova a aquesta simplicitat de formes, alliberades de tota càrrega.

Canvi del concepte de temps i de qualitat. L'estètica tradicional té l'oportunitat d'alliberar-se del pensament que associa la quantitat de temps dedicat a la producció material d'una obra a la qualitat de la mateixa. El temps passa a ser en l'art contemporani més important en el discurs conceptual que no pas en la producció final. El valor se centra en el missatge, en el

que vol dir. El valor també recau amb la qualitat, però sempre ha de guardar coherència amb la trajectòria de l'artista, que és fruit d'una societat que té uns codis determinats.

La qualitat de l'obra ve determinada per una suma de factors com poden ser la intenció de fer art, la capacitat de l'artista i el domini dels materials i tècniques de producció. L'obra també es valora per l'emoció o reflexió que provoca en l'espectador. L'obra en l'art contemporani no té només valor per la seva tècnica, per la seva semblança amb la realitat, sinó per totes les sensacions, emocions i pensaments que és capaç de generar.

El contingut de l'obra d'art: procés d'apropament a Déu. Hem passat d'un intent de descripció i d'immortalització de la realitat mitjançant la reproducció figurativa, a un procés de simbolització de la mateixa mitjançant l'estetització. Hem necessitat trencar amb la realitat per arribar a un moment d'abstracció on la gran preocupació és l'espai interior de l'home, fins a un punt on l'home necessita buidar-se d'ell mateix per omplir-se del transcendent. L'experiència artística va cap a una experiència interior, personal, espiritual, que bé podem anomenar també Déu.

Actualment els museus d'art valoren especialment l'obra amb contingut d'àmbit social. Els discursos són molts cops més de preocupació de com viuen les altres persones que d'una estètica de bellesa determinada pels condicionaments de diferents cicles en la història. Cada individu, però, té posada la seva particular mirada sobre què és una obra d'art. Hi ha qui li atorga un valor material, limitant-la a una funció objectualitzada de possessió o de plaer. Hi ha també aquell que li dona un valor de subjecte capaç de transmetre un missatge i d'aproximar l'espectador a unes vivències i valors determinats i als que s'arriben a través dels sentits i les emocions.

L'artista pot ser un gran agent sensibilitzador d'allò social. L'art es produeix a partir d'una experiència sensible per a poder fer un retorn a allò sensible. El que realment importa és sortir d'un mateix i donar protagonisme a l'altre. El creador insinua, suggereix, i és l'espectador que

---

L'obra també es valora per l'emoció o reflexió que provoca en l'espectador.

L'experiència artística va cap a una experiència interior, personal, espiritual, que bé podem anomenar també Déu.

Existeix una realitat més o menys oculta que el creador fa visible de forma sensible, simple i senzilla, i l'espectador capta i reconeix aquesta veritat.

ha d'acceptar el diàleg que se li ofereix. L'espectador, a l'entrar en el camí sensibilitzador de l'obra, pot interpretar amb llibertat segons la seva experiència. L'artista crea i dona, i l'espectador sent i viu. Es produeix una comunió entre les dues parts. Existeix una realitat més o menys oculta que el creador fa visible de forma sensible, simple i senzilla, i l'espectador capta i reconeix aquesta veritat.

La fotografia i la simplicitat. El llenguatge que molts museus d'art contemporani estan impulsant és la fotografia. L'ésser humà necessita explicar el món, l'artista anhela transformar-lo amb la sensibilització del mateix. La fotografia va començar amb la necessitat de la persona d'immortalitzar-se, de congelar instants en paisatges i formes de viure.

Podem veure l'altre costat del món en una sala d'exposicions. La fotografia va més enllà del clic de la càmera. Darrere la mirada hi ha una realitat social. Henri Cartier-Bresson, el reconegut artista fotògraf francès de la segona meitat del segle XX, va dir "*Observo, observo, observo*. Comprenc a través dels ulls. *L'actitud hauria de ser abstreure's, no intentar demostrar res. Arribes amb una gran força i acabes per oblidar-te de tu mateix*". (Henri Cartier-Bresson. Ver es un todo. Entrevistas y conversaciones. 1951-1998. Ed Gustavo Gili).

L'obra d'art actual va més enllà mitjançant el procés de simplificació. L'obra d'art es converteix en un espai simbòlic. L'estètica ens parla de la forma de percebre l'art, de la seva bellesa, de l'estudi de la seva essència i de la teoria de l'art.

L'historiador de l'art Valeriano Bozal diu que "*l'origen de l'estètica moderna està en el subjecte modern, per una banda la modernitat estètica es defineix des de la bellesa però està molt vinculada a la persona i al seu pensament*". El valor resideix no tant en el gust sobre els objectes, sinó en l'acte contemplatiu i el goig mateix de la mirada que es produeix en l'espai artístic i estètic.

Immanuel Kant va optar per la imaginació com espai intermedi entre el coneixement sensible i l'intel·lectual. Es replantejà el concepte de sensibilitat com a capacitat de

desenvolupament del gust, i com una forma de coneixement.

Segons Hans-Georg Gadamer, “ja no es pot veure *“unointuitu” un quadre cubista o una pintura no objectual, com una mirada que es limiti a rebre passivament. Per veure cal dur a terme una activitat molt especial: cal sintetitzar personalment les diverses facetes els traços de les quals apareixen en el quadre; i llavors, potser es produeixi en un mateix, un arravatament i elevació, per una profunda harmonia i correcció de l’obra, igual que passava antigament, sense problema, sobre la base de la comunitat de contingut del quadre.”* (H-G. Gadamer, La actualidad de lo bello. Paidós, pg 39).

Si ens preguntem què és avui l’estètica i quin procés de canvi ha viscut, potser hem de partir del fet que les arts s’han ampliat a expressions tecnològiques com l’art digital o “net art”, després del vídeo art, cinema i fotografia, que requereixen uns llenguatges i domini tecnològic que replanteja les premisses del passat. La pintura s’ha alliberat de la seva funció de reproducció de la realitat.

El concepte de bellesa com diu la professora Estela Ocampo “*no s’ha de realitzar en termes ontològics i en forma exclusiva en l’art, així com tampoc resulta inequívoc que tot art tingui per propòsit la producció de formes belles, ni que la recreació d’aquestes formes belles doni lloc a un concepte de bellesa o s’inspiri o es reguli per aquell concepte”.* (Estela Ocampo, Estética Ed. Trotta. Madrid. 2003 pg 25).

L’estètica contemporània requereix una cultura i un esforç de síntesi dels elements sensorials o contextuals de l’obra d’art. Ja no es tracta de reproduir exactament la realitat i de copiar-la, sinó d’interpretar-la amb senzillesa d’esperit i simplicitat formal per enviar el missatge sense elements distorsionants.

Les avantguardes: trencament cap a un procés de síntesi cap a l’essencial. L’art pot mirar d’interpretar la vida del món exterior com la del món interior. Per això ha calgut un procés d’alliberació de l’art de diferents subjeccions de la tradició.

L’estètica contemporània requereix una cultura i un esforç de síntesi dels elements sensorials o contextuals de l’obra d’art.

Amb les avantguardes es produeix un trencament amb la realitat que predisposa a apropar-se al món interior simplificant el llenguatge, mitjançant una maduresa del mateix. En l'expressionisme alemany, alliberat de bellesa, es presenta el sentir de l'ésser humà. En paral·lels a França apareix el fauvisme centrant-se en l'expressió dels sentiments mitjançant la síntesi de la forma i el color.

El quadre necessita passar per un procés de síntesi de la realitat figurada prenent consciència del material de base o superfície on s'assenta, per arribar a transcendir-lo fins a alliberar-lo. Es construeix una nova realitat en la mirada dels artistes cubistes i que reelabora l'anterior. Picasso i Braque, amb el collage i la descomposició de la imatge en geometries, trenquen amb l'espai figurat que se centrava des del Quattrocento en una mirada, per obrir-se a varis punts de vista sobre el pla de representació. El suport de l'obra agafa cada cop més força.

En paral·lel, al 1910, apareix la idea de caos des del futurisme i es rebutja l'estètica tradicional. Podríem considerar aquesta etapa d'expressió pictòrica complexa amb molta càrrega d'elements en l'obra que poden distorsionar el missatge essencial amb molta agressivitat. Al futurisme li segueix el dadaisme, un moviment que rebutja els convencionalismes literaris i artístics, una mena de rebuig al mateix art i que es basa en l'impacte i la provocació.

La complexitat de pensament condueix a una síntesi des de la reelaboració de la mirada de la mateixa quotidianitat a partir d'elements casuals reinterpretats i descontextualitzats com per exemple els ready-mades (art trobat). És una simplicitat conceptual, una manera de trencar amb tot i crear un sentit contrari a l'art. Ens podem quedar amb la idea que el fet de descontextualitzar elements de la vida fan que perdin el sentit propi i en puguin adquirir un altre. Actualment mirem una obra d'art i precisament una de les seves característiques que fa que tingui sentit, és la interpretació de l'espectador. L'obra pren nova vida quan cada persona la reinterpreta segons la seva pròpia experiència personal que condiciona la mirada.

L'obra pren nova vida quan cada persona la reinterpreta segons la seva pròpia experiència personal que condiciona la mirada.

Si ens endinsem en el surrealisme podem trobar Joan Miró i veure en la seva obra com passa per l'abstracció per arribar finalment a un traç alliberat en la seva darrera etapa, amb els quadres blaus amb incisions molt simples i concretes sobre la immensitat del fons que ens recentra la mirada a cada particularitat. Destaca en la seva obra la força de la llum i la contundència del discurs pronunciat amb símbols d'un llenguatge propi ple de força.

Discurs en la simplicitat de l'art contemporani. Entenem per senzilla la qualitat de senzill, d'allò que és tal cosa i res més, d'allò que no es complicat, és l'absència d'adornaments i compostures. Que es capté amb naturalitat, sense artificis, sense ostentació.

Per a simplicitat s'entén qualitat de simple, allò exempt de complexitat.

Per art podem entendre una habilitat per a fer les coses ben fetes a partir de l'experiència, l'observació. (*Diccionari de la Llengua Catalana. Institut d'Estudis Catalans*).

“Afrontar la tela sense cap idea preconcebuda –com entrar en un bosc desconegut–. Que el contrast ens porti a l'harmonia. Orquestrar els tons i els timbres fins aconseguir una unitat compacta.” (Albert Ràfols-Casamada, Hoste del dia, dietari 1975-1984).

Crear, per a Ràfols-Casamada, és disposar-se a posar ordre, i observant el procés creatiu de la multiplicitat d'elements visuals que van apareguent en l'obra, s'arriba a la unitat. Per tant, podem pensar que s'arriba a la veritat que la configura. La simplicitat resideix en la claredat del concepte. Com més claredat hi hagi, més simplicitat trobarem en l'obra final. Ràfols diu que les coses complicades poden ser en el fons molt simples ja que hi ha una relació entre expressió i concepte.

L'arquitecte alemany Ludwig Mies van der Rohe va afirmar que “*menys és més*”. La seva arquitectura del buit en l'espai és ordre. El vidre és el límit entre l'espai interior i l'exterior. La seva horitzontalitat, on la mirada repo-

La simplicitat resideix en la claredat del concepte.

---

sa i es retroba amb l'infinit, ha estat proposta estètica de referència del segle XX.

L'escultor basc Jorge Oteiza amb la seva escultura abraça el buit, inverteix el procés de creació tradicional on es modelava i buidava a partir de la matèria. Ell posa límits a l'espai per a determinar-lo. L'escultura és l'espai buit. Màxima simplicitat.

De la mateixa manera que a Déu ningú no l'hem vist mai i hem necessitat a Jesús per entendre una mica més la seva immensitat, l'art permet aproximar-nos a realitats més enllà de la racionalitat.

De la mateixa manera que a Déu ningú no l'hem vist mai i hem necessitat a Jesús per entendre una mica més la seva immensitat, l'art permet aproximar-nos a realitats més enllà de la racionalitat. Les sensacions i les emocions són pròpies de l'art. L'art permet endinsar-se en la veritat des d'un camí diferent. Si aquest camí és net i no té entrebancs ni desviaments formals, serà més fàcil arribar a la meta on l'autor ens permet compartir la seva experiència i referenciar-nos a la seva veritat.

Com més simple formalment sigui l'obra d'art, més clara serà la proposta que ens fa l'artista. El silenci, l'observació, la contemplació ens ha de portar a la buidor per deixar-nos omplir per Déu. Si l'obra ens permet aquest estat contemplatiu ens aproparà a Déu. De la mateixa manera que l'observació de la natura ens fa prendre consciència de la Creació i de la infinitud de Déu, l'observació d'una obra on l'artista ha creat un espai de proximitat al Transcendent ens acosta a Déu.

Fins i tot obres fetes sense la voluntat expressa i explícita de cercar Déu, ens poden permetre un estat de silenci, contemplació, concentració, meditació, recolliment, i abstracció que ens apropa a Déu. Uns colors, unes formes simples, una composició senzilla, la nuesa de la realitat ens apropa a un Déu pròxim i bondadós, a un Déu Pare i Mare.

El buit i el silenci ens permeten omplir-nos de l'Esperit de Déu.

Per que l'Esperit ens ompli ens hem de buidar de tot allò que és superflu i ens allunya de Déu. El buit i el silenci ens permeten omplir-nos de l'Esperit de Déu. L'art ens pot permetre aquesta aproximació amb un llenguatge fruit de la simplicitat i senzillesa perquè es

produeix des de la part més íntima de la nostra interioritat.

Cal proposar un canvi de llenguatges en els espais de culte, on la presència de la simplicitat de l'art contemporani ajudi a la comunió. L'arquitectura i l'art actuals haurien de poder ajudar a integrar la fe a les noves generacions.

Cap a una gestió més responsable dels diners: la banca ètica

---

per Eduard Ibáñez, doctor en Dret i Director de Justícia i Pau

El Papa Francesc ho ha formulat en paraules plàstiques i directes: “La crisi és resultat d’un capitalisme salvatge dominat per la lògica del benefici a qualsevol cost”.

Avui cada cop hi ha una major consciència que l’actual desordre econòmic mundial reclama urgentment un capgirament dels fonaments ideològics, les estructures, les polítiques i els comportaments dominants en el funcionament de l’economia.

Així ho afirma de forma constant i des de fa dècades l’Església i la seva doctrina social. El Papa Francesc ho ha formulat en paraules plàstiques i directes: “La crisi és resultat d’un capitalisme salvatge dominat per a lògica del benefici a qualsevol cost”. I en la seva apassionant exhortació apostòlica *Evangelii Gaudium*, fa una nova crida en favor d’un canvi radical en l’actual sistema social i econòmic mundial, perquè és “injust en la seva arrel” (EG 59)¹.

Aquests canvis estructurals només són possibles si també hi ha canvis en els comportaments personals. Si prenem consciència de les creixents desigualtats, l’enorme atur estructural i la pobresa extrema ens ado-

---

1. Per Francesc és fonamental no oblidar que “la major part dels homes i dones del nostre temps viu precàriament el dia a dia, amb conseqüències funestes”. (EG 52) I és perquè el nostre món pateix la dominació d’un sistema econòmic “basat en l’exclusió i la inequitat”, “una economia que mata”, que ho entra tot dins del “joc de la competitivitat i la llei del més fort”, on el poderós es menja el més dèbil i grans masses de població es veuen excloses i marginades sense treball, sense horitzons, sense sortida. (...). Els exclosos no són explotats, sinó deixalles sobrants” (EG 53).

nem que solament és èticament legítim viure de forma austera, ajustada a les nostres veritables necessitats, i més fraternal. Austeritat i fraternitat en els nostres hàbits de consum més arrelats i en l'ús de les nostres propietats, dels nostres diners i dels nostres estalvis.

És d'aquest últim aspecte del que vull parlar aquí: la gestió dels nostres diners i estalvis. Avui és difícil negar que el sistema financer global ha entrat en una dinàmica molt perversa, que en bona mesura explica l'actual crisi i les seves conseqüències. Per això, ens veiem cridats a actuar d'una forma radicalment diferent, sobre la base d'una nova cultura financera, on els diners (començant pels nostres) serveixin realment al desenvolupament econòmic i al benestar social. Aquesta nova cultura financera avui té ja una expressió concreta: les iniciatives de banca ètica.

Un sistema financer profundament pervertit

Des de fa un cert temps se'ns mostra a la vista l'enorme perversió que domina el món de les finances. La crisi econòmica iniciada el 2008 ha posat al descobert per a tothom a quin nivell d'immoralitat i irracionalitat s'ha arribat. Immoralitat de les persones, individualment i col·lectiva. Irracionalitat estructural.

En les últimes dècades s'ha produït el que sovint ha estat anomenat la "hiperfinanciarització" de l'economia. És a dir, l'activitat de produir bens i serveis per cobrir les necessitats de les persones ha estat segrestada pels diners. El diner com a amo i senyor. De mitjà d'intercanvi a fi en ell mateix. Fa uns anys, alguns càlculs estimaven que, per cada dòlar que circulava en l'economia per a la compra de bens i serveis, se'n movien 150 més per raons basades en operacions merament financeres, és a dir, la compra-venda de tota mena productes financers (accions, bons, títols, derivats...).

Aquest fenomen també ha estat anomenat la "hipertrofia" de les finances. Hem deixat créixer el poder de les finances i dels capitals, que s'han atrofiat, han crescut de forma incontrolada, esdevenint un sistema autorre-

---

La crisi econòmica iniciada el 2008 ha posat al descobert per a tothom a quin nivell d'immoralitat i irracionalitat s'ha arribat.

Finances que han caigut en mans anònimes i han esdevingut un monstre salvatge que devora l'economia, la política i les mateixes persones.

ferencial, desconnectat de l'economia real productiva a la que hauria de servir. Unes finances que han caigut en mans anònimes i han esdevingut un monstre salvatge que devora l'economia, la política i les mateixes persones. Hi ha una imatge que evoca de manera descarnada el poder d'aquest monstre. A les grans ciutats del món, els edificis principals, més alts, més cèntrics i més emblemàtics, fa anys que van deixar de ser esglésies, catedrals, palaus o organismes governamentals. Van començar a ser, i encara són, grans bancs i institucions financeres.

Aquesta no és una imatge casual. Les grans entitats financeres (bancs, fons d'inversió, grans agrupacions de capital amb mil i una formes...), que han anat creixent desmesuradament a base de progressives compres i fusions, dominen amb els seus tentacles totes les institucions socials. A través de la propietat directa o com a creditors condicionen i imposen la seva llei sobre les inversions, les infraestructures, les pensions, les assegurances, les empreses, les institucions socials, les esglésies, els sindicats, els partits polítics i els mateixos governs, endeutats fins a les celles. El poder d'aquestes institucions els permet també potenciar, des d'una gran opacitat, activitats socialment perjudicials, com la fabricació i el comerç d'armes, les infraestructures i negocis que causen danys mediambientals, les inversions que vulneren els drets laborals o que produeixen el desplaçament forçat de poblacions...

Alhora, algunes d'aquestes entitats financeres han arribat a adquirir unes dimensions tan colossals, sovint superiors als pressuposts de molts Estats, que les converteixen també en un perill públic. A banda dels mals que provoquen sovint les seves pràctiques, elles mateixes constitueixen un greu risc (el que els economistes anomenen "risc sistèmic"): si per una gestió irresponsable es produeix la seva fallida, això té efectes devastadors en el conjunt de l'economia d'un país o una regió, en arrossegant a milers d'inversors, estalviadors i creditors i contagiant el sistema financer. Per fer-hi front, els governs es veuen abocats al seu rescat amb diner públic, com hem vist recentment, per evitar la seva caiguda. La para-

doxa és que, mentre aquestes entitats guanyen diners, enriqueixen massivament a uns pocs. Però quan fan fallida, cal socialitzar les pèrdues, en assumir-ne el cost l'Estat i, per tant, indirectament tota la població. Per fer-ho l'Estat no solament pot perdre enormes sumes, sinó que es veu abocat a demanar més diners prestats precisament a altres institucions financeres i pot veure com el cost de finançar-se creix fins a esdevenir insostenible.

Però quan fan fallida, cal socialitzar les pèrdues, en assumir-ne el cost l'Estat i, per tant, indirectament tota la població.

Però l'enormitat del sistema financer i la seva capacitat de domini ens mostra la seva cara més tenebrosa quan prenem consciència de quina és la lògica que explica el moviment d'aquest gegant: l'ànim de lucre com a obsessió. La majoria d'aquestes institucions van perdre fa temps tota idea de servei públic, d'instrument social, de negoci professional, d'eina al servei de l'economia mitjançant la canalització de l'estalvi, per a convertir-se en una maquinària orientada exclusivament a créixer per créixer i a acumular el màxim benefici per a l'enriquiment dels seus propietaris i gestors. Enriquiment dels grans capitalistes; enriquiment dels petits estalviadors (accionistes, dipositants, partícips dels fons...) que, sense saber-ho, alimenten el comportament de la "bèstia"; enriquiment també dels seus gestors, amb sous i retribucions estratosfèriques sense cap lògica humana, que alhora retroalimenten l'espiral del lucre fins a l'extrem, premiant sovint decisions irresponsables.

Les estratègies i decisions dels qui dominen o gestionen aquestes enormes agrupacions de diners, que es mouen a gran velocitat cercant guanys, fan créixer o caure arbitràriament el valor dels negocis, de les monedes o del deute, posant contra les cordes empreses o governs i fins i tot poden desestabilitzar l'economia de molts països o de regions senceres del planeta. Així va passar en la greu crisi econòmica que van patir les economies dels països asiàtics en la dècada dels noranta i ha tornat a passar amb la crisi iniciada el 2008.

En la seva bogeria per maximitzar el benefici, hem vist recentment com moltes de les principals entitats financeres mundials han estat sancionades per utilitzar pràcti-

---

Davant d'això, un es pregunta: com hem deixat engreixar un gegant tan perillós com aquest? Com li hem pogut cedir tant poder a un monstre així?

ques fraudulentess i de manipulació per aconseguir majors guanys, fins i tot perjudicant als propis clients. Per no parlar de l'enginyeria i astúcia financera desplegada per multiplicar el nombre de productes financers, cada cop més abstractes i difícils d'entendre o, en el cas més greu, afavorir l'evasió fiscal massiva i amagar activitats il·lícites, pròpies o dels seus clients, sovint servint-se la complicitat dels paradisos fiscals, tolerats pels principals governs.

Davant d'això, un es pregunta: com hem deixat engreixar un gegant tan perillós com aquest? Com li hem pogut cedir tant poder a un monstre així?

Certament, ha estat un procés llarg, complex i de causes molt profundes. Sense entrar ara en anàlisis històriques de caràcter cultural ni econòmic, que ens portarien als orígens del capitalisme i més enllà, hi ha dos factors claus que han jugat fort recentment en aquest estat de coses. D'una banda, el factor tecnològic. Gràcies al desenvolupament de les tecnologies de la comunicació es va multiplicar exponencialment la capacitat, volum i velocitat de les transferències financeres, fent possible la seva circulació instantània a escala global i massiva.

Com a segon factor desencadenant trobem la profunda tendència, iniciada sobretot als anys noranta de desregulació i màxima liberalització dels mercats financers, amb la paral·lela disminució dels controls públics i supervisions sobre el seu funcionament.

Aquesta política va ser conseqüència del domini d'una ideologia individualista i utilitarista que creu que la retirada de tota interferència estatal i la maximització de la llibertat en la circulació de capitals (motivada sempre per la idea de maximitzar el benefici) afavoriria necessàriament l'economia i la creació de riquesa. Res s'ha demostrat més fals.

En aquest context, els països sovint competeixen entre ells a veure qui ofereix més facilitats als moviments massius de capitals i a l'activitat financera especulativa, que va arribar a ser el motor de creixement d'algunes economies que finalment van fer fallida (el cas paradigmàtic va ser Islàndia).

En últim terme, a aquests factors cal afegir una decadència moral en els actors financers, que varen caure en l'espiral de la cobdícia individual i col·lectiva, a la recerca del guany a tota costa, com una mena de "d' idolatria del diner" (en paraules del Papa Francesc), amb menyspreu de l'ètica i de les lleis i, en definitiva, l'egoisme, que van contaminar profundament tota l'activitat financera global². Aquesta decadència moral té a la vegada causes profundes, que aquí no pretenem analitzar, però que certament tenen a veure amb una comprensió errònia de l'economia com activitat autònoma deslligada de l'ètica i, en últim terme, amb el predomini del relativisme moral.

La hipertrofia financera en l'origen de la crisi econòmica actual

En qualsevol cas, tota aquesta tendència de fons és la que, en bona mesura va precipitar el món a la crisi econòmica que encara patim. La hipertròfia financera va generar al llarg de les últimes dècades una liquiditat immensa. Seguint la lògica perversa que hem descrit, aquest excés de liquiditat va ser canalitzat obsessivament cap a noves inversions cercant el màxim benefici, la qual cosa va generar enormes bombolles especulatives, especialment la immobiliària³.

La hipertròfia financera va generar al llarg de les últimes dècades una liquiditat immensa.

2. El Papa Francesc ha afirmat que "En l'origen de la crisi financera hi ha en el fons, una greu crisi antropològica, la negació de la primacia de l'ésser humà", que ha permès "el fetixisme del diner" i la "dictadura d'una economia sense rostre, que redueix a l'ésser humà a una sola de les seves necessitats el consum" (EG 55). Aquest és un desequilibri que procedeix "d'ideologies que defensen l'autonomia absoluta dels mercats i l'especulació financera i neguen el dret de control dels Estats, encarregats de vetllar pel bé comú". Es tracta d'una "tirania invisible que imposa de forma unilateral les seves lleis i les seves regles" i que "tendeix a fagocitar-ho tot en ordre a acréixer els beneficis", incloent el medi ambient (EG 56). Per Francesc, en darrer terme el que hi ha al darrera d'aquests errors és una actitud de rebuig a l'ètica i el rebuig a Déu. Per això, torna a reclamar el que l'Església no es cansa de demanar, que l'economia i les finances retornin a una ètica en favor de l'ésser humà (EG 57).
3. El Consell Pontifici de Justícia i Pau va aprofundir aquesta anàlisi en un document de novembre de 2011 titulat "Per una reforma del sistema financer i monetari internacional", situant l'origen de la crisi en la tendència de liberalització, desregulació i eliminació de controls de les finances, iniciada als anys 90, que va generar una expansió desmesurada de la liquiditat i el crèdit generadors de ben conegudes bombolles especulatives (especialment la immobiliària). En esclatar aquestes bombolles, es va generar una greu crisi de solvència i confiança i, com a conseqüència, un caiguda de la producció i una destrucció massiva de llocs de treball. Per al Consell Pontifici, la crisi és un efecte, doncs, d'un capitalisme financer especulatiu, desregulat i autorreferencial, orientat al guany a curt termini, dirigit per l'avarícia i desconnectat de l'economia real productiva.

La bombolla immobiliària, en el cas dels EUA, va anar acompanyada, en un clima especulatiu sense precedents, de la concessió irresponsable i massiva d'hipoteques de risc, en alguns casos per valor superior al preu de l'habitatge. Les entitats financeres van agrupar en "paquets" aquestes hipoteques, convertint-les en títols innovadors i creatius que, paradoxalment, van rebre la màxima qualificació financera per part de les entitats dedicades al càlcul de riscos, i van començar a circular intensament pel mercat degut a la seva alta rendibilitat.

A banda la irracionalitat "per se" d'aquesta bombolla, les seves dimensions la van convertir en un perill gravíssim, del qual molts van alertar sense èxit. Malauradament, governs i reguladors de tot signe la van deixar créixer, fins que va punxar. Degut a la interconnexió dels mercats, això va provocar durant la tardor del 2008, un *crash* bursàtil i la fallida en cadena d'enormes institucions financeres, amb risc de col·lapse global del sistema financer. Això va obligar als Estats a entrar al rescat amb partides multimilionàries i a introduir massivament liquiditat i mesures d'estímul fiscal. No obstant totes aquestes mesures, es va generar una manca de liquiditat i un clima de desconfiança que van provocar una greu caiguda de l'activitat econòmica en molts països.

El rescat d'algunes entitats financeres va significar, en realitat, "premiar" gestions irresponsables i imprudents, cosa que pot afavorir la reincidència en aquest mal.

L'enorme despesa pública que va requerir el rescat del sistema financer ha tingut costos molt alts. D'una banda, el rescat d'algunes entitats financeres va significar, en realitat, "premiar" gestions irresponsables i imprudents, cosa que pot afavorir la reincidència en aquest mal. (A més, molts dels directius d'aquestes entitats rescatades van continuar ingressant uns honoraris descomunals o gaudint de despeses luxoses). Però, el que és més greu, aquesta despesa dels governs va incrementar el dèficit i el deute públic, la qual cosa pot tenir en el futur conseqüències molt negatives, a més de limitar la capacitat de resposta dels estats.

El cas espanyol és paradigmàtic de tot el que aquí expliquem. La punxada de la bombolla immobiliària va fer entrar en fallida tota l'economia (que n'era depenent), va acabar arrossegant nombroses entitats financeres que

havien caigut en la trampa immobiliària i va obligar finalment al govern a un gran rescat, finançat per la Unió Europea, generant un fort endeutament i finalment fortes pèrdues a l'Estat. El més lamentable és que les institucions financeres més afectades van ser justament aquelles que havien estat originàriament creades amb una finalitat social, les Caixes d'Estalvis. Algun dia s'escriurà la trista història d'aquest desastre, la desaparició de les caixes espanyoles, propiciada pel desig d'emular els bancs comercials, la mala gestió i les interferències polítiques que van provocar operacions econòmicament poc raonables, tractes de favor, retribucions desmesurades, despeses abusives (com l'escàndol de les targetes opaques), indemnitzacions i jubilacions desproporcionades per als directius, per no parlar de la col·locació enganyosa de títols que van arruïnar molts estalviadors (preferents).

A la vista de tot el que hem dit fins aquí, sembla evident que un sistema financer que és capaç de generar problemàtiques tan nocives per al funcionament ordinari de l'economia és un sistema que ha pervertit absolutament la seva finalitat, la seva raó de ser, que no és altra que donar suport al funcionament de la recerca, producció, comercialització i consum de bens i serveis. Els innovadors, els empresaris, els comerciants, els consumidors, han de poder accedir a finançament i això justifica un cert benefici per aquells qui en proporcionen, més gran quan més risc assumeixen. Però un benefici que no estigui relacionat amb aquest servei a l'economia, no té justificació econòmica ni ètica.

Si a més, es tracta d'una activitat que acaba posant en perill o perjudicant el conjunt de l'economia i provocant també finalment una forta despesa pública per reparar-ne els danys, aleshores es tracta d'una activitat antieconòmica i immoral, que ha de ser prohibida o restringida al màxim, per exemple gravant-la amb importants impostos. I és que no podem acceptar unes regles de joc com les actuals, que beneficien extraordinàriament a uns pocs quan l'economia funciona bé i, en canvi, quan aquesta entra en crisi (sovint a causa precisament de certes pràctiques financeres), aleshores sigui l'erari pú-

---

Un sistema financer que és capaç de generar problemàtiques tan nocives per al funcionament ordinari de l'economia és un sistema que ha pervertit absolutament la seva finalitat, la seva raó de ser.

Cal sotmetre a una nova i profunda regulació i control l'activitat financera global, per convertir-la realment en un instrument útil a l'economia.

blic (és a dir, el diner de tots els ciutadans) el que hagi d'afrontar les pèrdues.

Cap a un canvi radical de les finances

Quan es contempla aquest panorama en la seva globalitat és pren consciència de la necessitat urgent, en aquest moment històric, d'un canvi radical: cal sotmetre a una nova i profunda regulació i control l'activitat financera global, per convertir-la realment en un instrument útil a l'economia, per tal d'evitar que continuï essent un potencial perill i un àmbit descontrolat per a pràctiques fraudulentess o irresponsables. Així ho han demanat nombrosos responsables polítics i institucions, però és hora de passar de les paraules als fets. No obstant això, les resistències existents són molt poderoses.

Aquest canvi radical exigeix en primer terme desenvolupar un govern mundial de les finances, sobre la base d'autoritats democràtiques i independents, amb poder adequat. El camí en aquesta direcció passa per la reforma de les actuals institucions financeres internacionals, avançant cap la constitució d'una mena de banc central mundial, que reguli el flux monetari internacional i freni l'especulació.

Aquest govern hauria de subjectar les finances mundials a l'economia productiva, sotmetent-les a regulacions i controls d'organismes supervisors de caràcter global i desenvolupar un cos normatiu internacional que garanteixi mercats lliures, estables, transparents i funcionals per a l'economia real, per la creació de treball digne, per a les empreses, per a les famílies, per les comunitats locals i, en definitiva, les exigències de la justícia.

En aquesta línia, cal introduir noves regles com ara l'eradicació dels paradisos fiscals, la prohibició de determinades operacions especulatives, la introducció de majors controls, garanties i exigències de transparència, rigor o solvència a tots els actors financers (bancs, asseguradores, intermediaris, fons d'inversió i de pensions, agències de qualificació...), la separació entre bancs d'inversió i bancs comercials o l'establiment d'impostos

internacionals sobre les transaccions especulatives, adreçats al desenvolupament dels països més pobres. Si bé és cert que s'han produït alguns acords internacionals importants en aquesta línia, són absolutament insuficients.

Però paral·lelament a tot això, cal introduir una major cultura de la responsabilitat, no només en els gestors financers i grans inversors, sinó en tots els estalviadors individuals, que haurien de tornar-se molt més exigents, no admetre operacions especulatives, rebutjar inversions socialment perjudicials i controlar més l'ús que es fa dels seus diners, exigint més transparència.

Finalment, cal que els estalviadors i els poders públics apostin decididament per aquelles iniciatives financeres amb impacte social veritablement positiu, com les que anomenem “banca ètica”.

Un nou paradigma: les iniciatives de “finances ètiques”

Davant del panorama desolador d'un sistema financer corcat per l'avarícia, fa ja uns quants anys que han començat a proliferar iniciatives col·lectives per una nova forma de gestió dels estalvis. Aquestes iniciatives, batejades com a “banca ètica” o “finances ètiques”, pretenen ser una alternativa a les actuals institucions financeres, basada en un ús dels diners orientat exclusivament a afavorir la comunitat mitjançant el préstec.

Certament, aquestes iniciatives no són radicalment noves. Sempre han existit formes de gestió de capitals no orientades a l'acumulació o el guany, sinó al servei de les necessitats de les persones.

D'alguna manera aquesta va ser també la intuïció originària de les caixes d'estalvis, que en un determinat moment històric van servir per recollir els estalvis dels sectors populars i afavorir la seva integració financera, a més de canalitzar els guanys cap a finalitats col·lectives (“obra social”). Aquell model, per diferents raons que ja hem apuntat més amunt (especialment la tendència a

---

Cal que els estalviadors i els poders públics apostin decididament per aquelles iniciatives financeres amb impacte social veritablement positiu, com les que anomenem “banca ètica”.

En el nostre país, algunes d'aquestes iniciatives han crescut notablement i majoritàriament han superat la crisi millor que molts grans bancs sense traïr les seves finalitats fundacionals.

actuar com una banca comercial i les interferències polítiques), avui dia pràcticament ha desaparegut, almenys a casa nostra. Les Caixes que no van fer fallida s'han reconvertit plenament en bancs comercials d'accionistes, per bé que en alguns casos l'entitat fundadora en manté encara el control o una part de la propietat.

Una altra fórmula semblant encara existent, han estat les diferents cooperatives de crèdit, especialment en l'àmbit rural o sectors obrers. Mitjançant aquestes entitats, el seus membres posen en comú els seus estalvis per facilitar-ne mútuament el crèdit i els serveis financers. En el nostre país, algunes d'aquestes iniciatives han crescut notablement i majoritàriament han superat la crisi millor que molts grans bancs sense traïr les seves finalitats fundacionals.

Ara bé, les que avui anomenem iniciatives de "banca ètica", de creació més recent, volen fer un pas més. Ja no es tracta solament d'entitats sense afany de lucre ni d'acumulació de capital, ni solament orientades a donar bon servei als seus membres. Ara es tracta de projectes que expressament neixen amb explícita vocació de servei a la comunitat, amb una gran autoexigència ètica en la gestió dels diners i amb una cultura totalment diferent de la dels mercats financers. El seu fet diferencial radica en el compliment de dos criteris essencials:

a) Un criteri negatiu: excloure absolutament de la seva activitat financera qualsevol activitat que pugui comportar directa o indirectament danys socials o a tercers. Per tant, queden excloses no solament totes les inversions o préstecs a persones o entitats que no garanteixin la seva estricta adequació a la legalitat, sinó també les que siguin considerades socialment nocives per part dels propietaris del banc d'acord amb determinats criteris (normalment aquí entren les operacions especulatives, les activitats no respectuoses amb els drets humans o el medi ambient, les vinculades a negocis d'armament, i un llarg etcètera). D'aquí que el banc disposi de comitès ètics que han d'aprovar l'adequació al pro-

---

jecte de qualsevol operació. Això inclou també normalment també l'exclusió dels diners en metàl·lic, atesa l'opacitat del seu origen i la seva capacitat d'evadir la legalitat.

b) Un criteri positiu: aquestes entitats solen orientar-se, en la seva intermediació financera, a afavorir específicament determinades activitats econòmiques que es considerin especialment favorables al benestar social: el microcrèdit per l'autocupació de col·lectius amb dificultats o de països empobrits, les iniciatives de cooperació al desenvolupament, inserció laboral, acció social o cultural, construcció de la pau, defensa dels drets humans, lluita contra la pobresa i l'exclusió social, atenció de col·lectius vulnerables, protecció al medi ambient, etc.

D'altra banda, la gestió d'aquestes entitats es basa també en el control democràtic de l'activitat per part dels seus propietaris considerats com a persones (i no per volum de capital aportat, de manera que cada persona té un vot en els òrgans de govern), aspecte que els decanta per constituir-se com a cooperatives. Alhora, s'entenen a elles mateixes com a projectes al servei d'una determinat país o regió, la qual cosa els fa organitzar la gestió i el govern cercant el màxim arrelament al territori on actuen. En aquesta mateixa lògica, aquestes entitats volen agrupar els estalvis de persones que no actuen sota la motivació del benefici, la qual cosa descarta oferir qualsevol producte especulatiu i alhora fa possible retribuir els dipòsits rebuts amb interessos lleugerament inferiors als de mercat. Això els permet un marge de maniobra financer més sostenible. Val a dir també que, lògicament, les entitats de finances ètiques no competeixen entre elles per sectors de mercat, ans al contrari, cooperen per complementar-se i potenciar les seves comunes finalitats de benefici social.

A Catalunya funcionen des de fa ja uns quants anys diverses iniciatives de finances ètiques, com són Triodos Bank i les cooperatives Coop57, Oikocrèdit i Fiare-Banca Ètica, ja ben consolidades i amb plenes garanties,

A Catalunya funcionen des de fa ja uns quants anys diverses iniciatives de finances ètiques, com són Triodos Bank i les cooperatives Coop57, Oikocrèdit i Fiare-Banca Ètica.

Els cristians i les institucions i comunitats eclesials tenim en la banca ètica una oportunitat d'or per gestionar els nostres diners d'una manera més coherent amb el missatge evangèlic que proclamen.

que ofereixen una àmplia gamma de serveis financers (comptes corrents, dipòsits, targetes de crèdit, domiciliació de rebuts...). Aquestes entitats no han deixat de créixer i captar estalvi des de la seva implantació a casa nostra i han experimentat un gran impuls a partir de l'esclat de la crisi econòmica.

Les iniciatives de banca ètica, encara modestes si es comparen amb les gegantines institucions financeres, constitueixen un perfecte exemple que una altra forma de gestionar els diners més austera i fraternal, basada en el bé comú, és possible i viable. Avui dia permeten ja a qualsevol persona cobrir els serveis financers ordinaris i alhora canalitzar els seus estalvis d'una forma més responsable.

En aquest sentit, els cristians i les institucions i comunitats eclesials tenim en la banca ètica una oportunitat d'or per gestionar els nostres diners d'una manera més coherent amb el missatge evangèlic que proclamen.

La simplicitat en els àpats de la vida conventual

Fra Valentí Serra de Manresa, ofm. Arxiver dels caputxins

Les vegades que he tractat sobre els aspectes i tradicions de la cuina conventual, especialment la franciscano-caputxina, he volgut posar en relleu que el nodriment quotidià, o alimentació, és un element molt significatiu de la *forma vitae* (l'estil de vida propi de les comunitats religioses) ja que implica la totalitat de l'experiència humana, car incideix tant en allò més estrictament material (com ara en el nodriment quotidià per a mantenir la vida corporal) i, alhora, incideix també en la dimensió espiritual (afecta, de manera ben directa, en el conjunt de pràctiques de l'abstinència i del dejuni que, durant segles, han ritmat la vida conventual). En aquest mateix sentit, la vida religiosa institucional (àdhuc la franciscana) ha legislat, al llarg de la història, a propòsit de l'alimentació. Aquesta legislació, força sovint, ha configurat algunes de les diferències internes i ha ajudat a desenvolupar tradicions pròpies entre els diversos ordes i congregacions, originant un tipus de cuina que fos escaient al carisma de cada institució, segons llur *forma vitae* o tarannà propi, així com també que fos adient a llur espiritualitat i exigència d'austeritat.

Una de les línies d'investigació de la historiografia actual és l'anomenada *història de l'alimentació* que, més enllà dels aspectes anecdòtics o curiosos que pot suscitar aquesta línia de recerca, ens explica moltes coses de la

El nodriment quotidià, o alimentació, és un element molt significatiu de la *forma vitae* (l'estil de vida propi de les comunitats religioses) ja que implica la totalitat de l'experiència humana.

---

vida quotidiana en èpoques pretèrites, però que mantenen encara el seu ressò en els nostres dies, especialment pel que fa a l'austeritat i senzillesa dels àpats i, també, l'aprofitament, o "reciclatge" de les menges sobrants dels àpats anteriors, una actitud de sobrietat que avui és d'especial interès justament en els moments de penúria i de crisi que patim.

S'ha d'assenyalar que un coneixement acurat de la tipologia dels productes alimentaris a ingerir (i sobretot la manera de preparar-los o de guisar-los amb la simplicitat pròpia dels frares anomenats tradicionalment "mendicants") fa que avui es pugui precisar la forma més correcta de denominar-los. Per exemple, *enciam*, més que no pas una lletuga, vol dir (i així ho entenien i ho distingien els religiosos d'abans de la restauració) aquell conjunt de bocins de verdura o d'hortalissa que eren amanits amb oli, sal i vinagre (o bé agràs) per a ser menjats abans dels plats principals o, també, durant la menjada d'aquests (en castellà: *ensalada*). D'aquestes amanides refrescants dels frares, en parlà a finals del segle XVIII el baró de Maldà en el seu cèlebre *Calaix de Sastre*. Tanmateix, en els nostres dies *enciam* s'empra per a denominar qualsevol de les diferents espècies de la *lactuca sativa* (lletuga), oblidant freqüentment que *amanir* vol dir disposar una cosa de manera apta o convenient per a l'ús que se n'ha de fer (en castellà: *preparar* o *aderezar*). El baró de Maldà en les seves descripcions parla, explícitament, de "la llatuga per a ensiam".

Els àpats conventuals realitzats en les diverses fraternitats caputxines establertes al Principat de Catalunya eren, habitualment, molt simples i de gran austeritat.

En treballs de recerca històrica que he publicat aquests darrers anys, al descriure la vida quotidiana dels religiosos caputxins d'abans de l'exclaustració, he volgut assenyalar que els àpats conventuals realitzats en les diverses fraternitats caputxines establertes al Principat de Catalunya eren, habitualment, molt simples i de gran austeritat, i sempre tenien lloc en el refectori o refetor, un espai conventual molt auster però tothora acollidor, estructurat "amb unes parets confortables com una llesca de pa torrat fregada d'all", per dir-ho amb uns mots de l'escriptor Josep M. de Sagarra referits al refetor de l'antic convent dels caputxins de Sarrià.

Aquests àpats fraterns es desenvolupaven en els convents en clima de silenci mentre s'escoltava una lectura escaient de la Sagrada Escripura, o bé alguna de tema hagiogràfic sobre la vida dels sants més eminents. En la tradició franciscana les taules del refetor es disposaven o paraven totalment despullades de tovalles, amb atuells i plats de terrissa i amb coberts de fusta; coberts que els frares caputxins no van començar d'utilitzar fins l'any 1764, per disposició del ministre general de l'orde, ja que fins llavors els frares caputxins de Catalunya empraven només un ganivet, menjant amb les mans acompanyats de trossos de pa. En els àpats, a més d'aigua, en el refetor també es bevia vi que, en les festes, era *vi felló*, és a dir, vi fort, ja que, segons un vell adagi català, "el peix, arròs i meló, demanen el vi felló", és a dir, reclamen un vi més fort.

Als religiosos que tenien la tasca de cuinar se'ls exigia de realitzar de manera màximament pulcra i acurada aquest servei comunitari quotidià. En la legislació dels caputxins era considerat una falta i, conseqüentment era matèria de confessió "el gastar mucha leña y carbón sin necesidad, quando puede bastar menos. En dexar corromper y perder la carne y pescado por descuydo", i també faltaven a la pobresa si els cuiners "por inadvertencia culpable dexan enmohecer el pan, y por su descuydo, pudrir la fruta, si alguna vez la hay guardada para los Religiosos; en dexar desbravar el vino, ó desvaporarse y hacerse vinagre" (APCC, *Ordenaciones Generales*, núm. 41, *De la pobreza*).

A tall d'exemple, pel que fa a la vida d'austeritat dels frares caputxins (que, òbviament, és el col·lectiu religiós que tinc més estudiat), les seves menges habituals eren extremadament pobres i austeres, amb preferència per les verdures com ara cols, espinacs, cigrons i faves. Tot i la senzillesa d'aquestes verdures i llegums, els frares les sabien guisar bé per al gust "de la bucòlica", o art de la cuina, tal com escriví l'any 1756 el caputxí Jacint de Sarrià († 1778) qui, a propòsit dels espinacs, manifestà que "los Espinachs són també emulgents, casi la mateixa qualitat de las Bledas, però no serveix al ús de la medicina; solament serveix per lo gust de la bucòlica".

En la tradició franciscana les taules del refetor es disposaven o paraven totalment despullades de tovalles, amb atuells i plats de terrissa i amb coberts de fusta.

No tot eren austeritats, ja que en ocasió de les festes senyalades, en els refetors dels frares mendicants hi havia els extraordinaris i les pitances dobles i es prenia xocolata i cafè.

(Jacint de Sarrià, *Tractat o llibre en que se contenen diferents coses*, Vilanova de Cubelles 1756, ff. 139-140).

Abans de la renovació de la vida religiosa suscitada pel Concili Vaticà II, la vida penitencial a la taula dels convents era força exigent i marcada per una gran simplicitat. Per exemple, els frares i monges carmelites dejunaven des de la festa de l'Exaltació de la Santa Creu fins a Pasqua, i pel que fa als frares caputxins es pot afirmar que aquest col·lectiu religiós dejunava més de la meitat dels dies de l'any. Però no tot eren austeritats, ja que en ocasió de les festes senyalades, en els refetors dels frares mendicants hi havia els extraordinaris i les pitances dobles i es prenia xocolata i cafè i àdhuc amb postres especials més enllà de la fruita verda i fruita seca. Per exemple, els frares del convent de Santa Madrona, on ara hi ha la Plaça Reial, menjaven la suculent "crema dels caputxins" en la que s'afinava la dolçor amb "canyella bona sens picar, y un granet de sal" (BUB, Ms 1938, *Avisos e instruccions*, f. 87). En aquests avisos propis de la cuina feta a la caputxina també se'ns indica que per afinar la pilota en els dies de festa que es menjava carn d'olla, calia afegir a la massa de carn picada "alguna gota de llimona y un pols petit de sucre per donar-li finò, y no gust de sucre" (Ibíd, f. 15).

Un dels aspectes més polèmics de la vida quotidiana dels caputxins de la Catalunya setcentista, i que més afectà a la relaxació de la tradicional austeresa dels frares, fou la introducció del tabac en pols (rapè) i, sobretot, el prendre xocolata en alguns àpats. Aquestes innovacions foren esguardades per alguns frares com a un greu atemptat a l'observança tradicional, a més de ser unes innovacions qualificades de mundanes i pròpies dels seglars.

Al servei de l'austeritat i aprofitament de la cuina caputxina en les pàgines de *Lo jardiner hortolà* (publicat per un exclaustrat caputxí l'any 1852) hi trobem una detallada exposició sobre la manera de conservar l'excedent dels productes de temporada amb destinació als àpats conventuals per al temps d'hivern, especialment sobre com conservar adientment les carxofes, els pèsols i ti-

---

rabecs (que en l'argot dels caputxins en deien *Catxáxos*), els espàrrecs i coliflors; i molt especialment el “modo de conservar las monjetas verdas durant l'hivern” i, sobretot, la manera pròpia dels caputxins de confitar “prés-segs verts confitats”, taronges i llimones, com guardar els melons; tot en funció de la vida d'austeritat i pobresa, i a les envistes d'assolir un màxim aprofitament de les verdures produïdes en les hortes conventuals, tal com feien també els pagesos dels estaments més pobres en previsió del temps hivernal, tot explicant en les pàgines de *Lo jardiner hortolà* la manera de confitar les bajoques o tavelles de mongeta verda amb llard, la manera de conservar profitosament els tomàquets i altres hortalisses.

Pel que fa als aliments més habituals dels religiosos que sojornaren en els antics convents de Catalunya, he pogut espigolar notícies molt detallades en els llibres de comptabilitat d'*Entrades i Eixides* que informen molt bé a propòsit de les menges que els frares ingerien —a excepció de les fruites i verdures produïdes a les hortes conventuals, que habitualment no s'havien de comprar— ja que les despeses eren minuciosament anotades dia a dia. Aquesta documentació de caràcter administratiu o econòmic aporta un seguit de notícies molt precises a propòsit del règim alimentari dels religiosos de la Catalunya setcentista i vuitcentista; règim o dieta que consistia en el consum sovintejat de productes com ara pa d'ordi, de sègol (i a voltes de farina de blat) i el vi; peix fresc (sardina, pagell, congre, tonyina) i salat (bacallà, arengades i també tonyina i congre sec); menuts i freixures (sobretot peus i tripa, i també, la “perdiu” dels animals escorxats); esporàdicament als convents es menjava carn de bou i de moltó (i en les grans solemnitats, anyell o vedella); cansalada; arròs i llegums (faves, pèsols, cigrons, fesols o mongetes); pasta eixuta (fideus i macarrons); sèmols; fruita verda (taronges, pomes, prunes i cireres) i fruita seca (ametlles, avellanes, nous, castanyes). En les grans solemnitats hi havia, com he esmentat, els àpats extraordinaris dels dies de festa, especialment a partir de la segona meitat del segle XVIII. En una Catalunya emergent els religiosos començaren

En les grans solemnitats hi havia, com he esmentat, els àpats extraordinaris dels dies de festa, especialment a partir de la segona meitat del segle XVIII.

---

d'introduir al refetor algunes menges de més categoria, les despeses de les quals també trobem registrades, detalladament, a les pàgines dels ja esmentats llibres d'*Entrades i Eixides*. Per exemple, en les grans festes, celebrades en l'austeritat dels mateixos refectoris, els religiosos solien adquirir per tal de donar relleu a les grans festes: torrons, xocolata, bescuits, galls d'indi, botifarres, llebres i conills, a més d'espècies i condiments com ara safrà, pebre, sal, matafaluga, pinyons, mel i sucres. D'aquests àpats festius el baró de Maldà en deia *gaudeamus*, on les famílies conventuals hi anaven a *graduar-se*, és a dir, a satisfer-se, donant "gust a la bucòlica", per dir-ho amb mots del ja esmentat fra Jacint de Sarrià, especialment quan eren tants els dies penitencials en què, com he dit més amunt, els frares dejunaven.

Diverses vegades he volgut posar en relleu que durant l'ocupació napoleònica de Catalunya s'introduïren les "trufes" o patates en la dieta conventual i que aquestes es començaren de cuinar l'any 1812 en el convent de caputxins de Martorell, coincidint amb la crisi de subsistències produïda durant la guerra contra els francesos.

La repetida austeritat als refectoris conventuals i el consum habitual de peix salat en la vida quotidiana suscità algunes cançons de caire festiu que eren cantades en els moments de festes i recreacions com, per exemple, els *Goigs del gloriós Sant Patantum* on en una de les estrofes es cantava: "De la sardina salada / no'n podem sentir parlar, / ni tampoch de las anxovas/ ni menos del bacallà", car els religiosos d'abans de l'exclaustració eren molt amics de les pitances extraordinàries que, en llenguatge d'argot els caputxins es coneixien com a "dia de capirot i borla".

Amb comunió solidària amb els estaments més senzills i amb menys recursos, cal recordar que els convents de caputxins d'arreu d'Europa es preparava, cada dia, la popular "olla dels caputxins" o, també, "sopa dels pobres" que, a més de servir-se al refetor, també es distribuïa a la porteria de les cases de religiosos a benefici dels ne-

Amb comunió solidària amb els estaments més senzills i amb menys recursos, cal recordar que els convents de caputxins d'arreu d'Europa es preparava, cada dia, la popular "olla dels caputxins" o, també, "sopa dels pobres".

cessitats de les poblacions i dels pidolaires que s'hi trobaven de pas, sovint amb naps, cols, cigrons i xirivies.

Pel que fa a altres aspectes populars de la cuina caputxina, aquesta es mantingué tothora arrelada a la vida quotidiana. Per exemple, alguns plats cuinats pels caputxins reflecteixen la forta incidència de les memòries litúrgiques en la vida de les comunitats caputxines com, per exemple, la cèlebre “escudella dels quaranta màrtirs” (de Sebaste, celebrats el 10 de març) per referir-se a la sopa fresca (tal com es recull en l'argot dels caputxins), i àdhuc les menges dels caputxins reflecteixen el ressò dels grans esdeveniments de la vida social —com eren els estralls i les guerres— que donaren nom propi a alguns plats com ara el gustós “platillo de la batalla d'Almansa” (que tingué lloc l'any 1707, durant la Guerra de Successió). Els frares caputxins se solien nodrir amb plats que “omplissin” ben aviat, com ara la pitança de naps a la caputxina, l'*argamassa* (una pasta molt espessa feta amb rovell d'ou dur, formatge sec i cigró) o bé el cèlebre “arròs *a la caputxina*”, que era molt pastós i fou descrit pel baró de Maldà: “Se'ns dugué a taula, al mig d'ésta posaren una gran cassola de terra plena d'arròs groc i espès, cuinat *a la caputxina*. I fou tan bo aquell arròs que se n'ompliren alguns bé lo plat i lo pap” (vegeu *Calaix de Sastre*, 8 d'octubre 1806).

Quan el febrer de l'any 2010 l'Editorial Mediterrània em publicà el recull titulat *Cuina caputxina. Les pitances dels frares* (amb un bell pròleg de fra Jordi Cervera) hi vaig transcriure una selecció d'antigues receptes de cuina caputxina, tot assenyalant les principals característiques de les pitances conventuals que, per als dies de festa i —a semblança de la cuina pairal de casa nostra—, tot i la seva habitual senzillesa i austeritat, podien ser descrites elogiosament amb aquelles expressives paraules de l'escriptor Josep Pla: “i quines suculentas carn d'olla! [...] per al meu gust, un dels plats majors del país”; (*Un senyor de Barcelona*, 1951).

Espero que, amb aquesta aproximació a les antigues tradicions culinàries dels convents de Catalunya, hagi contribuït a ajudar a prendre consciència que la simpli-

---

Alguns plats cuinats pels caputxins reflecteixen la forta incidència de les memòries litúrgiques en la vida de les comunitats caputxines.

La simplicitat i l'austeritat de vida incideixen en l'alimentació.

citat i l'austeritat de vida incideixen en l'alimentació, i que la vida dels frares, marcada habitualment per la sobrietat i simplicitat, no ha estat mai renyida amb la celebració d'àpats festius en clima de fraternitat que, tothora, han mantingut un to de gran simplicitat i prudent moderació, sense arribar mai al malbaratament i luxe.

La simplicitat: viure en unitat

---

per Javier Bustamante, poeta. Sant Jeroni de la Murtra (Badalona)

És difícil trobar les paraules que defineixin la “simplicitat”. És un terme com el silenci, que moltes vegades s’acaba delimitant pel que no és o pel que fa al que es pot associar. Així, per exemple, es diu que simple és el contrari a complex. També es diu que és allò que no és compost o que no té afegits ni parts, que és la seva pròpia essència. D’altra banda, el simple s’associa a la senzillesa, a la humilitat, a la ingenuïtat ...

Desentranyar el simple, doncs, ens porta a un descobriment com el de les partícules atòmiques. Arribem a les coses essencials que, entrelaçades entre si, componen la realitat.

Què és, doncs, el simple? Etimològicament, aquesta paraula ens remet a la unitat, al que té una sola part. Doble té dues parts i triple, tres. Simple també compleix la funció d’adjectiu, cosa que dóna qualitat. O que va restant altres qualitats fins a arribar a l’essencial, al que no està barrejat amb res i és indivisible. L’aigua simple, per exemple, és aquella que no té cap gust afegit i que està lliure de contaminació.

I el simple ens porta a la simplicitat. La simplicitat com a actitud. La simplicitat com a opció. La simplicitat com a manera de ser i d’estar a la vida. “Tan simple com respirar”, és una frase que ens porta també al sentit d’aquest concepte. El simple és el que és evident, el pla, el que s’hauria de poder apreciar sense esforços.

La simplicitat com a actitud. La simplicitat com a opció. La simplicitat com a manera de ser i d’estar a la vida.

Quan allò simple es torna complex

Hi ha alguna cosa en els éssers humans que ens fa tendir a la complexitat. Certament, la realitat és complexa, té molts matisos i doblecs i, en aquest sentit, demana reaccions i solucions complexes. No obstant això, correm el risc de fer hiper complexa la vida i anar-nos allunyant d'allò simple que és l'essencial, que és el primari en el que es sustenta l'existència.

Si el simple és el que no té divisió, la complexitat ens va dividint, ens va fragmentant o descomponent en parts. La paraula "diable" significa divisió. El diabòlic és el que ens va dividint, creant oposicions, esquerdant la unitat que cadascú som originalment i que ens fa pertànyer a alguna Cosa.

El camí cap a la simplicitat, ens condueix sempre a recobrar la unitat original. A ser conscients d'allò que ens divideix per restaurar les esquerdes i recompondre les situacions vitals.

El camí cap a la simplicitat, ens condueix sempre a recobrar la unitat original. A ser conscients d'allò que ens divideix per restaurar les esquerdes i recompondre les situacions vitals. Així, doncs, podem trobar-nos que en el nostre present la complexitat és arribar a la simplicitat.

Arribar a la simplicitat implica un acte de despreniment. De nens som més directes, tot i que vivim en un univers simbòlic on la realitat és "la nostra realitat", potser més egocèntrica, també tenim la flexibilitat de viure en el present i fàcilment ens anem adaptant al que apareix. En aquest sentit, les coses es tornen simples perquè no ens aferrem a elles. En la mesura que anem avançant en edat, ens anem lligant més al record dels esdeveniments i anem acumulant a l'interior, com Diògenes, infinitat de "coses" que ens fan més maldestres a l'hora d'actuar. La intuïció, l'espontaneïtat, la creativitat, es van condicionant i el que hauria de ser senzill es torna complex.

La simplicitat, com dèiem, ens demana desprendre'ns: deixar d'estar enamorats dels llasts que ens resten llibertat. Com més capes ens anem traient, més "uns" amb nosaltres mateixos ens anem tornant. I, per tant, més "uns" amb la realitat. La mística, en poques paraules, és ser "un amb Déu". Així de simple! I aquest "ser un" ens porta a despullar, descalçar, desbrossar-nos per quedar

a flor de pell i ser capaços de la sensibilitat, de captar que la vida és Vida. No la meva vida -amb el possessiu-, sinó la Vida, a la qual pertanyem.

La vida simple és la que va fent un pelegrinatge de la possessió a la pertinença. En aquesta desposseïció de la qual venim parlant, em vaig alliberant del meu. El meu que inclou els objectes, però també les persones. En aquest camí vaig deixar de ser amo de la situació, per convertir-me en part. Si no sóc amo, propietari, llavors deixo d'“estar compost” de tot allò que em pertany. Quan jo sóc una unitat, sóc capaç de discórrer per la vida sense lligams, pertanyent lliurement al moment que estic experimentant. No és una pertinença de dependència, sinó una pertinença d'amor: una interdependència. No som una illa, deia Thomas Merton, som part d'un Tot. I, com a parts, pertanyem. Però també com reflexos d'aquest Tot, som cadascú un tot. Això, que sembla complex, ens condueix a la simplicitat.

L'amor simplifica

L'amor, quan és caritat, simplifica. Perquè l'amor cohesionada, restitueix, reconcilia, lliga sense lligar. Abraça i crema i, en aquest sentit: fon.

L'amor, doncs, afina, portant-nos a simplificar. Deixant-nos en l'essencial i separant el que els aliè. El gresol de l'amor ens ajuda a purificar les intencions, a retirar aquells ressentiments, records, falses expectatives que embruteixen les relacions humanes. El gresol de l'amor s'avalua, ens porta al pes específic de cada situació, retirant el que és superflu. El gresol de l'amor aclareix la visió que tenim sobre la realitat i ens porta a contemplar. De prendre en consideració és més que estar temperats amb la realitat, ser sintònics amb ella.

El gresol és un contenidor que suporta altes temperatures per poder fondre els metalls sense desfer ni confondre-s'hi. Això ens recorda algunes de les paraules d'una de les cartes que sant Pau s'adreça a les germanes i germans de Corint:

La vida simple és la que va fent un pelegrinatge de la possessió a la pertinença.

L'amor, quan és caritat, simplifica. Perquè l'amor cohesionada, restitueix, reconcilia, lliga sense lligar. Abraça i crema i, en aquest sentit: fon.

Si jo parlés les llengües dels homes i dels àngels, però no tingués caritat, seria com la campana que toca o el címbal que dringa.

Si les meves paraules no porten a l'amor i, per tant, no reconcilien, no uneixen sinó que divideixen, no tendeixen a simplificar sinó que fan complexes les relacions humanes; em converteixo en un fals profeta de l'amor, en un emissor de missatges falsos.

I, si tingués el do de profecia i sabés tots els misteris i tota la ciència, si tingués la fe ben íntegra fins a fer canviar de lloc les muntanyes, però no tingués caritat, no seria res.

No sóc res sense amor, diu Pau. De què ens serveix tenir coneixements, fins i tot arguments de fe, si tot això ens envaneix i ens separa dels nostres semblants, ens torna éssers complexos i ens allunya de la simplicitat de l'Evangelí.

I, si distribuís tots els meus béns entre els pobres, si oferís el meu cos perquè el foc em consumís, però no tingués caritat, de res no em serviria.

Donar sense amor és gairebé com rentar-se les mans per sentir-se innocent sense ser-ho. Tendim a creure que sacrificar pel proïsme és amor i, no obstant això, es torna estèril el sacrifici si no passa a ser ofrena de vida. Morir en l'amor és néixer en ell, ressuscitar, no renunciar a la vida o amargar creient que així em lliuro a l'altre. Cal atrevir-nos a passar pel gresol de la caritat per a quedar-nos en l'essència.

La caritat és pacient, és bondadosa; la caritat no té enveja, no es vanagloria, no s'enorgulleix; no és insolent, no busca el propi interès, no s'irrita, no té en compte el mal, no s'alegra amb la injustícia, sinó que s'alegra amb la veritat.

L'amor, quan és amor de Déu, es tradueix en caritat.

L'amor, quan és amor de Déu, es tradueix en caritat. Pau ens va desgranant aquesta caritat, ens fa comprensible aquest amor a l'estil de Déu que no és més que un amor engendrat en la llibertat. I això ho fa simple, únic i unifi-

---

cador. L'amor de Déu no és un amor que em pretén ni que em conquesta, sinó que m'estima com sóc, que m'urgeix a ser veritable. Així és com puc tornar a ser imatge i semblança de Déu, sent veritable, sent jo per a Ell. Un "per a" que no és possessió, sinó referent, mirada sostinguda que s'emociona davant l'ésser estimat.

Tot ho excusa, tot ho creu, tot ho espera, tot ho suporta.

Pau, volent delimitar el que és l'amor de Déu, ens parla dels seus no límits i fa referència al perdó, la confiança, la paciència, l'esperança ... No obstant això, els éssers humans som gràcies als límits. La simplicitat, en tant que comprèn la unitat, es mou dins dels límits. I, encara que volguéssim estimar sense límits amb tot el que això comporta, moltes vegades topem amb els nostres llinars. Que són els nostres, els meus, els que m'imprimeixen personalitat. Déu pot estimar sense límits perquè no els té. Jo estimo amb límits, però l'important aquí no són els límits, sinó que estimo. Poso amor en els límits i llavors, aquests es fan amables. Simple o complex? En tot cas, honest.

La caritat no caducarà mai.

Si aconseguim que l'amor no passi mai, o intentar no passar nosaltres de l'amor, anem camí d' "aquesta unitat amb Déu" a la qual ens conviden els místics. Aquest no passar de l'amor, és a dir, fer-ho la nostra manera de caminar per la vida, ens aproparà a la simplicitat.

Benaurats els simples

Benaurats, feliços... els simples. Segurament perquè ells ja gaudeixen de l'amistat de Déu aquí a la terra. Per alguna cosa ens revela l'Evangeli que les veritats de l'amor de Déu seran revelades als simples i als pobres, no als savis i rics, que ja tenen molt amb el poder que això els ofereix.

Els simples ja gaudeixen de l'amistat de Déu perquè no ambicionen més. I és que ho tenen tot en Déu. Mentre

**Benaurats, feliços...
els simples.
Segurament perquè
ells ja gaudeixen de
l'amistat de Déu
aquí a la terra.**

Marta s'afanya volent servir, sentir-se útil, viure fora de si, Maria es col·loca amb tota simplicitat i modèstia als peus de Jesús. No als seus peus servilment, perquè Jesús estaria postrat en terra. Maria es posa al seu nivell, reposa en el seu horitzó i contempla les seves paraules. Amb aquesta simplicitat de nena que viu i gaudeix del moment present.

Bé aventurem-nos a la simplicitat! Deixem anar amarres, deixem-nos anar del que ens empresona. Alliberem a les persones que tenim preses de nosaltres per començar a ser lliures també nosaltres. Desfoguem-nos del que ens separa de la pobresa per quedar-nos a la riquesa de l'essencial.

És simple i complex, ja se sap. Joan de la Creu camina fins a la vora del límit i, des d'aquí, declama el seu "Modo para no impedir el todo". Escoltem-lo amb tota simplicitat:

Quando reparas en algo,
dejas de arrojarte al todo.
Porque para venir del todo al todo,
has de negarte del todo en todo.
Y cuando lo vengas del todo a tener
has de tenerlo sin nada querer.
Porque, si quieres tener algo en todo,
no tienes puro en Dios tu tesoro.

Déu ens demana que estimem sent el més autèntics possibles, apropant-nos a la imatge i semblança més original que cadascú som, fregant el límit de la Unitat. Això, això és la simplicitat.

Jesús ens fa visible l'invisible: encarna l'amor. Però, estimant-nos en Caritat, ni tan sols ens demana que siguem com Ell, ens demana només que estimem com el Pare i Ell s'estimen. És a dir, que encarnem a l'Esperit Sant. I l'Esperit Sant no té full de ruta en la seva actuació. És pura inspiració. En aquest sentit, Déu ens demana que estimem sent el més autèntics possibles, apropant-nos a la imatge i semblança més original que cadascú som, fregant el límit de la Unitat. Això, això és la simplicitat. Complexa, sí, però al cap i a la fi: simple.

Visquem essent uns.

Testimonis de famílies i persones que viuen en comunitat

Germanes de la Comunitat de Foucault

Des de fa 38 anys sóc a la Fraternitat Carles de Foucault. He conegut moltes persones, cada una d'elles amb el seu carisma, i han fet que la meua fe fos més viscuda i encarnada en els més propers i necessitats.

He potenciat molt la pregària. Com diu el germà Carles: *“Pregar és pensar en Jesús estimant-lo”*, com més l'estimem millor pregarem. I saber fer del silenci una pregària. Aquí estic Senyor, sé que no em deixeu. *“Si un cor estima Déu, ¿Poden cabre-hi inquietuds i preocupacions?”* (germà Carles).

Abandonar-se a Déu és viure el moment present. Serà valorar la nostra pobresa interior aconseguida amb humilitat. El germà Carles ens deixa el missatge de Jesús: *“L'últim lloc”*. Comporta mantenir la nostra estimació amb humilitat.

Nazaret em porta a una vida senzilla de cada dia plena d'estimació i donació: *“La mesura de l'estimació és la de l'amor”* (germà Carles).

Que l'amor que sentia el germà Carles a Jesús en Déu, sigui en mi de fidelitat a Ell, en les seves llums i les meves ombres.

Josefina

Em preguntes per la senzillesa de vida, jo penso que havent arribat a una edat avançada i mirant enrere, puc

Abandonar-se a Déu és viure el moment present.

Quan sabem mirar en profunditat la realitat que ens envolta, sempre hi descobrim espurnes d'amor i d'esperança.

dir que la meua vida ha estat marcada per l'espiritualitat de la senzillesa, com a conseqüència d'una opció de vida, més que per una decisió explícita.

L'Evangelí ens diu... "on hi ha el teu tresor, allí hi haurà també el teu cor". Amb el desig de trobar la plenitud en Déu i en la seva Voluntat sobre el món, es tornen relatives totes les altres coses.

Jo crec que he estat feliç perquè sempre he agraït el que he tingut i tot el què he pogut fer, sense enyorar el que em mancava.

Fins fa pocs anys he tingut la companyia d'una germana més gran que jo, invàlida i de mentalitat infantil, a conseqüència d'una meningitis els primers mesos de vida.

Ella ens donava testimoni dels valors de la senzillesa. Tenia una confiança molt sòlida en las persones que la cuidàvem; no tenia por ni al present ni al futur, apreciava totes les coses, era molt activa i se sabia entretenir amb les coses més insignificants que ella valorava com un tresor. Sempre estava contenta.

Quan sabem mirar en profunditat la realitat que ens envolta, sempre hi descobrim espurnes d'amor i d'esperança.

Antònia

L'Eulàlia i Ton, un matrimoni i família de l'ACO

El privilegi d'intentar ser senzills i austers, gràcies a Déu

Abans de res, més val que ens situem. Posem on posem l'objectiu, més aprop o més lluny, barri, ciutat, país, món... som uns privilegiats. Des de tots aquest àmbits d'observació sempre estem a la franja dels que tenen les necessitats materials i afectives mes o menys cobertes. Fins i tot aquesta crisi que ha també afectat a moltes famílies com les nostres, classe mitjana assalariada, a nosaltres només han ha tocat de resquitllo (més temporalitat i baixada de sou).

Segurament des d'aquesta posició és més fàcil parlar i fer segons què. No voldríem doncs pontificar, només compartir la nostra experiència i algunes reflexions que aquesta ens ha portat.

La dita on mengen dos mengen tres és veritat però és evident que no és el mateix una família diguem-li estàndard de quatre membres que una de set membres com la nostra: els pares, de 48 anys, i cinc fills d'edats compreses entre els 22 i els 9 anys. Per tant, en el nostre cas l'haver format una família nombrosa ha portat a una senzillesa i austeritat forçada tot i que segurament també volguda.

Per una millor organització i ambient familiar quan va néixer la nostra segona filla vam optar per treballar una jornada i mitja, és a dir, un dels pares feia una jornada i l'altre, en aquest cas la mare, per tenir un sou més baix i més precarietat laboral, només mitja. Aquí tornem a la idea de privilegi. Tot això va ser possible gràcies a que els ingressos del sou i mig que rebíem i rebem són suficients per viure còmodament. Segurament una caixera d'un supermercat o una dependenta d'una gran cadena comercial amb jornades inacabables i salaris miserables ni tan sols es pot fer aquest tipus de reflexions ja que necessiten els diners per sobreviure i tirar endavant la família. Heus aquí una de les raons que explica perquè tenim les taxes de natalitat més baixes d'Europa i del món.

Ens trobem doncs davant una senzillesa i austeritat forçada; a més gent, més a repartir i compartir. Però també volguda i a vegades reforçada per actituds i comportaments que amb els pas del temps veus que en alguns casos els teus fills han donat per bons i d'altres ho consideren injust i discriminatori. En Joan, el nostre quart fill de 15 anys i en plena adolescència, porta molt malament això de ser l'incomunicat de la classe i del seu entorn, sense mòbil, ni *WhatsApp*, etc., mentre que els seus germans més grans, amb 18, 20 i 22 anys, defensen ara, com els va passar a ells, que el telèfon de butxaca arriba als 16 anys i que quan arriba, serà un model senzill i que t'has de pagar tu el seu ús.

Segurament això és així perquè els pares també tenim uns mòbils antediluvians i en fem un ús restringit. Sovint la senzillesa i l'austeritat no és només una qüestió econòmica sinó de comportament.

Parlem de senzillesa però també d'austeritat, perquè aquesta, i sinó mireu el diccionari, implica un punt de rigi-

---

No es tracta de ser un talibà de res, però en un món com el que vivim sí que s'ha de ser militant de causes i actituds perquè, tot i així, massa sovint et deixes portar per un entorn que sovint va en una altra direcció.

I a banda de la senzillesa en relació a les qüestions materials, reivindicuem també el concepte en les relacions personals.

desa i ser estricte. No es tracta de ser un talibà de res, però en un món com el que vivim sí que s'ha de ser militant de causes i actituds perquè, tot i així, massa sovint et deixes portar per un entorn que sovint va en una altra direcció. Un exemple banal d'aquesta rigidesa seria la norma, no escrita, que a casa només es poden menjar dues galetes de xocolata al dia i que quan aquestes s'acaben a mitja setmana no es reposen immediatament sinó el dia que toca anar a comprar, habitualment divendres.

Aquestes galetes i altres aliments addicionals, patates fregides de bossa, magdalenes, pica pica i les postres els diumenges, etc. desapareixen de la nostra dieta durant les set setmanes de la Quaresma. Fem el que anomenem la Guardiola de la Quaresma, estar-nos d'alguna cosa, evidentment addicional, i els diners que estalviem, uns 15 € setmanals aprox., són posats en una guardiola i en arribar a la Pasqua són donats a alguna associació, entitat, etc., cada any diferent que decidim entre tots. Sempre que podem intentem fer aquesta donació amb una visita presencial a aquesta entitat per conèixer-la millor. El moment setmanal de posar els diners a la guardiola acostuma a anar a acompanyat d'una petita pregària/reflexió.

Els nostres fills, mig seriosament mig en broma, asseguren que aviat no podrem fer aquest petit sacrifici perquè "ja no tenim cap extra".

I nosaltres, els pares, tornem a la idea força d'aquest escrit. Potser tenim quatre foteses menys en comparació a famílies dels seus amics però en una visió més àmplia del món estem sempre més que coberts de tot, "necessitar, necessitar no necessitem res", és la frase que acaba la majoria de comentaris sobre aquesta situació.

I a banda de la senzillesa en relació a les qüestions materials, reivindicuem també el concepte en les relacions personals. Amb el tracte entre nosaltres i la gent que ens envolta. Senzill, planer, sense artificis de no estar a mitges tintes i saber dir sí quan toca i no quan és necessari, de no dir mentides ni buscar excuses.

Hem parlat molt de senzillesa i austeritat, però hi ha un altre verb molt usat en una família nombrosa: compartir.

Una casa compartida ha de ser una bona escola per a la

vida. Aquesta sensació que les coses no acaben de ser del tot teves sinó de tots ajuda després a entendre la senzillesa i l'austeritat.

Compartim les coses materials però també moments i vivències: rialles eixordadores per sopar, bromes i *co-nyetes* a tothora, plors, insults i crits volcànics, vacances i viatges junts i els seus posteriors records, explicacions fins a l'últim detall d'activitats, excursions, etc., amics i coneguts que sovint vénen a casa, tenir la porta oberta també és una opció per compartir més enllà de la família, problemes i assessoraments diversos, confidències, discussions i mals entesos, música al *spoty*, vídeos estrambòtics al *youtube*, teatre, cinema, alguna vetllada conjunta televisiva, en definitiva compartim vida, molta vida, i també l'espai, un espai on la intimitat és un bé molt preuat per quasi inexistent.

Una vegada explicats alguns trets que mouen la nostra família, sovint ens preguntem d'on ve tot això. Hi ha segur una herència familiar que tenim dels nostres pares, els avis dels nostres fills, de gent criada en plena postguerra, crescuda amb pocs recursos que van aprendre dels seus pares. Aquests sí que van patir la guerra com adults. Un estil de vida planer, no ostentós on els pocs diners que van fer per tenir una vellesa digna els van fer treballant. Un exemple més anecdòtic que altra cosa d'aquesta sobrietat i manera de ser seria el fet de no parlar mai de diners públicament si no és estrictament necessari. Quan ho és es fa ràpid i amb la màxima discreció possible, costum per cert que també en part hem heretat.

Sense tants plantejaments de fons se'ns ha inculcat el ser senzills, valorar les coses, tractar el menjar com una cosa sagrada i sobretot ser agraïts amb el que es té. El "ja podem donar gràcies a Déu" o el "si Déu vol" no són expressions buides ni frases fetes per els nostres pares ni ho eren pels nostres avis. Ho són per nosaltres?

No ho haurien de ser però ara que s'ha posat de moda això de la cultura de l'esforç sembla que les coses només les aconsegueixes tu i que ets tu mateix de qui depèn el teu èxit sense gaires factors més a tenir en compte que no sigui el treball en equip, concepte en alça des que un equip de futbol parla banalment de valors.

El "ja podem donar gràcies a Déu" o el "si Déu vol" no són expressions buides ni frases fetes per els nostres pares ni ho eren pels nostres avis.

Nosaltres donem gràcies a Déu, no només pel que som i tenim, sinó sobretot per com intentem viure aquesta realitat des de la senzillesa i l'austeritat.

La nostra herència familiar, més el fet d'haver estat de joves en ambients cristians en parròquies i moviments (JOBAC) i ja d'adults en el moviment i en el grup de revisió de vida de l'Acció Catòlica Obrera (ACO), ens han ajudat a viure d'una determinada manera i a alimentar la nostra fe i compartir-la en aquestes tres comunitats que, de més gran a més petita, serien parròquia, moviment i grup. Queda com assignatura pendent la comunitat familiar que, depèn del moment, gaudeix de més bona o mala salut.

Per tant, sí, nosaltres donem gràcies a Déu, no només pel que som i tenim, sinó sobretot per com intentem viure aquesta realitat des de la senzillesa i l'austeritat.

Gràcies a Déu, perquè Jesús ens interpel·la quan ens diu "Ningú no pot servir dos senyors, perquè, o estimarà l'un i no l'altre o bé farà cas de l'un i no de l'altre. No podeu servir Déu i el diner". (Mt. 6, 24-25). O no gaires pàgines més enllà del mateix evangeli de Mateu ens posa ja en alerta permanent quan diu: "Si vols ser perfecte, vés, ven els teus béns i dóna'ls als pobres, i tindràs un tresor al cel; després vine i segueix-me". Però el jove, en sentir això, se'n va anar tot trist, perquè tenia moltes propietats. (Mt. 19, 21-23)

Marxem nosaltres tristos? No, però marxem qüestionats i també motivats a no baixar la guàrdia, a seguir conscients del nostre privilegi i d'estar amatents a les necessitats i les persones que ens envolten i a intentar continuar amb un model de vida el més senzill possible.

I també gràcies a Déu perquè aquesta radicalitat de l'Evangeli ens ha permès conèixer persones i entitats que donen testimoni d'aquest Jesús senzill i proper que està al costat de persones i realitats molt dures tot denunciant la injustícia d'un món on hi ha les coses molt mal repartides. Gràcies sobretot pels nostres fills que han pogut veure de primera mà una Església compromesa i valenta que els ha fet qüestionar algunes coses.

I també gràcies a Déu per poder compartir i revisar a la llum de l'evangeli aquestes actituds i moments viscuts amb el nostre grup de revisió de vida. És, ara per ara, la nostra comunitat de fe i és, usant paraules del nostre consiliari, un goig.

Gràcies a Déu per tot plegat i si Déu vol seguirem intentant aprofundir en el privilegi de ser senzills i austers.

Testimoni comunitat de St. Andreu

Se'ns ha convidat a presentar un testimoni de vida en comunitat des de la senzillesa. Doncs bé, des de 2009, al barri de Sant Andreu, al nord de Barcelona, vivim formant una comunitat de vida nou persones adultes i tres criatures repartides en 5 pisos d'un mateix edifici. Som tots i totes laïcs, d'entre 30 i 50 anys, i hi ha tant famílies com persones solteres. També tenim arrendat un setè pis en el mateix edifici, que anomenem "pis social", que no ocupem nosaltres sinó persones de col·lectius especialment vulnerables i amb alt risc d'exclusió social.

Abans de 2009, molts de nosaltres ja havíem tingut experiències de compartir la vida en moviments com la JOC, ACO, MIJAC, CVX; uns altres, també havien tingut experiències viscudes a Amèrica Llatina (per exemple, a través de VOLPA).

El nostre projecte va sorgir en resposta a diferents neguits o intuïcions personals, molts d'ells fruits de la trajectòria personal, i sovint lligats a la necessitat de fugir del model individualista i a l'anhel de viure per un bé comú. Després de 5 anys de rodatge, hem vist que hi ha uns pocs "pilars" senzills però alhora profunds que sustenten aquest projecte comunitari: l'acompanyament, el suport mutu, la pregària, i un estil de vida auster i compromès... Més enllà de les trobades espontànies per l'escala o el pati de llums, la nostra manera d'organitzar-nos en el quotidià consisteix en què cada casa acull quinzenalment l'assemblea comuna on ens posem al dia de per on passa la vida de cadascú i tractem altres temes que puguin sorgir i que siguin d'interès general; dediquem una pregària setmanal en un espai comunitari; participem en el nostre entorn més proper, al nostre mateix carrer, sense anar més lluny; treballem per comissions quan la situació ho requereix; dissenyem una economia que volem que sigui cada vegada més comunitària; celebrem recessos que ens ajuden a mirar la comunitat amb els ulls de la fe i a projectar el futur comunitari. En aquesta

---

El nostre projecte va sorgir en resposta a diferents neguits o intuïcions personals, molts d'ells fruits de la trajectòria personal, i sovint lligats a la necessitat de fugir del model individualista i a l'anhel de viure per un bé comú.

---

revisió es concreta com dialoguem, com prenem decisions, com cuidem els temps i espais comuns, com vivim espiritualment i comunitàriament. És un bon repte!

La dimensió social de la comunitat va ser un dels seus pilars ja des de l'inici. Tant personal com professionalment, la majoria de nosaltres estem relacionats amb àmbits relatius a l'educació (formal i no formal), cura i defensa de les persones. I alguns de nosaltres ja hem agraït experiències d'acolliment en les nostres llars. A nivell comunitari, després d'un temps de reflexió, de debat i de decisió, al setembre de 2012 vam posar a la disposició d'un equip de professionals del treball i l'educació social el "pis social" que volíem oferir com a projecte social. El projecte es va concretar a facilitar el dret a l'habitatge a una família composta d'una mare i els seus tres fills (seleccionada per l'equip de professionals) una vegada havia esgotat les possibilitats de gaudir de pisos d'acolliment de la xarxa pública de protecció. El pis de la comunitat s'ha convertit ja en llar d'aquesta família. La nostra comunitat assumeix el lloguer i la família les despeses de subministraments. L'acompanyament orientat a l'autonomia, a l'empoderament, a la recerca d'ocupació, a l'escolarització, ho realitza l'equip de professionals.

La nostra funció quotidiana no és una altra que oferir un bon veïnatge.

La nostra funció quotidiana no és una altra que oferir un bon veïnatge. És un projecte senzill, però que se'ns dubte podem oferir i assumir pel fet de ser una comunitat, ja que individualment no ho podríem fer.

Hem de dir que el camí fet fins ara no ha estat exempt de dificultats. Consensuar la direcció, el ritme, i la manera d'avançar ha tingut moments de molta llum, però també de foscor. En els moments més foscos, ha estat quan la confiança en la resta de la gent, en el sentit de viure en comunitat, i la mà de Déu ens han permès avançar. Amb tot, aquest projecte comunitari endegat el 2009 està sent una experiència de serena alegria i esperança, de creixement personal i col·lectiu i de resposta a la crisi/estafa social.

Testimoni missioner i vocacional

---

per Maria Rallo, carmelita missionera del Pare Palau a Malawi

“Cada dia en té prou amb el seu afany” deia ja Jesús; potser és aquesta capacitat d’anar-me adaptant senzillament al que cada dia porta de nou, el que em permet viure a Malawi, un país al sud-est d’Àfrica on la vida i la mort se celebren amb la mateixa intensitat i amb la mateixa freqüència. Em dic Maria Rallo, sóc Carmelita Missionera, nascuda a Castelló de la Plana fa 36 anys i, des d’en fa uns sis, visc a Malawi.

Alguna cosa sobre Malawi ...

La vida en altres països i continents és molt diferent, la forma de mirar les coses, de mesurar les relacions, d’expressar-se... A Malawi la gent és, per naturalesa, acollidora. Els nens que et veuen a quilòmetres criden per saludar “asungu!!” (que vol dir: blanc!!); si entres a una casa compartiran el que tinguin, i tothom rebrà amb un somriure que sàpigues dir alguna cosa, encara que sigui dues paraules mal dites, en Chichewa, la seva llengua nacional. Potser per això criden a Malawi “El Cor Càlid d’Àfrica”.

Amb tot, Malawi, amb uns catorze milions d’habitants, està situat entre els deu països més pobres del món. I no sembla que la cosa hagi de canviar a curt termini. Una gran part de la població és analfabeta i aquesta és una de les més grans pobreses de Malawi, la de recursos humans, sense iniciativa per al desenvolupament perquè

La vida en altres països i continents és molt diferent, la forma de mirar les coses, de mesurar les relacions, d’expressar-se.

---

no hi ha gent preparada per fer-ho. No hi ha or, no hi ha coltan, no hi ha diamants, ni tan sols una mica de petroli, amb la qual cosa, per sort, tampoc hi ha guerres. Més aviat poc pel que lluitar, potser per això la gent de Malawi és tan pacífica, gairebé massa diria jo, ja que davant la corrupció que està duent el país a nivells de pobresa molt pitjors que fa sis anys quan hi vaig arribar, la gent, simplement, no es pronuncia.

És clar, que la vida en els poblats no es veu gaire afectada per les anades i vingudes dels governants de torn. Si es treballés una mica més pel desenvolupament! Però la vida dels pobles segueix, amb les seves cases de sostre de palla, sense llum, sense aigua, treballant el camp per poder passar l'any amb dignitat. La família, fonamental, però no la família que coneixem a Espanya de pare, mare i fills, sinó una cosa més semblant al clan familiar. Si una parella té més recursos, possiblement tindran a casa més d'un nebot/da a qui diran "Mwana wanga" (fill meu). De fet, i com a anècdota, sovint ve algú amb la notícia que "el meu pare ha mort" i has de preguntar unes cinc vegades fins esbrinar si és el seu pare de veritat, o un oncle, o un germà gran que el va criar, o un cosí llunyà que li va pagar els estudis...

El respecte és un dels valors més treballats a Malawi. Cada relació (si és de pares a fills o de néts a avis, o de sogre a nora, o de cunyats, o matrimonial...) té la seva forma d'expressar-se, de mirar-se, de seure (o no) junts, etc. L'agenollar-se davant algú no és signe de vassallatge o humiliació, sinó una forma de mostrar respecte. A les ciutats es va veient menys perquè Malawi, com qual-sevol altre país del món, va sent part d'aquest llogaret global, també a les expressions, però en els pobles no és estrany veure a dues persones, una a cada costat del camí, a la gatzoneta o agenollades i xerrant tranquil·lament.

Els nivells d'educació, molt baixos; la sanitat, escassa; les carreteres asfaltades es poden comptar amb els dits de les dues mans. En els hospitals públics no sempre (o gairebé mai) hi ha medicines, la gent mor sovint per coses que a Espanya no morien, com ara una grip, o una diarrea. A les aules de primària pots trobar 220 nens

---

en una classe, a terra, amb un sol professor, sense llibres ni llibretes. La cultura oral i la memòria auditiva està més que desenvolupada! A les esglésies no es posen anuncis a la porta, sinó que es reciten en finalitzar la Missa.

I parlant de Missa, la vivència de la fe és una cosa que també impressiona aquí. A vegades encara està barrejada amb creences tradicionals i bruixeria (cal pensar que els primers cristians van arribar aquí fa tan sols uns 200 anys) però, en general, la gent té una gran fe en Déu i l'expressa diàriament en el cant, la dansa i la litúrgia. El treball, el menjar quotidià, les trobades, tot està impregnat i ple de la presència de Déu; des d'una benedicció fins a les flors i espelmes posades en el munt de terra després d'enterrar algú, passant pel pregar amb els malalts, el resar abans de començar la classe, etc. La gent de Malawi té una fe viva: musulmans, protestants, catòlics, d'altres esglésies africanes, tots preguen a Déu, intenten en la mesura de les seves possibilitats ajudar al proïsme i tots ho fan en una pacífica convivència.

Malawi és un país bonic, amb un llac fascinant que ocupa gairebé la meitat del país... Podria estendre'm parlant del país, però n'hi hagi prou aquestes quatre impressions per fer-se una idea d'on som.

Enviada a Malawi...

I aquí, en aquest bell lloc, és on visc i "dono la vida", per pura Gràcia Seva, ja que encara que sóc Carmelita Missionera al cent per cent, mai abans m'hagués imaginat que sortiria d'Espanya.

El 2008, prop de fer els Vots Perpetus, vaig expressar amb sinceritat, i probablement amb molta ingenuïtat, la meva disponibilitat d'anar a altres països. Però, per sorpresa meva, les germanes del Govern General la van acollir positivament i al cap de poc temps estava destinada a Malawi, un país que em sonava però que vaig haver d'anar a buscar al mapa.

Feliç al Centre de Promoció Social "Francesc Palau", al Prat de Llobregat, on vaig col·laborar uns anys, feliç a la comunitat on vivíem, compartíem, pregàvem, patíem i

---

Feliç amb la gent i amb la vida, de sobte sentia la seva Crida, tan forta i clara com la d'Abraham: "Surt de la teva terra i vés-te'n a una altra terra que jo et mostraré".

somiàvem, feliç amb la gent i amb la vida, de sobte sentia la seva Crida, tan forta i clara com la d'Abraham: "Surt de la teva terra i vés-te'n a una altra terra que jo et mostraré".

Enviada per Ell a Malawi a anunciar la Bona Nova als pobres, vaig començar a acomiadar-me de la meva família, de les germanes amb qui havia conviscut, dels amics... vaig començar a fer maletes, posar-me vacunes, preparar el viatge, l'ànima... Els Vots Perpetus (El Prat de Llobregat, 20 de setembre de 2008) van tenir, en aquest context, un sentit molt fort de lliurament al Senyor, amb tot el que sóc i per a tota la vida, sigui on sigui i realitzant la missió encomanada en cada moment.

Fins que, sense gaire temps per adonar-me'n, vaig arribar a l'Àfrica, un 19 d'octubre de 2008, diumenge del Dómund. A l'Església es cantava "Here I am Lord, I will go Lord". Ara sembla que tot allò queda lluny, però la il·lusió i el sentit de ser enviada per Ell, en l'Església, es renoven tan sols amb mirar enrere. Avui segueixo aquí, feliç que el Senyor m'hi portés, m'obris els horitzons, feliç de compartir amb la gent, amb la meva comunitat, de poder lliurar en el poc que sóc i tinc, feliç de ser seva, Carmelita Missionera, per Ell i per a Ell.

La nostra vida i missió ...

Les Carmelites Missioneres a Malawi tenim tres comunitats. Totes tres són a la regió central del país i totes tres en zona rural.

Una d'elles és Kapiri, la primera fundació al país (1971), allà les germanes (cinc en total, de Malawi, Filipines i Espanya) s'encarreguen d'un hospital i també porten alguns grups (de dones, de nens i el de justícia i pau) a la parròquia dels Pares Carmelites.

Una altra és Chiphaso, on viuen una germana d'Espanya, una altra de Kenya i una altra de Malawi. Allà tenim una casa de formació per a les noies que volen ser Carmelites Missioneres (concretament l'any del postulant) i també una residència de noies estudiants de secundària. Penseu que a la zona rural la gent ve a l'escola

des de poblats molt llunyans i alguns no poden caminar diàriament aquestes distàncies, per tant, en les escoles de secundària sempre hi ha una residència de nois i una altra de noies per als que vénen de lluny.

La tercera és Mtengo wa Nthenga, on jo visc, on les germanes atenem un hospital i una escola d'infantil i de primària (després us parlaré sobre la meva comunitat; ara em centro en la missió). El servei a l'hospital ocupa la major part del temps a les germanes que aquí realitzen la seva missió; diàriament arriben malalts a les consultes externes i diàriament un bon grup són ingressats, especialment durant l'estació de pluges, que és quan més malària hi ha.

A l'escola és on jo col·laboro. M'han tocat els comptes i els projectes de construcció, i ho faig amb molt de gust, però això no treu que cada dia estigui amb els mestres i els nens, que entri a les classes, que els parli de Jesús, del Pare Palau (és el fundador de les Carmelites Missioneres i l'escola es diu "Francesc Palau School"), que preparem amb els profes obres de teatre per Nadal, Pasqua, que organitzem recessos amb el personal de l'escola... M'agrada molt el treball pastoral i aquí els nens són molt receptius... tenen una mirada preciosa, alegre, viva... te'ls menjaries a tots! També dono algunes classes d'alfabetització d'adults i d'anglès per a adults a les tardes; personalment és el que més gaudeixo: el poder promocionar a la gent de la zona i el veure'ls gaudir i aprendre, el veure que se senten orgullosos... és un plaer cada petit passet!

Cada dia, seguint el seu ritme, ens llevem a les 4:45 del matí, preguem laudes i meditació, anem a Missa, esmorzem i a les 7:30 tothom ja està a la feina. A les 12:30 l'Àngelus i mengem. A la tarda, 14:30 comença de nou la moguda fins les 17:30 que anem parant, per trobar-nos de nou com a comunitat a les 18:30 per al res de vespres-meditació; després sopar, una estona de xerrameca juntes, veure les notícies a la televisió (que només té un canal) i a les 21:15 ens acomiadem per descansar i reposar forces. Així és un dia a la missió, i entremig ple de vida, coses i casos, i Déu, que acompanya i ho beneeix tot i a tots. El seu Amor ho fa possible.

Diàriament arriben malalts a les consultes externes i diàriament un bon grup són ingressats, especialment durant l'estació de pluges, que és quan més malària hi ha.

Dificultats i alegries, en clau de vocació...

Per descomptat, en intentar respondre al Senyor i a la seva invitació “sal de la teva terra” he trobat algunes dificultats inevitables, que es van superant amb paciència i amb fe. També alegries, i moltes, en mil petits detalls i en el simple fet d'estar aquí i compartir la vida amb qui estic. Tot es va integrant, com a part de la vida i part de la meva pròpia identitat com Carmelita Missionera; tot ve d'Ell, i és Ell qui, en aquest habitar en terra llunyana, em va enfortint i madurant, al Seu temps.

Quan una no ha sortit del seu país, corre el risc de pensar que el món sencer és igual que “el seu món”.

Quan una no ha sortit del seu país, corre el risc de pensar que el món sencer és igual que “el seu món”. És quan surts quan et dones “la gran patacada” i comences a descobrir que els teus criteris no són els millors, ni les teves idees, ni tot el que has après és l'única manera de veure i de fer les coses. Per descomptat que això ja passa en la vida quotidiana, en el contacte amb altres, etc. Però canviar de continent i insertar-te en una altra cultura és elevar el xoc a l'enèsima potència!

Una de les primeres dificultats amb què es troba el missioner és l'idioma. En ser destinada a Malawi vaig estar quatre mesos estudiant anglès a Kenya; amb un nivell molt bàsic però suficient per comunicar-me amb la gent, vaig marxar cap a Malawi (el somriure i els gestos ajuden molt). En arribar, quina va ser la meva sorpresa en veure que als pobles, on les Carmelites Missioneres estem, no es parla anglès! Només parlen i entenen el Chichewa (llengua bantú), la seva llengua mare. L'anglès, tot i que és idioma oficial, ve del temps de la colònia i es parla una mica més a les ciutats. Als pobles, tot i que les classes a partir de sisè són teòricament en anglès, no és ni entès ni practicat per la majoria. Així que allà em vaig veure amb un anglès justet i amb un nivell de Chichewa zero. Amb ganes d'estar amb la gent, d'ajudar, de... i sense poder obrir ni tan sols la porta de casa perquè no entenia què volien. Molta humilitat. I molta paciència. Avui aprens una paraula, demà una altra, l'altre dia aprens a respondre a la Missa i l'altre a saludar. Fins al dia d'avui no sé del tot bé l'idioma, però bé, almenys em puc comunicar amb la gent.

Una altra dificultat amb la qual em vaig trobar va ser adonar-me que el que jo sabia fer i per al que estava preparada no em servia de molt en el nou context: una zona rural en què les germanes conreen l'hort, cuiden les vaques, ovelles, gallines, conills, fan classes de costura, etc. I jo no sabia fer res d'això! Sóc psicòloga i el que sabia fer, o havia fet fins ara, era acompanyar la gent en altres nivells i contextos, però aquí no em podia ni comunicar! Què hi feia jo aquí? Observar, callar i aprendre. I així prop d'un any! (per no dir fins avui). Més paciència, més humilitat i més fe que Déu m'havia portat aquí per alguna cosa.

La dificultat que persevera encara en el dia d'avui i amb la qual convisc, o tracto de conviure, pacíficament és una paraula amb la que avui en dia no estem familiaritzats: la frustració. En el sentit de no poder fer tot el que voldries, en el sentit de veure que les coses no canvien, que la gent no millora la seva situació de vida, que fas plans i se'n van en orris, que els polítics se'n porten els diners de la sanitat pública, i de l'educació i del desenvolupament, que no s'avança sinó que es retrocedeix. Dia a dia és dur. Per això l'acollir cada dia tal com ve, amb el seu propi afany, les seves trobades, el seu treball i la seva pregària, es fa vital.

A poc a poc, vas coneixent a les germanes amb qui vius i elles també et van coneixent; a poc a poc et vas ficant en la missió, la vida de la gent, et vas sentint part (encara que sempre trobes a faltar els teus) i vas fent passos, petits però propers a les persones. A poc a poc vas descobrint que no has vingut aquí a fer gaires coses ni a salvar la vida de ningú, sinó que has vingut a donar la vida, i no heroicament, sinó gastant-la cada dia amb ells, a la feina, en el camí, en l'Eucaristia... la vida es torna simple, tan sols "estar" i caminar al costat.

I aquest caminar es torna alegria. És un plaer estar aquí i compartir la pregària, els cants, les festes, és com si els malaus naixessin amb un curs de cant avançat, quina harmonia i quin ritme a la sang! És una alegria xerrar amb els nens, les àvies, les dones... És una alegria veure el petit progrés d'una veïna que va començar sense res i ara té un petit negoci de venda de bunyols.

La dificultat que persevera encara en el dia d'avui i amb la qual convisc, o tracto de conviure, pacíficament és una paraula amb la que avui en dia no estem familiaritzats: la frustració.

És un goig gaudir de la natura neta i clara, de les postes de sol, de les estrelles.

És una alegria i una riquesa immensa viure en comunitats de germanes on ens podem ajuntar sis o set nacionalitats. A la primera comunitat on vaig viure aquí a Malawi, Chiphaso, vam poder compartir vida una filipina, un malawiana i jo; ara estic a MtengowaNthenga i som dues germanes de Filipines, una de Corea, tres de Malawi, una de Nigèria i jo. Què us sembla? Doncs un “remix” que es treballa i s’acull com a do cada dia. Ens entenem en anglès, encara que de vegades barregem espanyol o chichewa, i ens alimentem amb menjars de tots aquests països (des de la truita de patates fins a les algues coreanes o la iuca de Nigèria). Totes convocades per Jesús i totes lliurades en la missió. És un regal de Déu que et fa diferent.

Cada dia agraeixo al Senyor l’haver-me convidat a sortir de la meva terra, a seguir les seves petjades aquí a l’Àfrica. Sóc Carmelita Missionera en qualsevol racó del món, perquè ser Carmelita Missionera és una resposta a la seva crida, a viure en comunió amb Déu i el proïsme allà on estiguis i amb qui estiguis; però el ser aquí et fa evident que la teva vida és per als altres i que, encara que de vegades no ens deixem, Déu “porta les regnes de la nostra vida”, ens té al palmell de la mà.

Simplicitat de vida ...

La vida a la missió, com ja heu pogut imaginar, et despulla de moltes coses i et porta a l’essencial.

La vida a la missió, com ja heu pogut imaginar, et despulla de moltes coses i et porta a l’essencial. Et despulla de poder, de falsos egos, de falses i romàntiques imatges de Déu i de la vida missionera, etc. I et porta a seguir Jesús d’una forma més nua i radical “Junts caminem Senyor –deia Santa Teresa– per on anàreu he d’anar, per on passàreu he de passar”, o com deia una germana amiga meva “amb tu, Senyor, pa i ceba”. Doncs això, aquí véns per Ell i per a Ell, i cada dia t’adones que és només per Ell i per a Ell que ets aquí. Res d’èxits, no control de la situació (les malalties, per cert, assalten sense permís), ni grans plans ni organitzacions d’activitats ni comitès, ni res de res, però molta vida, molta gent amb nom propi i molt Déu.

Apuntar-se a un país com Malawi obre els ulls a les injustícies que s'estan vivint a nivell mundial, i t'omple el cor d'un desig que vibra sense parar: el desenvolupament d'aquests pobles beneïts de Déu. Tots estem convidats, tant de bo escoltem avui la seva veu!

Moltes gràcies per aquesta oportunitat de compartir amb vosaltres. Que Déu segueixi beneïnt les vostres vides i ja sabeu que sereu molt ben acollits si algun dia decideu venir.

Missionera... ara avui a Cumanà

---

per Montse Tolo, religiosa del Puresa de Maria

Sóc religiosa i comparteixo amb tu que sóc feliç i estic molt agraïda amb tot el que he anat vivint i rebent!

Ara fa 22 anys el Senyor va passar pel Pont de Suert a través de diferents esdeveniments i jo vaig sentir la seva crida. Aquesta crida cada dia em sorprén i gràcies a Ell i amb Ell puc dir que aquestes sorpreses han fet de la meva vida una història on avui només puc dir GRÀCIES i AJUDA'M a continuar!

Res saps de mi i per això amb unes ratlles et vull anomenar només les ciutats que el Senyor m'ha regalat a través de la Missió que la meva Congregació Puresa de Maria m'encomana. Sí,sí... no t'espantis ni deixis de llegir per això. Sóc religiosa i comparteixo amb tu que sóc feliç i estic molt agraïda amb tot el que he anat vivint i rebent!

El Senyor em va regalar uns anys de Noviciat a Sant Cugat (Barcelona): temps d'il·lusió i entrega, un temps a Roma, ciutat universal; set anys a Mallorca amb els joves universitaris ¡quina bellesa! Vuit anys a Nicaragua: ¡llum i vida!; un any a Bogotá: ¡creixement i amistat!; un any a Cali ¡un nou amor, "Fe i Alegria"! I finalment el 21 de febrer del 2012 vaig aterrar a Cumanà, la meva terra de la promesa. Cumanà... busqueu la ciutat al país de Venezuela!

Aquest mes d'agost he estat per la meva terra. Quan explicava que visc a Cumanà la gent deia bé, bé... però quan els deia Venezuela, quasi em donen el condol! La gent s'espantava i tot seguit feien els mateixos comentaris "¡Que valenta!" "I no tens por?" "No perilla la teva vida?" Suposo en certa part que aquests pensaments

---

són normals, doncs les notícies de Venezuela, per desgràcia, no són gaire bones.

No puc dir-te com és Venezuela ni ho pretenc. Sí que vull compartir que hi faig allí. Estic en un col·legi de “Fe i Alegria”, que és un moviment catòlic que educa i va als llocs més marginats. A Cumanà visc a la zona de Caiquire, zona de sorpreses diàries, on la gent lluita per ser feliç, però on també els costa trobar a bon preu el menjar per cada dia, han de fer llargues cues. La vida és incerta ja que tu pots saber quan surts, però no saps si avui tornaràs a casa perquè és possible que, al sortir al carrer, una bala perduda o intencionada acabi amb tota una vida en uns minuts. I no passa res! És normal, la vida continua, tot segueix igual, perquè la justícia no existeix en aquestes zones. També et poden treure el cotxe i segrestar-te durant unes hores fins que paguis uns diners pel rescat que “ells”, el malandros, demanen.

La vida és estar present en el moment, constantment atent. A veure què viurem avui! Et pot sonar fort o una mica de pel·lícula però així és la realitat allí. Jo penso que ells “ho viuen amb una certa normalitat”. No vull dir que ho acceptin però ho viuen diferent a com qualsevol de nosaltres ho viuria. No sé... és difícil d'explicar!

En aquest ambient jo treballo amb un equip d'educadors, som 137 i tres religioses. Portem un col·legi, que es diu Madre Alberta, on hi ha 1700 alumnes, des de preescolar fins a batxillerat. La vida diària és normal. Fem classes, riem, juguem, preparem i fem excursions o convivències. També em correspon acompanyar els processos de bateig, primera comunió i confirmació... Això toca fer-ho els dissabtes, que acaben resultant un dia més de feina amb un horari escolar!

Potser et preguntaràs... i perquè Cumanà? Doncs perquè un dia la meva Mare General m'ho va proposar i perquè tinc l'esperança i el desig que si jo sóc feliç d'haver conegut a Jesús i sentir-me estimada per Ell... també puc fer feliç a altres!

M'encantaria, amb la meua vida, dir als nostres nens i a la gent del barri, a tots els de “Fe i Alegria”, que sóc

La vida és estar present en el moment, constantment atent.

El papa Francesc no para de repetir-ho: “aneu a les perifèries...”, sortiu de les vostres cases, aneu a trobar a la gent, viviu amb ells, sigueu un més...

felic de ser AQUÍ I ARA, que hi ha esperança, que el dolor no té la darrera paraula, sinó que crec fermament que Déu ens vol feliços i que la nostra tasca en aquesta terra és ser feliç. “La teva felicitat és la meva felicitat”, ja ens ho deia la Madre Alberta, la fundadora de la meva Congregació.

Finalment et vull dir que aquesta felicitat no la trobem si vivim aïllats. El papa Francesc no para de repetir-ho: “aneu a les perifèries...”, sortiu de les vostres cases, aneu a trobar a la gent, viviu amb ells, sigueu un més...

T'espero algún dia per Cumanà! Però mentrestant et demano un favor: una pregària per aquest poble que vol caminar i ser feliç com tu... com jo...

Gràcies per compartir aquesta estona! Que Jesús et beneixi i et concedeixi el do de la pau!

El camí cap a la simplicitat

---

per Albert Dresaire, de Mataró. Militant d'ACO

Hi ha un fragment de l'evangeli de Mateu que sempre m'ha cridat especialment l'atenció. Es tracta de la trobada de Jesús amb el jove ric:

“En aquell temps, un jove anà a trobar Jesús i va preguntar-li: «Mestre, quina cosa bona he de fer per a obtenir la vida eterna?». Jesús li digué: «Per què em preguntes sobre el que és bo? Un de sol és bo. Si vols entrar a la vida, guarda els manaments». Ell li preguntà: «Quins?». Jesús li respongué: «No matis, no cometis adulteri, no robis, no acuisis ningú falsament, honra el pare i la mare, i estima els altres com a tu mateix». El jove li va dir: «Tot això ja ho he complert. Què em falta encara?». Jesús li respongué: «Si vols ser perfecte, vés, ven tot el que tens i dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor al cel. Després vine i segueix-me». Quan aquell jove va sentir aquestes paraules, se n'anà tot trist, perquè tenia molts béns. (Mt 19,16-22)”

La interpretació més senzilla que podem fer d'aquest text és que les persones riques ho tenen difícil per entrar al Regne del Cel. Sembla complicat afirmar que el missatge que ens vol transmetre Jesús en aquest pasatge no sigui un altre que una exigència a desprendre'ns d'allò material, a no «viure pel diner». Però sempre m'ha semblat que si ens quedem amb aquesta interpretació «fem curt»: dit barroerament, si aquest text va dirigit als

---

Perquè guanyar el Regne no és passar un examen o superar unes proves (més o menys complicades) o complir unes normes. Més aviat és un camí que cal anar fent al llarg de la vida.

rics, aleshores no «va» per mi! I no, tot l'Evangelí ens diu alguna cosa, també si Jesús es dirigeix a un jove ric amb el que, d'entrada, potser no ens hi sentim reflectits...

Alguna vegada he intentat imaginar què hauria passat si el jove, en escoltar les paraules de Jesús, se n'anava i al cap d'un temps tornava i deia: «Ja he venut tot el que tenia i ho he donat als pobres». Què li diria Jesús? Que ja «s'havia guanyat el Cel»? Que ja no calia «fer» res més? Em costa d'imaginar. Perquè guanyar el Regne no és passar un examen o superar unes proves (més o menys complicades) o complir unes normes. Més aviat és un camí que cal anar fent al llarg de la vida, una meta a la que hem de voler arribar, per la qual hem de treballar, però que difícilment mai assolirem del tot.

He pensat això quan des del CEP m'han demanat un testimoni sobre la simplicitat. I hi he pensat perquè, sincerament, mai no m'havia aturat a reflexionar si la meua vida era «senzilla», o si seguia uns criteris de «simplicitat». I ara que ho faig veig que, més que de simplicitat, en tot cas puc parlar d'una orientació a la senzillesa. És a dir, la senzillesa com un objectiu, com un camí, però no pas com una realitat. Un camí que, com el del jove ric, pot arribar a un carreró sense sortida, però que si se segueix correctament no té mai final.

Després de 25 anys treballant al Departament d'Informàtica de Caixa Laietana, els darrers dels quals com a cap de la secció d'Explotació (el que seria el Centre d'Operacions IT), l'ERO presentat per Bankia em va posar un dilema al davant. Tenia diverses opcions: una era continuar la meua carrera com a informàtic... a Madrid (amb la certesa de saber que els serveis centrals de Bankia s'havien de reestructurar i, en el millor dels casos, externalitzar); una altra opció era continuar a l'entitat, però passant a la xarxa comercial (és a dir, passar a treballar de caixer en qualsevol oficina de Bankia); i la darrera alternativa era optar per la baixa incentivada.

I aquesta darrera opció és la que vaig triar: una opció plena d'incerteses però feta amb el convenciment que optava per intentar treballar en alguna cosa que m'agra-

dés (i, francament, no em veia, ni em veig, treballant darrere una finestreta: és una feina que no té res a veure ni amb la meua manera de ser, ni amb les meues aptituds, ni amb la meua formació...).

Va ser aquesta decisió una opció per la simplicitat? Em costa molt de dir-ho. Si simplicitat o senzillesa és renunciar a un sou fix i a una seguretat laboral, i prioritzar altres elements, aleshores podré dir que sí. Si senzillesa és optar per la incertesa, també podré afirmar-ho. Si senzillesa és deixar una feina per posar davant unes conviccions també podré dir que va ser una opció per la simplicitat.

Una conseqüència d'aquesta decisió ha estat, certament, que hem hagut de revisar l'economia familiar. I el que d'entrada podria semblar una conseqüència negativa ara ho valoro positivament. Perquè ha estat una bona oportunitat per descobrir que hi ha moltes coses de les que podríem prescindir, moltes coses que podríem fer diferent, moltes despeses supèrflues... Aquesta revisió de l'economia familiar, aquest repensar en què gastem els nostres diners, és un procés que, ben mirat, mai s'acaba: és com el camí del jove ric, en el qual cal seguir avançant.

Intentant respondre a la petició que em fan des del CEP, puc dir que la meua situació laboral m'ha ajudat en aquest camí cap a la simplicitat. No m'agradaria caure en el tòpic que la crisi econòmica pot ser una oportunitat per millorar (que ningú ens enganyi, la crisi econòmica és un gran fracàs col·lectiu: l'únic que ha «millorat» és la bretxa entre rics i pobres, els rics tenen més i els que no ho som tenim molt menys; no ho dic jo, ho diu l'OCDE en un dels seus informes, publicat el mes de març passat <<http://www.oecd.org/spain/OECD-SocietyAtAGlance2014-Highlights-Spain.pdf>>). Com deia, no voldria afirmar que «gràcies» a la crisi econòmica aprendrem a viure més «autènticament». Però em sembla prou raonable dir que tenim davant nostre una oportunitat única per revisar què és el que més vam valorar quan les coses anaven bé. Potser els anys previs a la crisi tots plegats ens vam «distreure» més del compte res-

---

Aquesta revisió de l'economia familiar, aquest repensar en què gastem els nostres diners, és un procés que, ben mirat, mai s'acaba.

Ben mirat, aquest camí cap a la simplicitat és molt més que un camí d'austeritat.

pecte al que és important. Si ho pensem bé, potser ens trobarem amb la paradoxa que el cert menyspreu a una vida senzilla, austera, que va representar la bombolla immobiliària i tot el que va significar, ens abocarà, de grat o per força, a cercar alternatives de vida més austera. Jo almenys ho visc així.

Però, ben mirat, aquest camí cap a la simplicitat és molt més que un camí d'austeritat. Vull dir que estic convençut que la senzillesa no és una cosa que es refereixi només al que tenim i a com disposem dels béns materials. És molt més que això. La «complicació» de les nostres vides té una dimensió material, però és en allò que fem (o no fem), en com gestionem el nostre temps, on realment podem veure que la nostra vida és una aposta per la senzillesa.

El que intento explicar és una intuïció que Fiódor Dostoievski expressa magistralment a *Els germans Karamàzov*. En un moment de la novel·la, l'Ivan, un dels germans, pateix una al·lucinació durant la qual manté una conversa amb el diable. Una conversa que conté idees molt profundes (us recomano la lectura sencera d'aquest fragment de la novel·la) i, al mateix temps, passatges divertidíssims. I hi ha un moment en què Dostoievski fa que el diable digui el següent:

“Jo, per exemple, t'ho diré amb franquesa i senzillament, aspiro al no-res. «No, cal que visquis -em diuen-; perquè, sense tu, res no existiria. Si tot fos raonable damunt la Terra, no hi passaria mai res: sense tu, cap esdeveniment; ara bé, cal que hi hagi esdeveniments.» Jo faig, doncs, la meva obligació, però a contracor, només per suscitar esdeveniments; realitzo l'irracional, com a persona manada”.

És a dir: l'acció, l'activisme, el no-parar... serien «obra del diable»! El que seria raonable és una vida contemplativa. Si seguim amb la idea de Dostoievski, i pensem que el «no-parar», el complicar-se la vida, són coses «diabòliques», aleshores haurem de convenir que el que Déu vol per a nosaltres és una vida senzilla.

I no és precisament això el que llegim en un altre pas-satge de l'Evangelí de Mateu?

“Per això us dic: No us preocupeu per la vostra vida, pensant què menjareu o què beureu, ni pel vostre cos, pensant com us vestireu. ¿No val més la vida que el menjar, i el cos més que el vestit? Mireu els ocells del cel: no semblen, ni seguen, ni recullen en graners, i el vostre Pare celestial els alimenta. ¿No valeu més vosaltres que no pas ells? ¿Qui de vosaltres, per més que s’hi esforcí, pot allargar d’un sol instant la seva vida? I del vestit, per què us en preocupeu? Fixeu-vos com creixen les flors del camp: no treballen ni filen, però us asseguro que ni Salomó, amb tota la seva magnificència, no anava vestit com cap d’elles. I si l’herba del camp, que avui és i demà la tiren al foc, Déu la vesteix així, ¿no farà més per vosaltres, gent de poca fe? Per tant, no us preocupeu, pensant què menjareu, o què beureu, o com us vestireu. Tot això, els pagans ho busquen amb neguit, però el vostre Pare celestial ja sap prou que en teniu necessitat. Vosaltres, busqueu primer el Regne de Déu i fer el que ell vol, i tot això us ho donarà de més a més. No us preocupeu, doncs, pel demà, que el demà ja s’ocuparà d’ell mateix. Cada dia en té prou amb els seus maldecaps. (Mt 6, 25-34)”

Segurament podem pensar en la senzillesa, en la simplicitat, com un sinònim d’autenticitat, d’anar a l’essencial. I quantes vegades (a la feina, en la nostra vida familiar, en les nostres relacions, en les nostres militàncies...) l’acció ens fa perdre de vista el que és important. Treballem per guanyar diners per a la nostra família, però la feina ens impedeix tenir temps per a la família. Ens comprometem en moltes militàncies, però les reunions ens fan perdre de vista l’objectiu de fons de la nostra militància. Tenim totes les eines tecnològiques i totes les xarxes socials, i després no ens queda temps per trobar-nos amb un amic...

Cal, doncs, fer un esforç per anar a l’essencial (i certament que la societat actual no ens hi ajuda massa: hi ha

Treballem per guanyar diners per a la nostra família, però la feina ens impedeix tenir temps per a la família.

---

massa coses que ens «distreuen»). Ja he insinuat abans que no tinc gaire clar que jo sigui qui pot aportar un bon testimoni en aquest sentit. Sento que és important anar fent aquest camí cap a una vida més centrada en la simplicitat. Un camí semblant al que havia de fer el jove ric: perquè és un camí que ens acostava al Regne. Tant de bo que sàpiga seguir-lo i res me n'aparti.

Viure amb simplicitat... una decisió

---

per Leticia Soberón, doctora en Ciències Socials, professora de Blanquerna-URL
i membre del Comité de Comunicació del papa Francesc

És propi de l'ésser humà el desig d'una vida confortable i segura. Persones de tots els temps i contextos han lluitat per aconseguir el que en el seu ambient suposés tranquil·litat i comoditats. Això normalment requereix una certa prosperitat econòmica, i no necessàriament està renyit amb el bé comú.

Però d'aquí es pot passar fàcilment al desig d'un major luxe, riqueses i estatus social, privilegis i poder. Aquest "plus" de gratificació per sentir-se diferents i superiors a la majoria és un camí sense fi: no existeix sacietat per la set de poder i riquesa, que implica necessàriament dos aspectes que generen desigualtat i malestar social: s'acaparen béns en detriment d'altres persones, i s'estableixen relacions de domini-submissió. Tant una cosa com l'altra disminueixen la qualitat humana de la vida comuna i susciten enveja, ressentiment i violència.

Quan la simplicitat és un privilegi

La humanitat està acostumada que masses d'esclaus, camperols o assalariats, estiguin exclosos de qualsevol tipus de confort. La pobresa -quan no la misèria- marca encara avui els dies de milions de persones, que anhel·len almenys un lloc digne per viure, aigua potable i un dinar al dia sense haver de sotmetre'ns a humiliacions i treball extenuant. En realitat aspiren simplement a viure i poder estimar. Per a ells la simplicitat seria ja un gran privilegi, però no poden optar-hi perquè no tenen oportu-

És propi de l'ésser humà el desig d'una vida confortable i segura.

La humanitat està acostumada que masses d'esclaus, camperols o assalariats, estiguin exclosos de qualsevol tipus de confort.

---

nitat de fer-ho. El desenvolupament consistiria almenys en que tinguin una vida que no sigui una condemna a la manca, sinó que els permeti la decisió al respecte.

Alhora, amb la revolució industrial i la societat de consum, han sorgit el que se'n diuen "classes mitjanes", que a escala mundial han augmentat en 1.500 milions de persones, avui amb accés a educació mitjana i mitjana-superior. No hi són només en els països desenvolupats, sinó també en els emergents. Encara que amb un alt cost per al planeta, el model social ha permès ampliar l'accés a capacitat i economia suficient per viure decorosament. Això canvia els patrons mundials de consum i de participació ciutadana.

Les petites elits que acaparen la majoria de les riqueses del món actuen com a imant i model de la població en general, de manera que la majoria aspira a assemblar-se a elles, i si és possible a ocupar el seu lloc.

La simplicitat com a opció lliure

Les dues classes socials, mitjana i alta, sí que podrien optar lliurement per tenir una vida més senzilla perquè aquelles masses d'empobrits puguin accedir a una vida digna.

Però què podria motivar això? Valorar l'existència en ella mateixa sí com el primer tresor, un regal immerescut que ja dóna sentit a la vida. I aquesta humilitat neteja els ulls per veure l'evidència de les injustícies generades per la desigualtat. I també unes creences, uns valors, una forma de veure el món que els desvetlli la felicitat de compartir i la plenitud que pot haver-hi en una vida sense luxes.

L'avarícia i la set de domini no solen proporcionar pau ni tan sols als poderosos.

Els mestres espirituals de gairebé totes les religions - Jesús el primer- propugnen com a camí de la felicitat una existència que no posi la seva seguretat i descans en les riqueses acumulades, els privilegis i el poder. L'avarícia i la set de domini no solen proporcionar pau ni tan sols als poderosos. I menys als que els envolten.

Però el "desencant" respecte al luxe de vegades requereix molts cops de la vida. Suposa superar aquesta mena de "complex d'inferioritat" bàsic, una sensació d'estar indefensos i necessitar el control de totes totes.

Compartint vivim millor

Francesc, el Papa de la simplicitat, està donant exemple i convidant a totes les persones a redescobrir la meravella de viure senzillament i sense excessos. Però no per una ascesi penitencial i autolesionant, sinó perquè cal compartir. Perquè acaparar béns no ens fa més feliços i en canvi sí que genera infelicitat a altres. I perquè quan tots comparteixen el que tenen, es multiplica no només el benestar sinó també el goig

La “dama pobresa” de Francesc d’Assís el feia més lliure, sense afeccions que limitessin la seva capacitat d’estimar les persones. No pas una pobresa obligada, trista o sense amor, que no dóna fruit. Sinó la simplicitat amb amor que fa compartir, generant comunitats més justes i sobretot més alegres.

Francesc, el Papa de la simplicitat, està donant exemple i convidant a totes les persones a redescobrir la meravella de viure senzillament i sense excessos.

La “dama pobresa” de Francesc d’Assís el feia més lliure, sense afeccions que limitessin la seva capacitat d’estimar les persones.

Extracte del llibre *L'Església dels pobres?* en el Concili Vaticà II

---

per Mn. Josep Planellas, prevere i teòleg gironí. Vicedegà de la FTC

L'Església dels pobres, la simplicitat en la vida eclesial.

El prevere gironí Joan Planellas, professor d'eclesiologia i vicedegà de la Facultat de Teologia, així com també membre del Consell del CEP, va publicar l'any passat un estudi molt acurat sobre el terme "església dels pobres" en el concili Vaticà II. En aquest mateix número de Quaderns en publiquem una recensió.

Ara agraïm al professor Planellas que ens permeti publicar tres fragments d'aquesta obra, que fan referència a tres dimensions del tema tractat i que entenem en íntima connexió amb el que estem presentant en aquest número sobre *la simplicitat*.

Publiquem el text sense notes i eliminant algunes referències que podem trobar anant a l'obra citada.

a) El grup anomenat «L'església dels pobres»

A l'inici de la primera sessió conciliar s'havia format un grup de treball, molt àmpliament internacional, compost per una cinquantena de bisbes i una trentena d'experts, interessats —cadascun a la seva manera, d'acord amb els seus respectius ambients geogràfics i apostòlics— pel problema evangèlic de la pobresa. El nom del grup era «l'Església dels pobres», inspirat en el paràgraf del missatge radiat del papa Joan XXIII d'un més abans de

---

l'inici del Concili que, com hem vist anteriorment, emprava aquesta expressió. El grup es proposava denunciar i, al mateix temps, pal·liar el trencament o la separació existents entre l'Església i els pobres, no tan sols en el Tercer Món, sinó també en el món occidental industrialitzat.

El primer nucli formal d'aquest grup es reuní per primera vegada el 26 d'octubre de 1962 en el Col·legi Belga de Roma, lloc on s'anirien reunint habitualment durant el Concili. Com indica Yves M. Congar, la iniciativa primera d'aquesta mena de comissió, totalment privada en si mateixa i en els seus treballs, havia estat deguda a Paul Gauthier (1914-2002), antic professor del seminari de Dijon (França) i, en aquells moments, sacerdot obrer a Natzaret. Gauthier seguia l'espiritualitat de Charles de Foucauld (1858-1916), que en el Sàhara algerià, enmig dels tuaregs, havia mostrat amb el propi testimoni com la «vida de Natzaret» pot tenir lloc en qualsevol situació —en la condició religiosa, en la vida de família, sol o en comunitat—, imitant la vida de Jesús, que amb pobresa i austeritat, va viure enmig de les relacions interpersonals més comunes, una relació única amb Déu Pare. Amb tot, Paul Gauthier es diferenciava de les *Fraternitats de Jesús*, inspirades i fundades per Charles de Foucauld, pel fet que se sentia atret per l'apostolat directe amb els obrers descristianitzats. Paul Gauthier era present a Roma durant el Concili, juntament amb un petit grup de la seva comunitat anomenada *Compagnons de Jésus Charpentier*. Aquests subratllaven com els pobres poden prendre consciència dels seus drets i del seu alliberament, consciència fonamentada a partir de la seva fe espiritual. Aquest tema i aquest moviment van ser anomenats per ells mateixos «Evangeli alliberador». A Roma, gràcies a les activitats de Gauthier, aquesta experiència havia trobat ressò entre nombrosos bisbes preocupats pel fet d'una Església, a la vegada més propera als pobres i, al mateix temps, més pobra. Seria el grup anomenat de «l'Església dels pobres». Amb tot, a les arrels espirituals d'aquesta iniciativa hi havia també l'experiència francesa dels «capellans obrers», iniciada a començament dels anys 1940 pel cardenal de París Emmanuel C. Suhard, suprimida per Roma en 1953, però

---

que ara tornava a reviure, emparada per la llibertat del Concili. D'altra banda, el grup es feia també ressò de la veu dels pobres del Tercer Món, el gran desheretat col·lectiu, submergit en la fam enmig de la lluita entre explotadors i explotats, i amb una Església de base cada vegada més compromesa en aquesta situació.

Els bisbes que havien recollit i, de fet, posat en marxa el grup «l'Església dels pobres» eren, sobretot Mons. Charles M. Himmer —bisbe de Tournai (Bèlgica)—, l'amfitrió que acollia les reunions en el Col·legi Belga, juntament amb Mons. Georges Hakim —bisbe melquita d'Akka-Natzaret (sant Joan d'Acree), per tant, el bisbe de Gauthier—, Mons. Georges Mercier —bisbe de Laghouat (Algèria), però originari de Reims—, i Mons. Alfred Ancel, bisbe auxiliar de Lió. Mons. Mercier, vinculat als Pares Blancs i bisbe des de l'any 1948, tenia una llarga experiència missionera a Algèria, on seguia també l'espiritualitat de Charles de Foucauld. D'altra banda, Mons. Ancel, d'una sòlida formació filosòfica i teològica, antic capellà obrer dels suburbis de Lió fins a l'any 1953, vinculat a l'associació sacerdotal del *Prado* fundada pel capellà lionès Antoine Chevrier (1826-1879), del qual, a més, havia estat superior general, és qui donaria més solidesa teològica al grup, almenys mentre en formaria part. El grup era presidit eficaçment pel Card. Pierre-M. Gerlier, arquebisbe de Lió, mantenint-se sempre informat al Card. Giacomo Lercaro, arquebisbe de Bolonya, al mateix temps que aquest últim informava el Papa. Lercaro, com veurem, el Pare conciliar més important pel que fa al tema de la pobresa en el Vaticà II, es feia representar en el grup per mitjà del seu teòleg i conseller personal, Giuseppe Dossetti, amb qui havia iniciat una intensa col·laboració que anà molt més enllà del que es podia esperar inicialment. Tot i les diferències en la mirada davant el tema de la pobresa —la de Lercaro, més estrictament bíblica i teològica, i la de bona part dels membres del grup, més específicament pastoral i de signes externs—, la intervenció de Lercaro en l'aula conciliar el 6 de desembre, que tractarem seguidament, esdevindrà clau i punt de referència central del grup «l'Església dels pobres».

Tornant als membres d'aquest grup, llevat de les significatives excepcions esmentades, la majoria provenien d'Esglésies de l'anomenat «tercer món»: Brasil, Mèxic, Xile, Vietnam, Àfrica, Índia, etc. D'entre la nombrosa representació llatinoamericana, cal notar especialment els noms de Mons. Manuel Larraín Errázuriz i, sobretot, Mons. Hélder Pessôa Câmara, que serien, respectivament, president i vice-president del CELAM.

El Card. Pierre-M. Gerlier, a la primera reunió del grup tinguda el 26 d'octubre, a la qual van assistir una dotzena de bisbes, havia afirmat:

El deure de l'Església en els temps que vivim és adaptar-se amb la major sensibilitat que pugui a la situació creada pel sofriment de tanta gent i per la il·lusió, que afavoreixen algunes aparences, que tendeix a fer creure que no és el que més preocupa a l'Església [...]. Si no m'equivooco, no crec que això s'hagi previst, almenys directament, en el programa del Concili. Amb tot, l'eficàcia del nostre treball té molt a veure amb aquest problema. Si no l'acarem, deixem de banda els aspectes més importants de la realitat evangèlica i humana [*Or l'efficacité de notre travail est liée à ce problème. Si nous ne l'abandonons pas, nous passons à côté des aspects les plus actuels de la réalité évangélique et humaine*] [...]. És necessari fer-se aquesta pregunta. Hem d'insistir davant els responsables per tal que així sigui. Si no examinem i estudiem això, tota la resta té el perill de no servir per a res. És indispensable que aquesta Església, que no vol ser rica, la despullem de tots els signes de riquesa. És necessari que l'Església es presenti com el que és: la mare dels pobres, preocupada principalment per a donar als seus fills el pa del cos i de l'ànima, com el mateix Joan XXIII afirmava l'11 de setembre de 1962: «L'Església és i vol ser l'Església de tots i especialment l'Església dels pobres».

El deure de l'Església en els temps que vivim és adaptar-se amb la major sensibilitat que pugui a la situació creada pel sofriment de tanta gent

---

En la segona reunió, tinguda el 5 de novembre, ja hi van assistir més de cinquanta bisbes de països molt diversos. El patriarca melkita d'Antioquia, Maximos IV Saigh, que aquesta vegada presidia la reunió, invocà de nou les paraules de Joan XXIII de l'11 de setembre sobre l'Església dels pobres, i continuà amb aquestes paraules:

La pobresa és una qüestió de vida o mort per a l'Església.

La pobresa és una qüestió de vida o mort per a l'Església; sense ella, perdrà el món obrer [*La pauvreté est une question de vie ou de mort pour l'Église; sans elle, elle perdra le monde ouvrier*]. Perquè el més greu és que la població obrera, en certes regions sobretot de l'Europa occidental, s'escapa de l'Església. No es tracta tant de rics i de pobres, com dels obrers, que són la font viva del món d'avui. Estic completament d'acord amb aquells que treballen en aquest sentit. Si alguna cosa es decideix, jo seré el primer de fer-la, de sacrificar el poc que tinc. Es tracta de renovar l'esperit, no de l'Església que és l'Esperit Sant, sinó dels homes d'Església... que no tots són sants! [*Il s'agit de renouveler l'esprit, non de l'Église qui est l'Esprit-Saint, mais des hommes d'Église... qui ne sont pas tous des saints!*].

El mateix Yves M. Congar, el dia 30 de novembre de 1962, participà en la reunió d'aquest grup en el Col·legi Belga, fent-hi una conferència que, enriquida amb notes que en fonamenten els enunciats, esdevé l'última part del seu llibre *Pour une Église servante et pauvre*. Es tracta d'un breu estudi històric sobre els títols i honors a l'Església i de com aquesta, en el curs de la història, va prendre un aspecte senyorial.

De fet, el treball i el debat d'aquest grup ja havia suscitat la difusió d'altres assaigs, el més important —repartit ja abans de la inauguració del Concili per l'arquebisbe Hakim de Natzaret i per Mons. Himmer de Tournai—, l'opuscle redactat pel mateix Paul Gauthier, amb el títol *Jésus, l'Église et les pauvres*. Heus ací una significativa pàgina d'aquest opuscle:

L'esperança dels pobres, primerament i sobretot, és trobar Jesús de Natzaret, el Fuster, vivint en la seva Església, poder-lo identificar en trobar l'Església [*L'esperance des pauvres, c'est d'abord et surtout de rencontrer Jésus de Nazareth, le Charpentier, vivant dans son Église, de pouvoir l'identifier en rencontrant l'Église*]. Els pobres i els obrers no volen, de cap manera, que l'Església que es diu Esposa de Crist se les doni de gran senyora amb patges d'honor, que es fan anomenar «senyors» i que s'abillen amb lli fi i porpra i tenen un aspecte lluent com el ric de la paràbola de Llätzer. Ells volen una Església veritable, autèntica, identificada amb Jesús de Natzaret [*Ils veulent une Église vraie authentique, identique à Jésus de Nazareth*]. Com podria ser que una esposa s'abillés i visqués d'una manera diversa de com vol i desitja el seu espòs? [...].

L'adaptació exterior, la semblança visible de l'Església visible amb Jesús de Natzaret, el Fuster, i per Ell amb tot el món del treball, amb el poble dels pobres i dels obrers, només pot ser manifestada si, abans de tot, l'Església contempla el seu Espòs en el realisme de la seva Encarnació redemptora [*cette ressemblance extérieure ne peut être manifestée que si, d'abord, l'Église contemple son Époux dans le réalisme de son Incarnation rédemptrice*].

D'altra banda, Mons. Georges Mercier (Algèria), havia redactat una nota amb el títol *L'Église des pauvres*, que plantejava aquestes tres grans qüestions: el desenvolupament dels països pobres, l'evangelització dels pobres i dels treballadors, i el tornar a donar a l'Església un rostre pobre, estimulant així la pràctica de la pobresa en l'Església.

Ja a inicis d'octubre del 1962, el grup «l'Església dels pobres» havia rebut la resposta d'una sèrie de bisbes que, en llegir aquells manifestos, s'hi reconeixien en la seva pròpia manera de veure les coses. Per aquest mo-

El desenvolupament dels països pobres, l'evangelització dels pobres i dels treballadors, i el tornar a donar a l'Església un rostre pobre, estimulant així la pràctica de la pobresa en l'Església.

Tant Joan XXIII com, més tard, Pau VI, acolliren favorablement moltes propostes del grup que, de fet, va romandre sempre al marge del Concili

tiu, en el moment de l'inici dels treballs conciliars, podem dir que el grup, a diferència dels altres, ja es trobava ben format i anava creant tot un esperit a favor dels pobres i d'una Església més pobre. S'ocupava d'informar i d'interessar els bisbes sobre el tema, amb bons contactes amb els qui també formarien part d'altres grups, com el «Grup de bisbes missioners (*Vriendenclub*)», fundat pel bisbe d'origen holandès Mons. Tarcisius Van Valenberg, vicari apostòlic de Pontianak en el Borneo holandès (Indonèsia), membre també del mateix grup «l'Església dels pobres» i amic personal del Paul Gauthier. A més, a partir de la trobada del 5 de novembre i de les següents, el grup –a part d'interessar sobre el tema als Pares conciliars– s'havia compromès a difondre les seves idees a través de la premsa, aprofitant el viu interès mostrat per aquesta. Al mateix temps, havia elaborat una carta dirigida al Papa demanant la creació d'un Secretariat o d'una Comissió especial que tractés aquestes qüestions centrals que havien promogut la seva creació. Aquesta carta, però, que havia de ser entregada personalment pel Card. Gerlier en una audiència amb el Papa, hagué d'arribar per via ordinària, per tal com Joan XXIII s'excusà per malaltia. El Secretariat o la Comissió no s'arribà a crear. Amb tot, tant Joan XXIII com, més tard, Pau VI, acolliren favorablement moltes propostes del grup que, de fet, va romandre sempre al marge del Concili, actuant en tot moment d'una manera particular.

De les orientacions emeses del treball del grup al final de la primera sessió, semblaria prevaler, en certs aspectes, un acostament marcadament «emotiu» a la qüestió de la pobresa, afirma Corrado Lorefice. Aquesta orientació podia ser deguda al fet que molts dels membres del grup «l'Església dels pobres» contemplaven la pobresa des del punt de vista més social que teològic, més a partir de la doctrina social de l'Església que d'una lectura atenta de la realitat de la pobresa evangèlica a la llum de l'escolta i aprofundiment dels passatges bíblics. El mateix Paul Gauthier, que en l'opuscle esmentat *Jésus, l'Église et les pauvres*, manifesta motivacions d'una clara inspiració bíblica, sembla invocar el camí més socio-

---

lògic quan, per exemple, volent contextualitzar l'afirmació del radiomissatge de Joan XXIII sobre «l'Església dels pobres», referint-se a la citació feta de l'Enc. *Mater et Magistra* que es pot trobar prèviament a la cèlebre frase, escriu: «És en el perllongament d'aquesta encíclica social que cal entendre "l'Església dels pobres". Aquesta afirmació es troba fonamentada en la doctrina social de l'Església i en suposa la seva posada en pràctica». Per tant, el que el grup del Col·legi Belga volia que prengués en consideració el Concili sobre la qüestió de la pobresa oferia una panoràmica diversificada. Hem vist també les procedències geogràfiques diverses, així com les mateixes espiritualitats: de Charles de Foucauld –Mons. Hakim, Mons. Mercier, Paul Gauthier, així com Mons. Guy-M. Riobé, nomenat bisbe d'Orléans el 1963–, passant per la missió obrera de l'àrea franco-belga –Mons. Himmer i Mons. Ancel–, fins a una majoria de bisbes del Tercer Món, especialment llatinoamericans, amb figures com Mons. Câmara, Mons. Larraín, Mons. Golland Trindade, etc. Amb tot, no es tractava simplement de somoure el greu problema de la pobresa, o de promoure noves vies caritatives, o de demanar simplement una major sobrietat de l'Església i particularment de les seves estructures eclesiàstiques. Calia que l'Església pogués renovar-se atenent acuradament l'esperit i el contingut de la novetat evangèlica, codificada per Jesús en el discurs de la muntanya (Mt 5-7). En el marc de la pluralitat dels diversos punts de vista, el fonament teològic més complet al grup «l'Església dels pobres», no exempt de tensions amb altres maneres de veure les coses, sobretot –com veurem– en l'etapa final del Concili, el donarien les aportacions conciliars del Card. Lercaro, amb Giuseppe Dossetti de portaveu en el grup, així com l'esforçat treball de Mons. Ancel, bisbe auxiliar de Lió, amb l'ajut de teòlegs de renom, entre els quals sobresurt Yves M. Congar. Amb tot, com s'anirà veient a partir de la tercera sessió conciliar, el grup anirà quedant cada vegada més polaritzat entre una visió més teològica de la pobresa i una altra de més estrictament pastoral i mediàtica.

B) *Les tretze propostes d'alguns bisbes o «compromís de les catacombes»*

Com el document anterior, les tretze propostes que presentem tot seguit, també en un altíssim grau de concreció, manifesten un compromís personal i col·lectiu de pobresa evangèlica. Aquest compromís, difós en diverses llengües entre els Pares conciliaris i enviat al mateix Pau VI a finals de novembre de 1965 –per tant, poc més d'una setmana abans d'acabar el Concili–, va ser elaborat per un col·lectiu anònim de bisbes pertanyents al grup «l'Església dels pobres». És anomenat també el *Compromís de les Catacombes*, donat que, sense fer publicitat, molts d'aquests bisbes hi anaven sovint a pregar, conservant l'anonimat per a no donar lliçons a ningú. També, el document va ser conegut com «l'Esquema XIV», en referència a l'Esquema XIII que s'havia discutit en aquelles mateixes últimes setmanes en l'aula conciliar i que es convertiria en la Constitució pastoral *Gaudium et spes*. Sembla que van ser més de cent els bisbes que van signar aquest document, tot i que també es desconeix els qui s'hi van adherir en fer-se públic. Hom podrà constatar com es tracta d'un text esplèndid, en la mateixa línia del document acabat d'esmentar de l'episcopat melkita, tot i que hom pot comprovar com esdevé molt més sòlid i elaborat i amb una acurada fonamentació bíblica, per les referències explícites que il·luminen cada proposta. El periodista de *Le Monde*, Henri Fesquet, en el mateix dia de la clausura del Concili escrivia que molts observadors el consideraven com un dels fruits més preciosos del Vaticà II. Amb tot, no compartim la seva opinió de pretendre que aquest text esdevingués un document conciliar, donat que, com s'ha afirmat, el document en cap moment pretenia esdevenir un ensenyament de l'Església, sinó tan sols un compromís de vida personal i col·lectiu dels signants. D'altra banda, José Luis Martín Descalzo, que ens aporta la versió castellana, afirma que davant un document d'aquesta categoria, no és necessari afegir-hi gaires paraules més. Tan sols adduir que, en el reconeixement de les deficiències i en la descripció de bons propòsits que manifesta, es posa en relleu, una vegada més, la recerca de conversió i un retorn a l'Evangelí, àmpliament manifestat pels Pares del

Concili Vaticà II. Tot seguit, reproduïm sencerament el text:

Nosaltres, bisbes reunits en el Concili Vaticà II, havent vist clarament les deficiències de la nostra vida de pobresa segons l'Evangelí, animats els uns pels altres en aquesta decisió en què cadascun de nosaltres volem evitar la singularitat o la presumció, units als nostres germans en l'episcopat, comptant sobretot amb la força i la gràcia de nostre Senyor Jesucrist i amb la pregària dels fidels i dels sacerdots de les nostres respectives diòcesis, situant-nos amb el nostre pensament i pregària davant la Trinitat, davant l'Església de Crist, davant els sacerdots i fidels de les nostres diòcesis, humilment i amb consciència de la nostra debilitat, però també amb tota la determinació i la força que el Senyor ens dóna amb la seva gràcia, ens comprometem al que segueix:

- 1) Tractarem de viure segons la forma ordinària de les nostres poblacions pel que fa a habitació, menjar, mitjans de transport i tot allò que s'hi troba en relació (cf. Mt 5,3; 6,33-34; 8,20).
- 2) Renunciem per sempre a l'aparença i a la realitat de la riquesa, especialment en els vestits (teixits rics, colors llampants), a les insígnies de matèries precioses (aquests signes han de ser efectivament evangèlics) (cf. Mc 6,9; Mt 10,9-10; Ac 3,6).
- 3) No posseïrem ni béns mobles ni immobles, ni comptes corrents en el banc o semblants posats al nostre nom. I si és necessari tenir-ne ho posarem tot a nom de la diòcesi o a obres socials o de caritat (cf. Mt 6,19-21; Lc 12,33-34).
- 4) Confiarem, en tant que sigui possible, la gestió financera i material de les nostres diòcesis a un comitè de seglars competents

---

i conscients de la seva missió apostòlica, per poder esdevenir menys administradors i més pastors i apòstols (cf. Mt 10,8; Ac 6,1-7).

- 5) Refusem de ser anomenats de paraula o per escrit amb títols o noms que signifiquin grandesa o poder (eminència, excel·lència, monsenyor). Preferim que se'ns anomeni amb el nom evangèlic de «pare».
- 6) Evitarem, en el nostre comportament i en les relacions socials, tot el que pugui fer la impressió que concedim privilegis, prioritats, o qualsevol forma de preferència als rics i als poderosos (per exemple, en convits oferts o acceptats, en diferències de classes en els serveis religiosos, etc.) (cf. Lc 13,12-14; 1Co 9,14-19).
- 7) Evitarem l'animar o incitar la vanitat dels altres amb la perspectiva de cercar alguna recompensa o regals o per qualsevol altre motiu. Invitarem els nostres fidels a considerar els seus dons com una participació normal al culte, a l'apostolat i a l'acció social (cf. Mt 6,2-4; Lc 15,9-13; 2Co 12,14).
- 8) Dedicarem tot el temps necessari al servei apostòlic i pastoral de les persones o dels grups de treballadors que es troben en una condició econòmica feble o subdesenvolupada, sense que aquest fet reverteixi en perjudici d'altres persones o grups de la nostra diòcesi. Sostindrem a tots els laics, religiosos, diaques i preveres que el Senyor crida a evangelitzar els pobres i els obrers, compartint la vida obrera i el treball (cf. Lc 4,18; Mc 6,4; Mt 11,45; Ac 18,3-4 i 20,33-35; 1Co 6,12 i 9,1-27).
- 9) Conscients de les exigències de la justícia i de la caritat, així com de les seves relacions mútues, cercarem de transformar les

---

obres de beneficència en obres socials, fonamentades en la caritat i en la justícia; obres que tinguin en compte a tots i a totes les seves exigències, com un humil servei als organismes públics competents (cf. Mt 25,31-46; Lc 13,12-14 i 18,34).

- 10) Farem tot el possible perquè els responsables dels nostres governs i dels nostres serveis públics estableixin i apliquin lleis socials i promoguin les estructures socials necessàries per a la justícia, la igualtat i el desenvolupament harmoniós i total de l'home sencer i de tots els homes, de manera que, per mitjà d'això, arribem a un nou ordre social digne dels fills de l'home i dels fills de Déu (cf. Ac 2,44-45; 4, 32-33.35; 5,4; 2Co 8 i 9; 1 Tim 5,16).
- 11) Donat que la col·legialitat episcopal troba la seva actuació més evangèlica en assumir entre tots la càrrega de les masses humanes en estat de misèria física, cultural i moral –les dues terceres parts de la humanitat–, nosaltres ens comprometem:
  - a) a participar, segons les nostres possibilitats, en les despeses urgents dels episcopats pobres;
  - b) a afavorir conjuntament, segons el pla dels organismes internacionals, però com a testimonis de l'Evangelí, tal i com el Papa portà a terme en la O.N.U., la posada en funcionament d'estructures econòmiques i culturals que no afavoreixin el nombre de nacions proletàries en un món cada dia més ric, sinó que permetin a les masses pobres sortir de la seva misèria.
- 12) Ens comprometem a convida en la caritat pastoral la nostra vida juntament amb els nostres germans en Crist, sacerdots, reli-

---

giosos i seglars, de manera que el nostre ministeri esdevingui un veritable servei. Per aquest motiu:

- a) ens esforçarem de «revisar» la nostra vida amb el seu ajut;
- b) prepararem col·laboradors per a poder majoritàriament animar el món [*Prepareremo dei collaboratori per poter maggiormente animare il mondo*];
- c) cercarem d'esdevenir més humanament presents i acollidors;
- d) ens mostrarem oberts a tots, sigui quina sigui al religió de cadascú (Mc 8,34-35; Ac 6,1-7; 1 Tim 3,8-10).

13) Una vegada retornats a les nostres respectives diòcesis, farem conèixer als nostres diocesans aquesta nostra decisió, preguntant que ens ajudin amb la seva comprensió, el seu ajut i les seves pregàries. Que Déu ens ajudi a esdevenir fidels.

c) *Algunes conclusions*

Per totes aquestes indicacions conclusives, estem en condicions de fer un balanç que resumeixi el llegat irrevocable del Concili Vaticà II sobre la pobresa i «l'Església dels pobres» i per als pobres en aquests tres punts:

L'ensenyament del Concili Vaticà II sobre la pobresa representa un punt d'inflexió pel que fa a l'ampliació d'horitzons en relació a les mediacions de la caritat.

- 1) En el camp de la moral social, l'ensenyament del Concili Vaticà II sobre la pobresa representa un punt d'inflexió pel que fa a l'ampliació d'horitzons en relació a les mediacions de la caritat. Juntament amb el treball assistencial i a les accions de promoció humana, realitat constant en l'obra social de l'Església al llarg de la seva història, la Constitució pastoral *Gaudium et spes* incideix en el fet que les situacions de pobresa i de marginació social reclamen una especial atenció a les mediacions polítiques. La dimensió política de la caritat demana acarar les

---

causes i no tan sols els efectes de les injustícies i les desigualtats socials en un món cada vegada més global que, precisament, ha d'impedir una globalització de la misèria. El Vaticà II denuncia amb una claredat meridiana l'escàndol que suposa el fet que les nacions riques del planeta siguin majoritàriament de tradició cristiana (GS 88). D'altra banda també, en aquest mateix camp de la moral social –mai tractada tan àmpliament per un Concili ecumènic– els passatges conciliaris sobre la pobresa presenten un altre punt d'inflexió pel que fa a la recta valoració i ús dels béns d'aquest món, subratllant com l'ajut als pobres no es mesura tan sols amb els béns superflus, sinó fins i tot, amb els necessaris, donat que, precisament, el que és superflu es mesura per les necessitats dels altres (GS 69.88).

- 2) Traspuant clarament les pàgines evangèliques, el Concili Vaticà II incideix fortament en el fet que «cal considerar en el proïsme la imatge de Déu, segons la qual ha estat creat» (AA 8), i que en el pobre es troba present el mateix Crist (Mt 25,40). Es tracta del màxim humanisme al costat de la màxima transcendència. En aquest punt es posa en relleu la categoria social i la dignitat del pobre i dels pobres. El proïsme, sense exceptuar ningú, ha d'esdevenir «un altre jo», tenint en compte principalment la seva vida i els mitjans per poder viure-la amb dignitat (GS 27). És «sobretot» amb «els pobres i els qui sofreixen» que l'Església ha de compartir les joies, les esperances, les tristeses i les angoixes (GS 1), «prodigant-se per ells de tot cor» (AG 12; cf. 2Co 12,15). Amb una extrema-finor espiritual el Concili descriu l'acció caritativa, indicant «que es respecti amb una gran delicadesa la llibertat i la dignitat de la persona que rep ajuda», procurant que les accions cap a ell esdevinguin veritablement gratuïtes, no cercant el «propi profit» o un «desig de domini»

---

o, fins i tot, com un element o mitjà per a propagar la fe (AA 8). La perspectiva de la Constitució pastoral *Gaudium et spes* i la Declaració sobre la Llibertat Religiosa *Dignitatis humanae*, poden ajudar a captar l'esperit que l'Església posa en aquestes paraules.

- 3) Una major repercussió té encara la recepció del que podem anomenar la teologia explícita del Vaticà II sobre la pobresa. Ho podem formular de la manera següent: L'atenció prioritària de l'Església per als pobres, o la opció preferencial per als pobres –«*praesertim pauperibus*», «*peculiaris cura*», «*praeprimis*», etc., expressions recurrents en els diversos documents conciliaris (*LG* 23; *GS* 1.21.27.57; *OT* 8; *CD* 13.18.30; *PO* 6; *AG* 12.20; *GE* 9)–, té unes implicacions personals, institucionals i eclesials que traspassen els postulats de la simple doctrina social de l'Església. En aquest punt, hom pot parlar explícitament de «l'Església dels pobres», expressió que, tot i no trobar-se textualment en els documents finals aprovats, com s'ha vist, és encunyada pel papa Joan XXIII en el missatge d'un mes abans de començar el Concili; serà la frase paradigmàtica del nostre tema al llarg de l'assemblea conciliar i, fins i tot, trobarem l'expressió en el magisteri post-conciliar amb el papa Joan Pau II. L'Església, com afirmava Joan XXIII, ha d'aparèixer «com l'Església de tots» o «de tothom» i «sobretot» o «particularment» dels pobres. Per al Concili Vaticà II, l'opció preferencial pels pobres té un clar fonament cristològic i pneumatològic, amb unes repercussions eclesiològiques essencials pel que fa a la vida, a la forma i a l'actuar de la comunitat eclesial. Els textos nuclears de *Lumen gentium* núm. 8 i *Ad gentes* núm. 5, juntament amb altres passatges que demanen l'actitud de pobresa de les mateixes institucions o de determinats col·lectius, mostren abastament aquest punt. Es tracta d'una Església

---

que, tant a nivell general com a nivell particular, *s'ha de reconèixer a si mateixa* en la seva missió entre els pobres i per als pobres.

No podem parlar, per tant, d'una manca de sensibilitat del Concili pel tema de la pobresa, sinó més aviat d'una recepció defectuosa en l'Església postconciliar, sobretot en el nostre context occidental. Els passatges conciliaris són més que explícits i suficients per a tothom qui tingui «orelles» i vulgui «escoltar» (cf. Mc 4,9.23; 8,18; Mt 11,15; 13,9.16.43; Lc 8,8; 14,35): «Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les Esglésies» (Ap 2,7.17.29). Perquè, en definitiva, la pobresa evangèlica, més que una norma o una llei que precisi esdevenir reglamentada contínuament en documents oficials, és essencialment teològica, és un acte de fe, és l'exercici d'una dependència vertical absoluta que transforma les relacions horitzontals, és un «camí» cap a Crist, un escoltar el seu Esperit, un participar en el seu misteri. El ressort positiu de la pobresa, com tota vida cristiana autèntica, sempre va més enllà de la llei. Ho diu la *Carta a Diognet* (s. II), en la descripció del que són els cristians: «[Aquests] observen les lleis promulgades, però amb la seva vida van més enllà de les lleis [...]. Són pobres, i n'enriqueixen molts. Els manca tot, però neden en l'abundància» (cf. 2Co 6,9-10). La pobresa es troba sempre en relació amb la noció de la llibertat, que no és altra que la llibertat dels fills de Déu, ja que tant individualment com eclesialment, la pobresa evangèlica implica un doble alliberament: d'una banda, l'alliberament de l'obsessió per les riqueses –tant de les que es tenen com de les que no es tenen– i, en segon lloc, implica el treball per l'alliberament de l'esclavatge de la misèria. Aquest és el veritable «poder» del «no poder» de la pobresa, la llibertat dels fills de Déu. Els «fills» són lliures, diu Jesús (Mt 17,25-26). «Per això, si el Fill us fa lliures, sereu lliures de debò» (Jn 8,36). És allò de sant Francesc d'Assís en el moment de desposseir-se de les seves riqueses:

Fins ara he anomenat pare a Pere de Bernardone. Però, donat que he resultat servir des d'ara tan sols a Déu, retorno a Pere de Bernardone tots

El ressort positiu de la pobresa, com tota vida cristiana autèntica, sempre va més enllà de la llei.

---

els diners amb els que es preocupava i tots els vestits que d'ell he rebut. D'ara endavant ja no diré el meu pare Pere de Bernardone, sinó Pare Nostre que esteu en el cel, perquè en ell he posat tots els meus tresors i he col·locat tota la meva esperança.

En aquest punt es troba també el tallant de la navalla entre la veritable saviesa cristiana pel que fa a la pobresa evangèlica i l'esperit merament revolucionari. Yves M. Congar ho apunta agudament en el seu famós llibre sobre la *Veritable i falsa reforma en l'Església* en exposar l'obra de dos grans reformadors del segle XIII, Pere Valdés i sant Francesc d'Assís. Ambdós van viure amb extremada intensitat la pobresa evangèlica. No es pot dir que Valdés la visqués amb menor intensitat. Però Valdés i els seus seguidors pensaven que ells tenien la raó en contra de tots els altres, pensaven que ells eren la veritable Església, esdevenint extremadament crítics i negatius en agre oposició al clero catòlic, aspecte que els portava a pensar que era impossible salvar l'Església a través de la mateixa Església. En canvi, subratlla Congar, «és sorprenent que en els escrits i en les paraules, relativament nombroses, que conservem de sant Francesc, no es troba cap crítica de la situació, o dels homes d'Església». Francesc estava convençut de la força i del poder de Déu que actua en els homes i que, malgrat tot, podia renovar l'Església per mitjà de la mateixa Església.

El Concili Vaticà II, en el passatge més important sobre la pobresa acaba parlant de renovació i de penitència.

Per això el Concili Vaticà II, en el passatge més important sobre la pobresa acaba parlant de renovació i de penitència (LG 8), havent explicitat ben poques ratlles abans que l'Església «és invitada» a imitar la *quenosi* de Crist. I si «és invitada [*vocatur*]», significa que no imposa merament una norma, perquè la «sequela Christi» en el seu abaixament no pot reduir-se a una reglamentació. Però també, en segon lloc, vol dir que d'una manera intencionada el passatge conciliar ens fa una crida al penediment i a la penitència, com s'afirmarà unes poques ratlles més avall, donat que l'Església no sempre ha seguit aquest estret i aspre «camí». A més, tant a *Lumen gentium* núm. 8 com a *Ad gentes* núm. 5, l'estil de

pobresa és anomenat «camí» [*ad eamdem viam* (LG 8), *eadem via* (AG 5)], comú a Crist i a l'Església, amb tota la densitat teològica que té aquest concepte en el Nou Testament. El Concili, per tant, d'una manera clara i concisa, ha incidit en els aspectes clau del problema: atents a la veu de l'Esperit, que és «l'Esperit de Crist», és indispensable una Església que imiti Crist pobre per tal que pugui esdevenir l'«Església dels pobres» i la servidora dels pobres. Aquests són els dos eixos centrals del problema, que no podem deixar passar per alt i que esdevenen sempre actuals, tant a la vella Europa com a la resta del món.

La invitació a seguir el model de Jesús pobre que té una opció preferencial pels pobres i desvalguts, implica per a tots —tant pastors com fidels— una conversió constant a l'esperit de les benaurances evangèliques. Aquest és el gran treball a dur a terme en la vida de la mateixa Església, esdevenint un testimoni clau per a la nova evangelització. Aquest do sempre s'ha de demanar per mitjà de la pregària, a fi que imitant la *quenosi* de Crist «pugui brillar sempre la pobresa en l'Església». Des d'aquesta òptica es podrà acarar adequadament un dels grans reptes que té l'Església i la mateixa teologia en els moments actuals de cara a la nova evangelització, que és la de donar resposta, dins el marc de la fe, a la situació dels marginats de la terra, dels explotats del tercer i quart món; al mateix temps que farà creïble el testimoni cristià en la societat actual.

La invitació a seguir el model de Jesús pobre que té una opció preferencial pels pobres i desvalguts, implica per a tots —tant pastors com fidels— una conversió constant a l'esperit de les benaurances evangèliques.

La senzillesa o simplicitat com a virtut ètica. Essència i falsificacions

---

per Mn. Ramón Rosal, doctor en psicologia i codirector de l'Institut Erich Fromm

Entre les diferents qualitats humanes del papa Francesc que han estat objecte d'atenció i de valoració durant poc més d'un any de pontificat, una de les que més s'ha destacat és la seva senzillesa.

1. Introducció

Entre les diferents qualitats humanes del papa Francesc que han estat objecte d'atenció i de valoració durant poc més d'un any de pontificat, una de les que més s'ha destacat és la seva senzillesa, molt relacionada amb la seva naturalitat i la seva espontaneïtat. N'hi ha, per descomptat, altres com ara la cordialitat, l'austeritat, l'empatia, la solidaritat, la compassió, la indignació davant injustícies personals i estructurals, etc. Però aquí només m'ocuparé de la primera: la senzillesa o simplicitat, tema del present monogràfic.

Els objectius d'aquesta reflexió són:

- 1º Tractar de precisar continguts essencials d'aquesta actitud humana quan mereix la denominació de virtut.
- 2º Descriure'n possibles formes falsificades, que poden donar-se amb facilitat –com succeeix respecte a altres valors i virtuts ètiques– i que poden conduir a la infravaloració o a la ceguesa respecte al caràcter valuós de la senzillesa.

Més que pretendre definir amb precisió –amb claredat i distinció, com diria Descartes– l'essència de la virtut de la senzillesa, vaig a cridar l'atenció sobre algunes de les

---

seves facetes, que poden ser considerades com a característiques essencials. Cadascuna d'elles pot després ser experimentada amb diferent profunditat per les persones, segons el seu estil de personalitat, les seves arrels socioculturals, la seva cosmovisió religiosa, o agnòstica o atea. Però si es tracta realment d'aspectes essencials, això significa que en tota la possible varietat psicològica, sociològica, cultural, etc. dels individus, aquestes característiques estaran presents d'alguna forma com a denominador comú. Això serà un requisit necessari perquè pugui atribuir-se a una persona la virtut de la senzillesa, és a dir, l'apropiació personal d'aquest valor ètic.

2. Característiques essencials de la senzillesa personal

En tota persona que tingui ben integrat en la seva conducta aquest valor, tendiran a estar presents en algun grau o profunditat les característiques següents:

2.1. Humilitat i modèstia

La senzillesa ve a ser una expressió d'ambdues. Tant la persona humil com la modesta actuen en general amb senzillesa. En relació amb aquesta qüestió, per a un cristià és molt important el missatge transmès per la paràbola de l'oració del fariseu i el publicà (Lluc 18, 9-14). El primer era, en principi, un generós complidor de les pràctiques religioses de l'oració, el dejuni i l'almoïna. No obstant això, salta a la vista la seva actitud orgullosa, en dir que ell no era "com els altres homes que són lladres, injusts, adúlter, ni com aquest publicà". La forma en la qual manifesta la seva autocomplaença pel seu compliment de les pràctiques religioses complica la seva oració, li impedeix expressar-se amb senzillesa, a diferència del publicà.

Això no significa que una persona que visqui la humilitat cristiana no pugui sentir una sana "autoestima". La falta d'autoestima és un problema psicològic i no té a veure amb la humilitat. La persona humil ni s'infravalora ni se sobrevalora. És conscient de la realitat de les seves capacitats i les seves limitacions, de les seves virtuts i

La falta d'autoestima és un problema psicològic i no té a veure amb la humilitat. La persona humil ni s'infravalora ni se sobrevalora. És conscient de la realitat de les seves capacitats i les seves limitacions.

---

dels seus possibles vicis morals o pecats. Respecte a les primeres

la veritable humilitat estén un vel sobre tots els valors qualitatus que la nostra pròpia persona pugui posseir, com la bellesa, la simpatia, els brillants dots intel·lectuals i, especialment, els valors morals, però aquesta humilitat no exigeix de cap manera que no hàgim de ser conscients del valor ontològic de la imago Dei que encarnem com a persones humanes (Hildebrand,1983).

El fariseu, més que experimentar entusiasme per encarnar en la seva vida valors ètics, el que el motiva és poder satisfer el seu orgull i presumir de les seves obres davant els altres. La persona humil no cal que desconegui les seves qualitats físiques, intel·lectuals, morals o religioses. Pot conèixer-les i sentir alegria i agraïment a Déu i a aquelles persones que poden haver-lo ajudat amb el seu estil de vida a conrear-les. Però també és conscient de les seves limitacions, sap admirar en uns altres la presència de valors ètics deficitaris en ell i pot també decidir conrear-los. Respecte a ell, té coneixement d'ell mateix i capacitat d'autocrítica; i, respecte als altres, té capacitat de reconèixer allò en el que el superen i d'aprendre d'ells. Per diferenciar la modèstia de la humilitat podem recollir l'afirmació següent: "El que la modèstia és en relació amb l'altre, la humilitat ho és com a forma interior de la mateixa actitud" (Hartmann, 1970, p. 288). És a dir, si la humilitat es viu principalment per un coneixement d'un mateix en el qual a part de possibles qualitats, s'és clarament conscient de les pròpies limitacions i defectes (la qual cosa no impedeix l'autoestima psicològica i la consciència de la dignitat de la pròpia persona), la modèstia és una actitud que fa una referència a la forma de percebre, valorar i relacionar-se amb els altres. La persona que encarna satisfactòriament aquests dos valors, que conrea ambdues virtuts, es caracteritzarà per la seva senzillesa. Aquesta pot considerar-se una faceta d'aquelles dues actituds.

La persona que viu aquesta virtut no es dóna importància encara que, per les circumstàncies de la seva vida,

La modèstia és una actitud que fa una referència a la forma de percebre, valorar i relacionar-se amb els altres.

---

pugui trobar-se ocupant una funció social d'especial rellevància. “És el que és, senzillament, sense embuts, sense afectació, o més aviat [...] fa el que fa, com cadascun de nosaltres, però no li sembla que sigui tema de conversa, de comentaris ni de reflexió” (Compte-Spontville, 2004, p. 160). És conscient de les seves capacitats i les seves limitacions i no té inconvenient a reconèixer i declarar errors seus del passat, encara que estigui ocupant un lloc d'autoritat davant els seus oïdors. És a dir, la senzillesa té com a fonament l'actitud de la humilitat i aquesta conducta és clarament oposada a la d'estil narcisista.

2.2. Actitud interpersonal igualitària

Conseqüència de l'anterior és que la persona que viu la senzillesa, encara en el cas que es trobi ocupant un lloc d'autoritat i socialment rellevant en qualsevol dels àmbits possibles –familiar, professional, acadèmic, cultural, polític, científic, artístic o eclesial– té especial facilitat i inclinació per relacionar-se amb respecte, naturalitat i empatia amb persones que es trobin en una situació social, econòmica o cultural clarament inferior o que es trobin laboralment en situació de subordinació seva. No s'oposarà necessàriament al fet que li arribin manifestacions de consideració i respecte especial al que des del seu càrrec estigui representant, però els seus diàlegs tendiran a crear un clima igualitari, en el qual el que quedarà implícitament destacat serà la igual dignitat humana dels interlocutors i no la desigualtat social de les seves situacions.

2.3. Franquesa

Romano Guardini ha descrit una actitud que denomina “absència d'intencions” i que la percebo com un requisit per a la vivència de la senzillesa en les relacions humanes. Assenyala que, lamentablement, és massa freqüent que les relacions humanes pateixin la influència d'una actitud utilitària que incapacita per a la vivència d'una amistat autèntica i un amor profund en qualsevol de les seves variants.

És massa freqüent que les relacions humanes pateixin la influència d'una actitud utilitària que incapacita per a la vivència d'una amistat autèntica i un amor profund en qualsevol de les seves variants.

La mentalitat sana com “la tendència que contempla totes les coses i les troba bones”.

Com viu llavors l'home dominat per un comportament intencional? En les seves relacions humanes no es dirigeix als altres amb simple disponibilitat, sinó que sempre vol alguna cosa: vol impressionar, suscitar enveja, treure avantatge, progressar en alguna manera. Elogia amb la finalitat de ser elogiat. Ofereix una gratificació per poder demanar-ne a continuació. En conseqüència ell no veu realment en l'altre l'ésser humà, sinó que veu la riquesa o la posició social, sempre en qualsevol cas la competència en l'existència (Guardini, 1972, pàg. 89s.).

Per la seva banda, William James, en les conferències quarta i cinquena recollides en la seva obra de 1902 sobre *Les varietats de l'experiència religiosa* es refereix a les relacions entre religió i salut mental. Parla de la mentalitat sana com “la tendència que contempla totes les coses i les troba bones” (James, 1986, p.76), és a dir, que té com a bàsica una actitud oberta i confiada davant la realitat, més que una actitud desconfiada. És alguna cosa així com la mirada del Déu creador del Gènesi: “I Déu veié tot el que havia fet i era molt bo” (Gen. 1, 31).

Distingeix també dues modalitats dins d'aquesta mentalitat sana:

- a) Les persones a les quals anomena “nascuts una sola vegada” (prenent la nomenclatura de Newman), que són aquelles persones en les quals “la felicitat és congènita i inevitable; en elles ‘l'emoció còsmica’ adopta irresistiblement la forma d'entusiasme i llibertat” (*Ibidem*, p. 70). Són persones que difícilment identifiquen el mal, perquè ells mateixos són tan bondadosos que els resulta inversemblant que algú tingui mala intenció. Assenyala que hi ha molt poques persones així i que al llarg de la història només detecta com a tals al primer Rousseau, Sant Francesc, Diderot, Emerson o Walt Whitman. Atribueix aquest tarannà a la seva convicció de l'absoluta bondat de la naturalesa quan s'hi confia suficientment.

- b) Les persones a les quals anomena “nascuts dues vegades”, que posseeixen aquesta mentalitat sana en forma més voluntariosa i sistemàtica, que concep el bé com el tret essencial i universal de tot ésser. Tenen consciència del mal i ho poden identificar en ells mateixos i en els altres, però com alguna cosa afegida, que no forma part del nucli de la realitat. Podríem dir –més enllà de les paraules de William James– que, mentre els primers no han passat del primer capítol del Gènesi, els nascuts dues vegades han conegut el capítol següent i amb ell l'experiència del pecat, àdhuc conservant el nucli d'innocència original com el més autènticament genuí de l'existència.

James relaciona aquesta segona modalitat amb l'actitud religiosa i amb algunes de les tendències més importants de l'ésser humà i assenyala com aquesta actitud deliberadament optimista és terapèutica, com ho mostren els relats que recull a propòsit del corrent de la *mind-cure*. Aquesta mentalitat no ignora el mal ni la seva potència, però considera que no pertany a l'essencial de l'ésser. La ingenuïtat sana no nega el mal i les limitacions en un mateix i en els altres, però confia en la seva capacitat de superació des de la bondat essencial en què estem fundats. O dit en versió cristiana: des de l'Esperit Sant que habita en el nostre interior i a l'interior del conjunt de la Humanitat.

Més endavant, a propòsit de la falsificació consistent a “fer el ximple” es reprendrà aquest tema.

2.4. Coherència intrapersonal

Manifesta coherència entre el que pensa, el que sent, el que diu i el que fa. És a dir, és autèntica per la seva fidelitat a sí mateixa. Els seus sentiments i pensaments són genuïns d'ella i, a partir d'ells, actua amb naturalitat, és a dir, sense artificiositat. Sap el que sent, el que pensa i el que vol, però sense rigidesa, amb disposició per al canvi, a partir de les seves experiències vitals. Si en el passat va tenir conflictes intrapersonals, van ser superats, havent aconseguit l'harmonia interior. Psicològica-

---

La ingenuïtat sana no nega el mal i les limitacions en un mateix i en els altres, però confia en la seva capacitat de superació des de la bondat essencial en què estem fundats.

La simplicitat és ontològicament més rica que la no simplicitat.

ment, els diferents potencials del seu jo es troben ben relacionats, sense contradiccions o conflictes estancats. Es compleix aquí el que ja van pensar el filòsof Plató, els neoplatònics i els neoescolàstics quan van sostenir que el simple pertany a una dimensió més elevada que el compost i, per tant, que la simplicitat és ontològicament més rica que la no simplicitat (Ferrater Mora, J., 1994, p. 3291).

Aquesta actitud coherent coincideix en bona part amb el que Hildebrand va denominar “unitat interior de la vida” i que considera com una característica essencial de la veritable simplicitat.

Aquesta simplicitat constitueix el valor oposat a la falta d'unitat d'aquells homes que en les seves vides apareixen plens ja d'un principi, ja d'un altre, com extraviats en la bigarrada varietat de la vida, sense que un principi dominant aconseguixi reunir tots els seus actes i activitats o en els quals flueixen diferents i contradictoris corrents vitals abandonats a les seves pròpies lleis, sense haver estat confrontats entre ells. Aquesta manca d'unitat interior la trobem sovint en homes inconscients i discontinus (Hildebrand, 1953, p. 107).

Aquesta experiència d'unitat interior de la vida es pot aconseguir fàcilment quan la persona experimenta la seva vida guiada o influïda principalment per un projecte existencial o vocació en la qual estigui present una aspiració primordial, per sobre d'altres possibles aspiracions secundàries. D'aquesta forma, l'aspiració primordial ve a constituir el denominador comú implicat a les diverses àrees de la vida i els corresponents interessos perifèrics: “La veritable simplicitat brolla del fet que tot pot ser reduït a un denominador comú” (*Ibidem*, p. 126).

Respecte als altres béns que atreuen en algun grau la vida de la persona,

aquest denominador no deforma o disminueix cap d'aquests béns, sinó que en ells porta a la llum al mateix temps, tant el sentit més propi

---

com el més profund, el seu alt “misteri”, al qual no podríem arribar mai si només ens abandonéssim al logos particular de cadascun de tals béns (Ibidem, pàg. 126s.).

En el cas d'un cristià, per experimentar l'aspiració primordial de la seva vocació i, per tant, la força principal per a l'assoliment d'una “unitat interior de la vida” –és a dir, una “veritable simplicitat”–, es requereix que prengui consciència sobre si les seves experiències vitals estan autènticament guiades per missatges evangèlics com aquests: “Vosaltres, busqueu primer el Regne de Déu i la seva justícia, i tot això us ho donarà de més a més” (Mt. 6, 33), o el que com a resposta a la pregunta sobre quin era el manament principal, va resumir així Jesús: “*Estima el Senyor, el teu Déu, amb tot el cor, amb tota l'ànima i amb tot el pensament.* Aquest és el manament principal i primer, però n'hi ha un segon no menys important: *Estima els altres com a tu mateix.* Tots els manaments de la Llei i dels Profetes es fonamenten en aquests dos” (Mt. 22, 37-40).

Aquestes dues frases s'impliquen recíprocament una en l'altra, ja que una característica essencial de la praxi del Regne de Déu és la presència en ell tant de l'amor a la Divinitat com de l'altruisme respecte al proïsme. En ambdues queda, doncs, destacat un contingut nuclear de la vocació cristiana, complementat per moltes altres orientacions, per exemple el sermó de la muntanya, els trets d'estil de conducta de Jesús, etc., en els quals es presenta diversitat de característiques essencials de la vocació del cristià. Quan aquest, al llarg de la seva vida i en qualsevol de les àrees de la mateixa –“Així, doncs, tant si menges com si beves, com si feu una altra cosa, feu-ho tot a glòria de Déu” (1ª Cor. 10, 31)– actua guiat –explícitament o implícitament– per aquesta aspiració primordial –que té molt a veure amb la d'arribar a ser un altre Crist– aconsegueix una profunda unitat interior de la vida i, amb ella, una veritable simplicitat.

Hildebrand fa notar que la vivència profunda d'aquesta simplicitat, és a dir, de l'experiència de la unitat de la vida gràcies a la influència permanent d'uns valors, pot ca-

Una característica essencial de la praxi del Regne de Déu és la presència en ell tant de l'amor a la Divinitat com de l'altruisme respecte al proïsme.

---

pacitar per a dur a terme actuacions heroiques, a causa de la fidelitat a l'aspiració primordial o denominador comú de la praxi.

La veritable senzillesa guarda també una íntima relació amb l'heroisme. Si en la nostra vida no aconseguim mai la veritable senzillesa, tampoc arribarem a ser veritablement heroics. Ja que pertany al veritable heroisme que ens trobem disposats a sacrificar, sense condicions, tots els béns inferiors a un bé superior, que sapiquem vendre-ho tot amb cor alegre, per comprar el camp on es troba enterrat el tresor [...] Tot acte heroic significa una victòria del denominador únic sobre la multiplicitat del que ens encadena i dispersa (Hildebrand, p. 150).

3. Formes falsificades de la virtut de la senzillesa

3.1. Uniformitat

Alguns entenen la senzillesa en el sentit que una persona que viu amb profunditat aquesta virtut es caracteritzarà per no fer mai res fora del corrent, res que impliqui algun tipus de novetat i res que destaquï per la seva importància. No obstant això, aquests requisits no constitueixen cap dels que s'han assenyalat com a característiques essencials d'aquesta qualitat.

Una persona pot actuar de forma molt peculiar, molt original, molt diferent del que és més típic en el seu entorn social, i no per això caldrà acusar-la de falta de senzillesa. Precisament a causa de la seva autenticitat i de la seva naturalitat, no s'haurà esforçat a adaptar la seva conducta al que és predominant en el seu entorn, al que estigui de moda. És a dir, la virtut ètica de la senzillesa podrà manifestar-se en formes molt variades de conducta, per exemple, segons els estils de personalitat. En cas contrari no es donaria la fidelitat a sí mateix que s'ha assenyalat abans com una característica essencial de la persona que viu la senzillesa.

Segons els trets destacables dels diferents estils de personalitat, variaran també les seves peculiars formes

La virtut ètica de la senzillesa podrà manifestar-se en formes molt variades de conducta.

de manifestar-se. Segons Millon (1998), per nomenar diferents estils de personalitat es pot fer destacant amb un adjectiu un dels seus trets més destacables. Així es pot parlar dels estils: enèrgic, segur, sociable, cooperatiu, sensitiu, respectuós, vigilant, introvertit. Els corresponents adjectius, quan es tractés no d'estils sans sinó de trastorns de la personalitat, serien respectivament els trastorns antisocial, narcisista, histriònic, dependent, passiu-agressiu, respectuós, evitatiu i esquizoide.

En principi, per poder viure la virtut ètica de la senzillesa hauria de donar-se prèviament un estil sa de personalitat. Però és fàcil comprendre que les formes de viure-la –la seva manera de manifestar-se– seria diferent segons es tractés d'un enèrgic, d'un segur, d'un sociable, etc. Probablement tant sant Francesc d'Assís com sant Ignasi de Loiola devien viure la virtut de la senzillesa, però la seva forma de manifestar-se degué ser molt diferent. El mateix si comparem sant Tomàs Moro amb el germà Gárate o santa Teresa de Lisieux amb santa Edith Stein. Van viure la virtut de la senzillesa santa Teresa d'Àvila i sant Joan de la Creu? Probablement sí, però de formes molt diferents.

Les persones que ocupen càrrecs de responsabilitat en tasques directives de la societat civil o de l'Església tenen més perill d'oblidar la virtut de la senzillesa, com també els membres d'una classe social econòmicament potent i, de manera especial, els que estrenen aquests llocs d'autoritat i els "nous rics". En canvi, si aconseguïen mantenir en la seva vida la senzillesa, aquesta virtut tindrà un mèrit especial. En canvi els que mai han tingut l'oportunitat d'ocupar cap responsabilitat especial en la vida social, econòmica, política, cultural o eclesial tindran en principi més facilitat de viure aquest valor. Però també podrà succeir que es tracti d'una falsificació de la mateixa, per confondre-la amb la uniformitat, la vulgaritat, la grolleria, la incultura o qualsevol altra limitació d'aquest estil.

Si una adolescent integrant d'una colla en la qual totes les noies segueixen rigorosament la moda d'utilitzar pantalons vaquers amb taques i foradats, ella decideix

---

Probablement tant sant Francesc d'Assís com sant Ignasi de Loiola devien viure la virtut de la senzillesa, però la seva forma de manifestar-se degué ser molt diferent.

---

prescindir d'aquesta norma grupal i vestir amb uns pantalons no vaquers, sense taques ni forats, o fins i tot amb faldilles, deixa així de viure la senzillesa per deixar d'acatar l'obligada uniformitat? Més aviat viu d'acord amb el que pensa i sent de forma natural, sense per això sentir-se ni inferior ni superior al grup, ja que no pensa en això.

Vegem algunes actuacions de Jesucrist que sobresurten per un estil de transmissió del seu missatge clarament allunyat del que pot ser qualificat d'uniforme, normal o acostumat. Segons l'evangelista sant Joan (13, 1-17), en l'últim sopar Jesús va rentar els peus als dotze apòstols. Com va assenyalar Papini:

Únicament una mare o un esclau hagués pogut fer el que Jesús va fer aquella nit. La mare als seus fills petits i a ningú més. L'esclau als seus amos i a ningú més. La mare, contenta, per amor. L'esclau, resignat, per obediència. Però els dotze no són ni fills ni amos de Jesús” (Cit. en Martín Descalzo, 1989, p. 951).

Al final de l'escena els va fer veure el missatge que podien descobrir darrere d'aquesta acció:

¿Enteneu això que us he fet? Vosaltres em dieu “Mestre” i “Senyor” i feu bé de dir-ho, perquè ho sóc. Sí, doncs, jo, que sóc el Mestre i el Senyor, us he rentat els peus, també vosaltres us els heu de rentar els uns als altres. Us he donat exemple perquè, tal com jo us ho he fet, ho feu també vosaltres. Us ho ben asseguro: el criat no és més important que el seu amo, ni l'enviat més important que el qui l'envia (Jo, 13, 12-16).

Per ventura hem de concloure –després d'evocar aquesta escena– que Jesús no vivia la senzillesa fent això? Per ventura hem de considerar que, per tant, la senzillesa no pugui ser inclosa entre els valors ètics cristians? Així seria si es considerés que qualsevol actuació que se surti de l'ordinari, del vulgar, qualsevol actuació extraordinària que impliqui alguna cosa nova, alguna cosa especial, ja no seria compatible amb el valor ètic de la senzillesa. Però aquesta suposició confon aquesta acti-

tud ètica amb la uniformitat, que és, en veritat, una pseudo-virtut de la senzillesa.

No hagués estat més senzill que Jesús es limités a tornar a subratllar la importància que concedia, per a la vida dels seus deixebles, a l'aprofundiment de l'esperit de servei, de la humilitat, de l'absència d'ansia de poder? Per a un concepte de senzillesa entès com a uniformitat, així seria. Però l'autèntica virtut de la senzillesa no impedeix la realització d'actuacions especialment expressives o creatives.

Tampoc correspon a un estil de vivència de la senzillesa entesa com a uniformitat o vulgaritat, la forma com va reaccionar Jesús en el cas de les dues dones (o potser es tractava de la mateixa) que van manifestar de forma especialment cordial i efusiva la seva adhesió a Jesús. El que narra Lluc (7, 44-46) comença amb aquestes paraules:

Llavors es girà cap a la dona i digué a Simó: Veus aquesta dona? Quan he entrat a casa teva, tu no m'has donat aigua per a rentar-me els peus; ella, en canvi, me'ls ha rentat amb les llàgrimes i me'ls ha eixugat amb els cabells. Tu no m'has rebut amb un bes; ella, en canvi, d'ençà que he entrat, no ha parat de besar-me els peus. Tu no m'has ungit el cap amb oli; ella, en canvi, m'ha ungit els peus amb perfum.

En canvi l'altra escena similar, narrada per l'evangelista sant Joan (12, 1-8), s'esdevé a Betània només sis dies abans de la mort de Crist, quan encara era recent l'impacte produït després de la resurrecció de Llätzer. Martín Descalzo comença així la narració:

Precisament en honor de Llätzer se celebrava un important banquet a casa d'un altre il·lustre fariseu, conegut com Simó el leprós, que potser era un altre dels afavorits amb un miracle de Crist. Marta, la germana de Llätzer, dirigia el servei. I Maria, que potser no va trobar una altra manera millor d'agrair a Jesús el favor que poc abans havien rebut, es va llançar als peus del

---

L'autèntica virtut de la senzillesa no impedeix la realització d'actuacions especialment expressives o creatives.

Mestre, com abans havia fet una altra pecadora (o tal vegada ella mateixa). Portava a les mans un d'aquests gots d'alabastre de coll allargat en els quals els antics solien guardar els perfums. En el flascó hi havia –l'evangelista ho assenyalava amb tota precisió– 'una lliura de perfum de nard autèntic de gran valor'. Sorpren el detallisme del narrador: sabut pels antics –i Plini ho precisa– que el perfum de nard era molt freqüentment adulterat i que, en canvi, l'autèntic es venia a preus realment astronòmics. Judes, expert en economia, ho sabia bé. D'aquí el seu escàndol: 'Per què aquest malbaratament? Aquest ungüent es podia vendre per més de tres-cents denaris i donar-ho als pobres'. Era una quantitat veritablement alta. Superior a la paga d'un treballador en tot un any; suficient, segons l'estimació de Felip en una altra ocasió, para donar de menjar a cinc mil persones (Martín Descalzo, 1984).

És sabut que en tots dos casos, davant les crítiques d'alguns dels presents per l'actuació d'aquestes dones, Jesús les va defensar i va mostrar que valorava positivament la seva actuació, acollint-les amb senyals de simpatia. Respecte a la primera comento quelcom més a 3.2., sobre la reacció de Jesús. Aquestes dues actuacions se surten extraordinàriament del que és habitual i destaquen per la seva desorbitada expressivitat. És a dir que no tenen res a veure amb l'ordinari, el corrent, el vulgar, però van ser acollides per Jesús de bon grat. Podria haver dit a cadascuna: "Sigues més senzilla, no fa falta organitzar un espectacle per indicar-me que vols canviar de vida, que vols seguir-me com a deixeble". Però no va ser aquesta la reacció de Jesús. La senzillesa que Jesús esperava dels seus deixebles: "sigueu senzills com els coloms" (Mt. 10, 16), no obliga a actuar a tots segons el que és costum, el que és corrent, el que és vulgar. La naturalitat i espontaneïtat que l'acompanyen té formes molt variades de manifestar-se segons els estils de personalitat de cadascun. La senzillesa cristiana respecta l'espontània diversitat d'estils.

**La senzillesa
cristiana respecta
l'espontània
diversitat d'estils.**

3.2. Grolleria

Alguns sembla que tendeixen a confondre la senzillesa amb la grolleria. Amb això es produeix un clar menyspreu de les formes de cortesia, per molt autèntiques que siguin. Així mateix, un desinterès total respecte al que és estètic.

En els primers anys després de conclòs el Concili Vaticà II, quan es van donar facilitats per actuar amb més llibertat en les litúrgies catòliques, recordo que passant un dia de recés espiritual solitari a la Casa de Bellesguard, en obrir la porta d'entrada d'un espai que s'utilitzava com a capella, em va sorprendre veure el que presidia una Eucaristia amb els peus sobre la taula que feia d'altar o de taula del "banquet eucarístic". Potser es pretenia d'aquesta forma evocar la posició en la qual probablement es van trobar els comensals de l'Últim Sopar (que no era precisament amb els peus sobre la taula)? No ho sé. Però el que tinc clar és que si amb ella es pretenia practicar la virtut de la senzillesa en la litúrgia, es cometia un greu error confonent-la amb la grolleria.

Una amiga em va explicar, per aquells anys, que havia tingut lloc un dia de trobada de reflexió cristiana –o potser de revisió de vida– d'un nombrós col·lectiu d'universitaris cristians. Com a final de la trobada anava a celebrar-se una Eucaristia. La taula en la qual anava a tenir lloc estava bruta amb restes de menjar, burilles, etcètera. I a terra hi havia trossos de paper. Espontàniament aquesta jove juntament amb una amiga van buscar una escombra i un drap de la pols per endreçar el lloc. Però de seguida uns quants dels presents les van ratllar d'antiquades per la tasca en què s'implicaven. Potser pensaven que la senzillesa cristiana no es podia ocupar d'aquests costums burgesos. Aquí veiem una altra confusió entre senzillesa i grolleria, a part d'una absència total de sensibilitat estètica.

En canvi, al final de l'escena a la casa d'un fariseu, citada abans, què li va dir Jesús després de valorar l'actuació d'aquella dona?

Llavors es girà cap a la dona i digué a Simó:

Veus aquesta dona? Quan he entrat a casa teva, tu no m'has donat aigua per a rentar-me els peus; ella, en canvi, me'ls ha rentat amb les llàgrimes i me'ls ha eixugat amb els cabells. Tu no m'has rebut amb un bes; ella, en canvi, d'ençà que he entrat, no ha parat de besar-me els peus. Tu no m'has ungit el cap amb oli; ella, en canvi, m'ha ungit els peus amb perfum (Lc. 7, 44-46).

És a dir, Jesús no té inconvenient a lamentar que Simó hagi omès tres gestos expressius en aquella època, entre les persones refinades, com a expressió de cortesia amb les persones convidades a un menjar. Indirectament l'està ajudant a comprendre que aquestes omissions equivalen a una grolleria.

3.3. Ingenuïtat insana o "fer el ximple"

Alguns pensen que viure amb profunditat la virtut de la senzillesa o simplicitat té molt a veure amb la característica de la ingenuïtat i té com a conseqüència freqüent que la persona que la viu sigui fàcilment manipulable per persones amb intencions egoïstes. Suposen que la ingenuïtat característica de la persona senzilla li impedeix ser capaç de percebre males intencions en els altres. Per tant serà una persona que no se sabrà protegir a sí mateixa i potser tampoc als altres, respecte a les actuacions perjudicials de tercers. A aquestes persones els convindria tenir presents aquella directriu de Jesucrist quan va dir: "Sigueu astuts com les serps i innocents com els coloms" (Mt, 10, 16). Aquestes persones haurien d'aprendre de Jesucrist l'astúcia o cautela amb què reaccionava quan li plantejaven preguntes malintencionades. Per exemple, quan li van preguntar si calia pagar tribut al Cèsar o no (Lc. 20, 21-22); o si calia lapidar – com indicava la llei de Moisès– a una dona sorpresa en adulteri (Jo. 8, 3-6), o altres semblants. Eren preguntes malintencionades que freqüentment pretenien col·locar a Jesucrist davant dues alternatives possibles, ambdues propícies perquè se'l denunciés sia per no acatar l'autoritat del Cèsar o per no acatar l'autoritat religiosa. Però l'astúcia amb que Jesucrist responia desfeia totalment el projecte dels seus perseguidors. Encara que és cert

L'astúcia amb que Jesucrist responia desfeia totalment el projecte dels seus perseguidors.

---

que, malgrat tot, cal reconèixer que, al final, aquests van aconseguir el seu objectiu d'eliminar a Jesús.

Alguns podran dir que Jesucrist va donar directrius que afavorien una ingenuïtat pròpia de la persona que caurà fàcilment a “fer el préssec” o “fer el ximple”. Per exemple, quan va dir: “No us hi torneu, contra el qui us fa mal. Si algú et pega a la galta dreta, para-li també l'altra” (Mt. 5, 39).

Cencillo descriu a qui “fa el ximple” de la següent forma: “Ximple és ‘qui s’il·lusiona amb poder regenerar a algú deixant-se conscientment enganyar per ell, o l'idealista que concep projectes altruistes i magnànims, dels quals s'aprofiten els pocavergonyes de sempre” (Cencillo, 2000, p.191).

Doncs no, Jesucrist no convida a “fer el ximple”. Cal advertir que una interpretació literal –fonamentalista– de la frase abans citada no es correspon amb l'actuació real de Jesucrist. Efectivament, segons l'evangelista Joan (18, 22-23), llegim que, després d'una resposta de Jesús al Gran Sacerdot “Així que Jesús hagué parlat, un dels guardes que eren allà li va pegar una bufetada dient: ¿És aquesta la manera de contestar al gran sacerdot? Jesús li respongué: Si he parlat malament, digues en què, però si he parlat com cal, per què em pegues?”. És a dir, després de ser bufetejat, Jesús no va oferir l'altra galta, sinó que va protestar. Dit d'una altra manera: “no va fer el ximple” sinó que va defensar la dignitat de la seva persona.

De vegades pot ser una mostra d'ingenuïtat insana –de “fer el ximple”– no prendre precaucions respecte al llenguatge, per part dels cristians. És clar que en l'època en què els evangelistes van redactar els seus escrits, i en la qual Jesucrist va expressar les seves paràboles, resultava expressiva la utilització, per exemple, de la metàfora del “pastor” per referir-se a ell mateix i als deixebles madurs (clergues o laics) que poguessin arribar a ser guies espirituals de germans seus en la fe (o de persones no creients). Així mateix la metàfora “ovella”, per referir-se als seus seguidors. “Jo sóc el bon pastor: conec les meves ovelles i elles em coneixen a mi” (Jo.

Passats més de vint segles, no veig cap inconvenient a seguir utilitzant la imatge cordial del pastor.

10, 14). Es trobaven en una societat i cultura rural del segle I. Passats més de vint segles, no veig cap inconvenient a seguir utilitzant la imatge cordial del pastor, per exemple, la que utilitzen la majoria de les esglésies evangèliques o protestants per denominar als seus líders espirituals equivalents als preveres de l'Església Catòlica. O la implícita en termes com Teologia Pastoral, o Activitat Pastoral. Però constitueix una clara mostra d'ingenuïtat seguir utilitzant de vegades la imatge de l'“ovella” per referir-se als fidels cristians, en un societat urbana i en uns àmbits culturals en els quals fa ja molts anys que aquesta metàfora utilitzada per referir-se als laics –o per *l'Ecclesiadiscens*– implica una infravaloració, infantilització i ridiculització del col·lectiu del laicat catòlic, convertit en un ramat d'individus “amoltonats” i submisos, tal com va establir un papa del segle XIX en dir que la missió dels laics (o membres de *l'Ecclesiadiscens*) s'havia de limitar a “escoltar i obeir” als clergues, representants de *l'Ecclesiadocens*. Aquells estaven per aprendre; aquests per ensenyar.

Seguir utilitzant aquesta metàfora en un context socio-cultural clarament i notablement diferent al dels temps de Jesucrist, a part d'un acte de comoditat, ve a ser caure a “fer el ximple” i donar facilitats perquè el nou Nietzsche de torn es fregui les mans de satisfacció, per seguir ridiculitzant els valors ètics cristians. Em limito a assenyalar aquest exemple de paraula a substituir, però podria referir-me a altres més. Les paraules, a part del seu significat (com ja vaig explicar en un altre article anterior) poden donar lloc a una ressonància emocional –segons la teoria d'Osgood (1952)– d'antipatia, avorriments, irritació o rebuig. De vegades n'hi ha prou amb substituir-les per altres termes sinònims diferents perquè desaparegui aquesta ressonància emocional negativa. Aquesta precaució és el mínim de cautela que convé utilitzar per exercitar la virtut de la prudència en l'ús del llenguatge per a la comunicació verbal. El mínim requerit per tenir en compte la directriu de Jesús ja citada de “Sigueu astuts com les serps i innocents com els coloms” (Mt. 10, 16).

Aquesta precaució és molt convenient, especialment quan es té l'oportunitat d'oferir una primera presentació de la fe cristiana a una persona o col·lectiu que va trencar fa anys la seva vinculació a l'Església Catòlica o fins i tot a la fe en Jesucrist o també al Teisme. En una altra ocasió (Rosal, 1999) vaig mostrar una llista de quaranta vocables habituals de l'argot de l'Església Catòlica que vaig evitar d'utilitzar i vaig substituir per uns altres, en ocasió d'un *Breu informe sobre el cristianisme* que vaig dirigir a una col·lega psicòloga atea. Vaig tenir en compte les seves característiques de psicòloga, la seva classe social, el seu esperit feminista, etc.

L'autèntica senzillesa personal no impedeix l'exercici de la saviesa pràctica o prudència, una de les manifestacions de la qual és la d'actuar amb cautela o astúcia davant situacions interpersonals perilloses. La senzillesa és compatible amb la saviesa pràctica que sap percebre amb intel·ligència emocional els senyals de males intencions en els interlocutors i sap actuar de la manera adequada per protegir-se o protegir a uns altres. Tot això amb senzillesa, sense donar-li moltes voltes al problema. Però la senzillesa és perfectament compatible amb el seguiment del consell de Cencillo:

I per sobre de tot cal guardar-se dels frescos, dels aprofitats i dels manipuladors.

- *fresc és el "cínic"*
- *aprofitat, el "pàgerol que va a la seva aprofitant les fissures que se li ofereixen per ficar-se més del compte 'a sac' o sorprendre la bona fe de l'altre, sense gairebé aparentar-ho"*
- *manipulador és "qui, malgrat de no tenir-ne necessitat, es guanya al benefactor amb altres finalitats, sota capa de necessitar remeis; però això és per utilitzar-lo segons les seves conveniències" (que poden ser unes altres que l'ajuda o el bé). Simplement, plomar-lo desconsideradament (Cencillo, 2000, p. 194).*

L'autèntica senzillesa personal no impedeix l'exercici de la saviesa pràctica o prudència

---

Sobre aquest tema, aporta molta llum la contribució de Claude Steiner (2009), a propòsit del constructe denominat per ell "jocs de poder" o interaccions en què algú intenta controlar a l'altre. Distingeix aquest psicòleg quatre tipus d'actituds en relació a la utilització del propi poder psicològic per forçar el comportament de l'altre, que –resumides– són les següents:

1. *El Manipulador Conscient. Alguns fan de la manipulació un hàbit professional. Quan troben resistència, actuen fredament i escalen o esperen un moment millor. Són molt eficaços.*
2. *El Jugador Instintiu. Empra els jocs en forma semiconscient perquè ha après en ambients on és freqüent la utilització de jocs de poder. Són exaltats i quan troben resistència escalen, es descontrolen i obtenen menys del que voldrien.*
3. *L'Innocent, que ni tan sols és conscient de l'existència de jocs de poder, i intenta obtenir les coses demanant-les innocentment i moltes vegades ho aconsegueix.*
4. *El Cooperador rebutja l'ús dels jocs de poder a causa d'una decisió conscient, basada en la creença que és millor cooperar que competir. Sap de l'existència dels jocs de poder, com usar-los, com interrompre'ls i com respondre cooperativament (Gimeno-Bayón, 2012, p. 148).*

La interacció entre aquests quatre tipus d'actituds pot donar lloc, segons aquest autor, a diferents combinacions:

a) Exaltat troba a Exaltat (Cridòria)

La relació, en general, és d'escalada o cridòria. Entraran, gairebé irremediament, en intensa confrontació. S'agradaran moltíssim o no es podran veure. Si s'enamoren, abandonaran els seus jocs de poder per un temps, però possiblement la seva relació estarà marcada per dispu-

---

tes constants i competitives. Podran començar per disputes i no passar mai aquest nivell. Quan els exaltats es troben amb exaltats, s'entenen bé per algun temps, però els altres procuren mantenir-se tant lluny com es pugui. És probable que, mentrestant, aquesta relació es torni una miqueta desagradable.

b) Exaltat troba a Innocent (Domini)

Aquesta és, típicament, la relació entre homes i dones, atès que els homes estan entrenats en forma més intensa en l'ús dels jocs de poder, mentre que les dones aprenen a acceptar i sotmetre's a allò que els homes volen. En aquesta situació, l'exaltat aconsegueix, sistemàticament, allò que desitja de la relació i l'innocent es va sotmetent fins que, anys més tard, la realitat aflora i la còlera acaba per dominar l'innocent. En aquest moment l'exaltat no entén per què el company, fins llavors obedient i satisfet, es torna sobtadament mesquí i resistent a la submissió. L'exaltat podrà escalar en els seus jocs de poder, usar la violència o amenaça de violència i subjugar a l'innocent que, ara, ja no és innocent.

c) Innocent troba a Innocent (Harmonia)

Quan dues persones, les dues innocents, es troben, l'experiència és d'harmonia i de comunicació fàcil. Hi ha un flux de sentiments amistosos i d'enteniment mutu. La trobada entre innocents tendeix a passar desapercebuda al món del Poder de Control ja que no té poder i per això no se'ls té en compte. Aquestes connexions existeixen, amb freqüència, entre dones, membres del Tercer Món i d'altres subcultures oprimides. Les relacions entre aquestes persones afables i tolerants necessiten ser tingudes en compte i enteses perquè, com diu la Bíblia, són ells els que heretaran la terra. Amb elles podem aprendre com lliurar-nos dels jocs de poder entre les persones.

---

d) Manipulador conscient troba a Cooperador (lluïta)

Steiner, encara que assenyala que hi ha molts altres tipus d'interrelació que els que aquí descriu, s'interessa molt per aquest tipus de relació, des del punt de vista dels avantatges de Cooperador (que és el que ell propugna). El jugador fred està habituat a viure en un món on les coses ocorren tal com ell vol. Està convençut que el que desitja és raonable i creu que és legítim utilitzar mètodes manipulatius, incloent la força, per aconseguir les seves metes i per això continua fent el mateix. Emprerà l'ofensiva per obtenir el que vol. La duresa dels seus jocs dependrà de la quantitat d'energia disponible.

Si una persona va ser contractada per ser manipuladora, gastarà 40 hores setmanals en aquesta activitat. Si es tracta d'un manipulador per compte propi, usará totes les hores de vigília (o de somni) per fer-ho. Moltes vegades actuarà en equip amb uns altres que comparteixen els seus punts de vista. Si l'equip és prou gran, o manipulador, podran controlar enormes quantitats de riquesa o poder. Sol o en grup, és probable que sigui poderós, perquè la majoria de les persones està indefensa davant un manipulador competent.

D'altra banda, el cooperador està interessat en aconseguir coses amb el major nombre de persones participant voluntàriament i sense ser manipulades. Com a resultat de tot això, manipulador i cooperador tenen conflictes d'interessos en gairebé totes les situacions i la seva lluita mereix ser estudiada.

3.4. Falsa humilitat

No hi ha res més artificial que una falsa humilitat, una aparença d'encongiment. Malauradament, però, ha estat una de les disfresses més comunes i perverses de la senzillesa.

La falsa humilitat apareix quan una persona nega els seus mèrits, s'acovardeix innecessàriament, se sotmet amb una resignació negativa als capritxos dels superiors, s'autodesprecia ostentosa...

Aquesta falsa humilitat ha estat tan freqüent en un mal entès cristianisme, que fins i tot el diccionari de la RAE diu, en la primera accepció de la paraula "humilitat": "(del lat. *humilitas, atis*) f. Virtut cristiana que consisteix en el coneixement de la nostra baixesa i misèria i en obrar d'acord amb ell". Es tractarà, llavors, per ser humil, d'obrar en forma baixa i miserable?

Però si busquem l'*humilitas* llatí del que la paraula procedeix, la seva primera accepció diu quelcom ben diferent: "f.: poca altura o alçada, petitesa". En una societat en la qual abunden en el col·lectiu mític els déus, semidéus, titans i altres personatges grandiosos en alçada i poder com els superherois de ciència ficció, els *humani* són els "baixets" del col·lectiu. I si busquem la paraula *humus* de la qual deriven "humilitat" i "humà", ens trobem en la seva primera accepció "f.: terra, sòl". O sigui, els que no vivim en l'Olimp ni descendim del cel, sinó que ens alcem amb la nostra poca alçada sobre la terra, arrelats en el sòl. La humilitat és, doncs, realisme respecte a la nostra alçada, el nostre poder i la nostra condició fràgil, però no per això estem cridats a arrossegarnos sobre la realitat com a cucs, sinó a alçar-nos sobre ella per assumir-la i co-crear amb el Creador. Sí, som baixets i nascuts del fang, però també del buf del Creador i fets a imatge i semblança seva. Vistes així les coses se suposa que si volem ser fidels als nostres "gens espirituals" no és suficient arrossegarnos en forma submissa, sinó saber-nos arrelats en el sòl (realisme, limitació) sí, però també afrontar inventivament els reptes que la vida ens ofereix (creativitat, llibertat).

Algunes persones, cristianes o no, semblen entendre la humilitat en el sentit del diccionari de la RAE i doten a la seva relació amb els altres d'un excés de negació de les seves qualitats o assoliments, rebutjant compliments merescuts o dissimulant els seus mèrits... com si no fossin un regal diví que es neguen a reconèixer i com-

---

La humilitat és, doncs, realisme respecte a la nostra alçada, el nostre poder i la nostra condició fràgil, però no per això estem cridats a arrossegarnos.

---

partir com a tal. Aquesta presentació encongida és: a) si falsa, una hipocresia; b) si certa, un trastorn mental. En tots dos casos té una finalitat manipulativa cap als altres, amb la finalitat de generar compassió o, més freqüentment, culpa. És, també, una mostra de caràcter desagratit envers els regals rebuts de Déu per als creients teistes i de la Vida per als no teistes. A més, aquesta actitud té l'avantatge de la comoditat: com no sóc res, no tinc res d'original per aportar, no necessito fer res... I un altre avantatge afegit és passar desapercebut i per tant no córrer els riscos del que se significa. S'entén que l'encongiment egoista fos durament criticat per Nietzsche, que va reaccionar exagerant les meravelles del superhome.

Els cristians ens podríem preguntar davant aquesta falsa humilitat: què hagués ocorregut si, davant la visita de l'àngel a Maria, aquesta, en lloc de respondre "Sóc l'esclava del Senyor: que es compleixin en mi les teves paraules" (Lc. 1, 38) hagués contestat "No, no! Per favor, que jo no sóc ningú! Que vagi a buscar a una altra que ho mereixi més que jo!". La seva acceptació no la va confondre respecte als seus mèrits, com ben clar ho deixa el *Magnificat*, sinó que la va portar a respondre amb agraïment. O què hagués passat si Jesús de Natzaret, quan va sentir "Tu ets el meu Fill, el meu estimat; en tu m'he complagut" (Mc. 1, 11) hagués respost, a l'estil d'alguns profetes: "Per favor, no vull que et fixis en mi, que és molt arriscat".

3.5. *Senzillesa forçada*

Amb aquesta actitud em refereixo a una senzillesa aparent, forçada per les circumstàncies en què la persona es troba, però que no alberga un cor senzill. Una senzillesa feta d'un "no poder ser més" que, quan desapareix aquesta impotència, desapareix la senzillesa.

Un exemple: pensem que una de les característiques de la senzillesa és el tracte igualitari. Qui no coneix a algú que, quan va estar en un lloc subordinat va ser fins a servil i quan es va convertir en cap, va tiranitzar a qui tenia sota? Això serveix de la mateixa manera per a l'operari

de l'empresa que ascendeix laboralment que per a la senyora de la neteja que ascendeix en l'escala social o per al submís fill subjugat que després maltracta els seus fills...

La senzillesa forçada pot estar feta de ressentiment i enveja i no és infreqüent que sigui més voler ocupar el lloc de l'altre que es pot permetre no ser senzill que una senzillesa triada. Pot tractar-se d'una persona que s'infravalori per la seva condició social, cultural, econòmica o afectiva, però una vegada aquesta condició canvia, passa la persona a infravalorar els que romanen en la que ella havia ostentat. Pot haver-se mostrat una actitud humil i modesta, acompanyada de vegades de la falta d'una actitud interpersonal igualitària autèntica i d'una falta de franquesa, incompatibles amb l'autèntica humilitat.

Aquest tipus de senzillesa forçada és sensible als sentiments de revenja i enveja i no és una altra cosa que una adaptació forçosa a una situació que la persona no pot canviar de moment, no per autèntica actitud senzilla.

3.6. Actitud reduccionista

Veig convenient dir quelcom del que descriu Hildebrand quan es refereix a la falsa simplicitat. Es deté en dues variants: a) el primitivisme, actitud que es relaciona molt amb part del que he dit en referir-me a la uniformitat i a la grolleria. A la persona guiada per aquesta actitud

li falta, certament, complicació, però aquesta simplicitat ha estat comprada mitjançant la renúncia a la profunditat i a la plenitud de l'ésser. Aquesta visió del món i les seves categories correspon també sovint a la seva vida interior. Aquesta resulta senzilla en el sentit del que és groller. Sempre trobem els mateixos motius primitius (Hildebrand, 1953, p. 115s.).

b) Però Hildebrand crida sobretot l'atenció respecte a una altra variant de falsificació: la tendència a simplificar-ho tot, que prefereixo denominar actitud reduccionista. La persona guiada per aquesta actitud té tendència,

---

La senzillesa forçada pot estar feta de ressentiment i enveja i no és infreqüent que sigui més voler ocupar el lloc de l'altre que es pot permetre no ser senzill que una senzillesa triada.

---

per exemple, a reduir el vital al mecànic i, en general, el superior a l'inferior. Encara que Hildebrand no s'ocupa d'això, suposo que admetria que en aquesta falsa simplificació es podrien incloure diferents teories reduccionistes que s'han presentat en la història de la ciència. Per exemple, en Psicologia, el reduccionisme fisiològic propi d'aquells psiquiatres que redueixen tots els processos psicològics –afectius, cognitius, etcètera– a processos fisiològics, és a dir expliquen processos superiors a partir d'altres inferiors. Aquí es poden incloure també aquelles persones que proposen explicacions simplistes per a l'enteniment de problemes complexos. Amb un excés de seguretat en sí mateixos donen consells que pretenen solucionar conflictes aliens.

En el seu inconscient orgull van distribuint consells sense atendre a la diferenciació i profunditat de cada cas i creuen poder ordenar-ho i solucionar-ho tot segons una sola i simple recepta (Ibidem, p. 117).

Una variant d'aquesta actitud reduccionista és la que es manifesta en la falsa simplificació de l'infantilisme, que en el cas d'un cristià pot de vegades pretendre fonamentar-se a partir d'una il·legítima interpretació de la directriu de Jesús quan va dir, per exemple, “Us ho asseguro: qui no aculli el Regne de Déu com l'acull un infant, no hi entrarà pas” (Mc. 10, 15).

Es tracta d'una visió simplista dels problemes humans i de les seves possibles solucions, caracteritzades pel seu caràcter precipitat, a partir de no saber comprendre la seva complexitat.

La segona manera de simplificar il·legítimament el món, ve caracteritzada per passar davant els problemes en plena inconsciència, amb fals infantilisme, amb ànim “alegre, àgil, piadós i lliure”. Un home semblant no encerta en cap ocasió a descobrir el camí que cal seguir per passar d'una zona existencial inferior a una altra superior. Salta per sobre dels inevitables estadis de creixement i maduració (Hildebrand, Ibidem, pàg. 118s.)

Aquesta falsa simplificació assenyalada per Hildebrand penso que és la que practiquen aquelles persones que, per exemple, després d'haver llegit un o dos llibres de divulgació sobre temes psicològics, ja es consideren amb dret a distribuir diagnòstics precipitats per explicar les causes de problemes aliens. Exposen les seves interpretacions amb gran convicció, amb total desconeixement sobre els fonaments de les teories divulgades per aquestes lectures i de la varietat de punts de vista existents sobre la complexitat d'aquests problemes. En els seus discursos poden aparèixer amb freqüència frases com aquestes: "Això és molt senzill...", "això és clar que es tracta de...". El que actua així demostra no estar vivint l'actitud ètica de la "veritable senzillesa o simplicitat".

4. Reflexió final

Deixo a la iniciativa del lector evocar actuacions i paraules del papa Francesc –quan encara no han passat dos anys del seu pontificat– en les quals es manifesten amb claredat les quatre característiques essencials que he assenyalat com a pròpies de la virtut de la senzillesa. Així mateix, l'absència de tota manifestació d'uniformitat (vulgaritat), grolleria, "fer el ximple", falsa humilitat o senzillesa forçada.

Cadascun de nosaltres, a la vista d'aquest testimoniatge, ens podem sentir estimulats a conrear més i millor aquesta virtut, encara que cadascun al seu estil, amb fidelitat a sí mateix i a la seva sensibilitat sociocultural. En realitat tinc dubtes sobre si es tracta d'un valor ètic absolut. No ho havia inclòs entre els vint-i-dos que constitueixen la meua taula de valors i sobre els quals he reflexionat i escrit (2003, 2011, 1012). És un valor essencial per a qualsevol societat i cultura i en qualsevol època de la història? És un valor necessàriament relacionat amb el creixement personal? O bé és més aviat un "signe dels temps", un valor que es descobreix en aquests anys de crisi econòmica, de globalització, de fracàs dels sistemes econòmics i polítics respecte a la contribució a una societat més justa? Un valor que es

---

És evident la importància que es concedeix en la cosmovisió bíblica i en els evangelis cristians a la humilitat.

descobreix en aquesta etapa de la història de la cultura occidental? En realitat m'inclino a pensar que forma part del valor ètic de la humilitat.

Aquest el tenia només indirectament inclòs en l'actitud d'"Acceptació de la realitat amb els seus límits", ja que en aquesta em referia al reconeixement serè de les pròpies limitacions, a part de les d'altres i de les institucions. Vaig pensar que incloure clarament la virtut de la humilitat com a encarnació d'un valor ètic absolut requeria el context previ d'una cosmovisió teista, és a dir, del reconeixement que no som déus, que som éssers finits, imperfectes i que cometem errors intel·lectuals i ètics. És evident la importància que es concedeix en la cosmovisió bíblica i en els evangelis cristians a la humilitat. Però després he pogut comprovar que, en el seu tractat d'Ètica, el filòsof ateu Nicolai Hartmann dedica un capítol a aquest valor. Per això ara m'inclino a pensar que mereix ser inclòs també en una reflexió ètica de caràcter filosòfic i psicològic en la qual em situo. De manera que, incloent-la en la meua taula de valors, aquesta queda amb els vint-i-tres següents:

1. Actitud esperançada
2. Independència personal
3. Obertura a l'experiència
4. Grandesa d'ànima
5. Confiança en l'ésser humà
6. Desitjos de superació
7. Acceptació de la realitat amb els seus límits
8. Profunditat de vida
9. L'art de l'oci humanitzador
10. Autenticitat subjectiva: ser fidel a un mateix
11. Autenticitat objectiva: vivència d'activitats autèntiques
12. Serenitat
13. Actitud creadora
14. Escolta interior
15. Cordialitat
16. Actitud agraïda
17. Respecte a la persona
18. Fidelitat als compromisos
19. Humilitat i senzillesa

-
20. Saviesa per a la vida (Prudència)
  21. Fortalesa existencial
  22. Harmonia intrapersonal (Temprança)
  23. Solidaritat per a la justícia

He indicat abans que deixava a la iniciativa de tot lector l'evocació d'actuacions del papa Francesc que constitueixen clars testimoniatges de la seva vivència de la senzillesa, en alguns dels diversos aspectes considerats, sense caure en cap de les formes de falsificació de la mateixa. Però, abans de concloure, em resisteixo a no esmentar almenys algunes d'aquestes actuacions, limitant-me aquí a deu seleccionades entre moltes altres. Actuacions que en la seva majoria han suposat un canvi respecte a costums i tradicions de feia segles.

1. Renunciar a triar per a la seva utilització –com era tradició– una de les tres valuoses i belles mitres reservades per als papes i que se'ls oferien recentment nomenats.
2. Abstenir-se d'utilitzar les acostumades sabates vermelles seguint –si no estic equivocat– una tradició procedent dels prínceps renaixentistes.
3. Així mateix renunciar a utilitzar el crucifix d'or reservat als papes.
4. Poc després de ser triat papa i de la seva presentació pública als fidels, telefonar al seu distribuïdor de diaris de Buenos Aires, agraint-li els seus anys complint aquest servei i comunicant-li que d'ara endavant ja no ho precisaria.
5. Apropar-se personalment a pagar les despeses com a resident de l'hostal en el qual va estar els dies anteriors al conclave.
6. Utilitzar només el cotxe utilitari *Ford Focus*, prescindint del cotxe ¿Mercedes? reservat als papes.
7. Indicar la seva preferència que li diguin senzillament “el papa Francesc”.

-
8. Abstenir-se d'utilitzar la residència papal del Palau del Vaticà i optar per la Residència Santa Marta, per poder conviure i conversar amb varietat de persones i, així mateix, abstenir-se d'utilitzar el reclinador reservat per a ell en la capella de la residència, preferint utilitzar un banc de l'última fila en la seva oració després de l'Eucaristia.
  9. Continuant amb el seu costum de quan era arquebisbe de Buenos Aires, delegar en un bisbe la celebració del ritu del rentat dels peus – en la litúrgia del dijous Sant– a persones seleccionades per fer-ho en la catedral– ara en la basílica de Sant Pere– i preferir per practicar aquest ritu acudir a una presó per realitzar-ho als presos i preses, o a una residència de pacients amb sida, o de persones amb disminucions físiques o psíquiques, etcètera.
  10. Ordenar que s'enviés un qüestionari sobre qüestions sobre la Família (tema del proper Sínode de bisbes) perquè els catòlics de totes les diòcesis del món –no només els bisbes, o preveres, o teòlegs experts en la matèria– poguessin expressar amb tota llibertat els seus problemes, propostes i esperances.

Referències bibliogràfiques

CENCILLO, L. (2000). *Cómo no hacer el tonto por la vida. Puesta a punto práctica del altruismo*. Bilbao: Desclée de Brouwer.

COMPTE-SPONTVILLE, A. (2009). *Pequeño tratado de las grandes virtudes*. Barcelona: Paidós (Traducció de l'original en francès de 1995).

FERRATER MORA, J. (1994). *Diccionario de Filosofía*. Tomos I-IV. Nova edició revisada, augmentada i actualitzada per J.M. Terricabras. Barcelona: Ariel.

GIMENO-BAYÓN, A. (2012). *Análisis transaccional para Psicoterapeutas*. Lleida: Milenio.

GUARDINI, R. (1972). *Virtù. Temi e prospettive della vita morale*. Brescia: Morcelliana.

HARTMANN, N. (1970). *Ética II: Assiologia dei costumi*. Napoli: Guida (Traducció de l'original en alemany de 1949).

HILDEBRAND, D. von (1953). *Nuestra transformación en Cristo. Vol. I*. Madrid: Rialp.

HILDEBRAND, D. von (1983). *Ética*. Madrid: Encuentro.

JAMES, W. (1986). *Las variedades de la experiencia religiosa*. Barcelona: Península (Traducció de l'original en anglès de 1902).

MARTÍN DESCALZO, J.M. (1984). *Vida y misterio de Jesucristo*. Salamanca: Ediciones Sígueme.

MILLON, T. (1998). *Trastornos de personalidad. Más allá del DSM-IV*. Barcelona: Masson (Traducció de l'original en anglès de 1996).

OSGOOD, C.E. (1952). The nature and measurement of meaning. *Psychological Bulletin*, 49, 197-237.

ROSAL, R. (1999). *Actitudes y precauciones para un diálogo sin prejuicios entre agnósticos o ateos y cristianos. Una experiencia de 20 años en el Instituto Erich Fromm de Psicología Humanista de Barcelona*. Comunicación presentada en el XXIII Foro del Hecho Religioso, Cantoblanco, septiembre.

ROSAL, R. (2003). ¿Qué nos humaniza? ¿Qué nos deshumaniza? Ensayo de una Ética desde la Psicología. Bilbao: Desclée de Brouwer.

ROSAL, R. (2012). *Valores éticos o fuerzas que dan sentido a la vida. Qué son y quienes los vivieron*. Lleida: Milenio.

ROSAL, R. & GIMENO-BAYÓN, A. (2011). *La búsqueda de la autenticidad*. Lleida: Milenio.

STEINER, C. (2009). *El otro lado del poder*. Sevilla: Jeker (Traducció de l'original en anglès de 1981).

II. Animació Bíblica de la Pastoral

Animació Bíblica de la Pastoral

---

per Javier Velasco, biblista, professor a l'ISCREB i membre del CEP

L'estiu ha alentit totes les activitats i, per tant, també les referents a la nostra secció. Però encara s'han fet coses i podem trobar notícies del món de la Bíblia al nostre voltant.

- El 14 de juny es va clausurar el curs de l'Escola d'Animació Bíblica de Barcelona i dels diferents grups d'animació bíblica associats a aquesta escola. L'acte va ser a Montserrat, on vam poder gaudir d'una visita guiada al Museu Bíblic (una experiència molt enriquidora), participar de l'eucaristia i compartir una *lectio divina* al camerino de la Mare de Déu, a més d'estones de convivència i de comunicar-nos la nostra passió per la Paraula de Déu.
- Tres biblistes del nostre entorn van participar com a ponents a la «Cimera Bíblica Catòlica de Nova York 2014: "Descobreix l'alegria de l'Evangeli"» (*The New York Catholic Bible Summit 2014: «Discover the Joy of the Gospel»*), el passat 21 de juny: Núria Calduch-Benages (catalana, professora de Sagrada Escripura a la Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma), Juan Miguel Díaz Rodelas (catedràtic de Sagrada Escripura a la «Facultat de Teologia de València») i Javier Velasco-Arias (professor de Sagrada Escripura al ISCREB, Barcelona); en la que intervenien biblistas americans i de dife-

---

rents parts del món. Tota una experiència d'animació bíblica, amb més de 500 participants, tots ells entusiastes de la Paraula de Déu. Les tres intervencions van ser: la de Núria Calduch-Benages va versar sobre «"La joia del Senyor és la vostra força" (Ne 8,10)". L'alegria en l'Antic Testament»; la de Juan Miguel Díaz Rodelas va tractar «El testimoni en la *Evangelii Gaudium* del Papa Francesc»; i la de Javier Velasco-Arias es va centrar en «Evangelització, Bíblia i Kerigma».

- Del 7 a l'11 de juliol han tingut lloc els 41 Cursos Bíblics d'Estiu a Tarragona, organitzats per l'Associació Bíblica de Catalunya i l'Institut de Ciències Religioses Sant Fruituós, amb una seixantena de participants. Mn. Joan Magí, president d'ABCat i membre de l'organització dels cursos, va comentar: «pretenen oferir un mètode d'estudi que ens ajudi a fruitir de la Paraula, a viure més a fons la nostra fe i a comunicar-la als altres».
- Les XXV Jornades de l'*Asociación Bíblica Española*, es van celebrar aquest any a Alcalá de Henares (Madrid), sota el títol «La Bíblia en el seus textos: V centenari de la Políglota», els dies 1 al 4 de setembre. Les tres grans ponències van ser: «Qumran i el text masorètic» (Julio Treballe); «La Bíblia grega en la història i en la teologia: el retorn de la Septuaginta» (Natalio Fernández); i «Catorze segles d'història de les bíblies llatines: de la tradició oral a la Políglota Complutense» (José Manuel Cañas). Més a més de les conferències hi va haver diversos seminaris, que funcionen habitualment en totes les jornades. Destaco el seminari «Bíblia i Pastoral», coordinat per Javier Velasco-Arias, en el que es repassa i comparteix diferents iniciatives d'animació bíblica de la pastoral.

Des de fa un any, aproximadament, la web portuguesa *Laboratório da fé*, www.laboratoriodafe.net,

de la diòcesis de Braga, es fa ressò setmanalment, en portuguès, dels comentaris a les lectures dominicals i de dies festius, del bloc de l'Escola d'Animació Bíblica de Barcelona, www.blogs.periodistodigital.com/biblia-compartida.php. Una part de la nostra animació bíblica ja es pot seguir també en portuguès: una bona notícia.

III. Mirada Evangèlica

Mirada Evangèlica als nous moviments socio-polítics

---

per Jaquim Cervera, sociòleg i membre del Seminari de Teologia Pastoral de la FTC

Aquests darrers anys han aparegut al nostre país, Catalunya, i també en altres indrets d'Europa un conjunt de moviments sociopolítics "nous". Aquí són, per ordre d'aparició, el 15-M, l'Assemblea Nacional Catalana (ANC), Procés Constituent, Súmate (que recolza l' ANC), Podemos, Guanyem Barcelona, i més darrerament un que s'anomena "Multiplicate". ANC, Súmate i l'entitat ja més tradicional Omnium, se situen en l'eix nacional (sense oblidar l'eix social) i 15-M, Procés constituent, Podemos, Guanyem Barcelona, Múltiplicate, especialment es col·loquen en l'eix social. Aquests darrers segueixen, sobre tot, la tradició de l'esquerra.

En temps d'alteracions i crisis com la que vivim fa anys, normalment l'esquerra es divideix, presenta noves alternatives, i totes elles tenen vocació "universal" o així la manifesten. Totes apunten a confluïr en una proposta social i política alternativa a la situació actual que consideren ben injusta.

Tant en els moviments de caire més nacional com en els de caire més social podem trobar forces punts comuns en les seves propostes concretes i també en el procés pel qual han arribat a constituir-se, com també en la metodologia que empren. Aquest fet reforça la hipòtesi que els dos eixos estan a Catalunya totalment vinculats.

Però, aquí no voldria fer una anàlisi de sociologia política sobre aquest nous moviments. Ni tampoc veure els seus punts “forts” i “flacs”. Sinó que intentaré descobrir en l’horitzó que apunten, per un cantó i també el desig humà de felicitat col·lectiva, i l’energia estimuladora que sempre hi ha en el poble d’anar més enllà, en favor dels altres i del bé de tota la comunitat.

Tots aquests moviments indiquen, desitgen un futur social millor i hi treballen. Aquest anhel de dignitat, de justícia, de llibertat, de benestar personal i col·lectiu, prové d’una infraestructura antropològica, que connecta amb el nostre destí, en allò pel qual hem estat creats. L’horitzó social pel qual miren de lluitar és una aproximació, un avançament del regnat de Déu enmig nostre, fins i tot molts sense saber-ho. L’afany que disminueixi la desigualtat és una relativa i limitada concreció del “Benaurats els pobres” i de “l’omple de bens els pobres” del Magnificat. La voluntat d’erradicar la corrupció és portar a terme també l’himne de Maria quan diu: i els rics se’n tornen sense res”. I el “dispersa els homes de cor altiu, ha derrocat del solí els poderosos i ha exalçat els humils” no està en el “cor” dels “líders (moltes són “lidere-ses”) i dels voluntaris i participants de tots aquests moviments que cerquen construir un nou sistema social on els “humils” no estiguin més a la “cuneta”? Aquest intent de dignificar de nou la política, de trobar fórmules de participació ciutadana, en que tots ens sentim ciutadans/es implicats, no està en el camí de l’humanització i de l’alliberament que volia Jesús?. Són benaurats els que tenen fam i set de justícia.

El revaloritzar la democràcia, el vot, el diàleg, el debat constructiu, l’assemblea per arribar a acords, i sempre per vies pacífiques, segueix la benaurança dels pacíficadors. Molts dels membres d’aquests moviments són criticats negativament, fins i tot alguns per mitjans de comunicació de l’església i sap greu que aquesta institució sigui un agent entre més d’altres, que ajuda a fer complir la darrera benaurança: “Benaurats els perseguits per causa de la justícia, perquè d’ells és el regne del cel”.

Esperem que també la netedat de cor i l'apropament misericordiós sigui el més central i prioritari en les persones que formen part d'aquests col·lectius. Així repercutirà molt fecundament la seva tasca en el bé comú, en tot el poble.

Per altra banda, en l'instint profund, en les opcions, motivacions i forces de totes aquests persones i també en el sentit de poble comunitari inscrit en tots els grups humans, contemplem com segueix actuant aquest esperit que va moure el mateix Jesús i a tantes persones al llarg de la història de la humanitat i que anomenem Esperit Sant, Esperit d' Amor, alè de vida. Aquest fons del fons nostre es va acostumant a la nostra natura, biologia, psicologia i història personal, i nosaltres i tothom que dóna vida i temps pels altres, es va acostumant a aquest Esperit, situant-lo com el motor del nostre fer. L'Esperit també s'habitua als vaivens i a les dinàmiques antigues i noves dels moviments i grups socials i aquests, a vegades, sense ser-ne massa conscients es deixen portar més per aquest Esperit, que no pas per l'enveja, la mentida, la idolatria del diner i del poder, o per la corrupció que trenca vides.

La presència més o menys amagada de l'Esperit diví en tots aquests moviments, que intenten "fer néixer de nou", que miren de fer créixer "la persona nova", que ens avancen vers la "terra nova i el cel nou", que es deixen portar per la llibertat del vent, ens recorda que, malgrat les crisis, les injustícies i les discriminacions, la societat ens estima.

IV. Col.loqui europeu de parròquies 2015

Preparant el Col·loqui 2015 a Lisieux

---

per Mn. Josep Taberner, rector de Sant Pere de Figueres
i copresident del Col·loqui Europeu de Parròquies

Una vintena de persones, majoritàriament capellans de cinc diòcesis catalanes (3 de Girona) varem assistir els passats 11 i 12 de juliol al Seminari de Vic al Mini-Col·loqui del CEP per a preparar el Col·loqui Europeu de Parròquies que tindrà lloc a Lisieux (França) del 5 al 10 de juliol de 2015.

Mn. Joan Torra va analitzar i comentar un fragment del Discurs a Diognet (s. II) per a fer-nos reflexionar sobre el tema: “Enviats a servir. Aneu a les perifèries!”. D’un discurs patristic i apologètic a Diognet (“el que és l’ànima en el cos, així són en el món els cristians”), Torra va passar a un Discurs de Diognet als cristians d’avui; i entre els interrogants i paradoxes que tindria aquest discurs hi ha la referència a l’Evangeli Gaudium del papa Francesc, on diu: “Hem iniciat la cultura del “descartament” que, a més, és promoguda. Ja no es tracta simplement del fenomen de l’explotació i de l’opressió, sinó d’una cosa nova: (...) Els exclosos no són “explotats” sinó rebuig, “sobrants”. (EG 53)

Per això el Diognet d’avui ens reclama als cristians que siguem vistos com a paradoxals i no pas sotmesos a les servituds de l’ortodòxia, o obsedits per la qüestió de la manca de ministeris ordenats; també hem de renunciar a qualsevol privilegi. Pel que fa a l’essència (la centralitat de l’Eucaristia i el servei de caritat) el Diognet d’avui ens diu: “Càritas us portarà a la perifèria, i això, al nucli essencial”; per això hem de fer caure el déu-diner que

---

sempre vol ocupar el centre del món, i és implacable. Citant Pau VI (E.N.) ens diria: “Heu de ser experts en humanitat!” i per això, “res del que és humà no us ha de ser indiferent”.

També a Vic varem informar de l'estatut propi com a delegació a Catalunya, i varem iniciar la reflexió a les qüestions que els experts ens van proposar com a material de treball per enfocar el Col·loqui de Lisieux envers els marginats, els sense domicili fix i els sense papers. Us proposo les qüestions tal com les va formular Bernard Quintard, per si us voleu afegir a la reflexió, i participar al proper Col·loqui Europeu a Lisieux:

- 1. Com a creients, en allò que ens hem compromès a fer: hi «ressona» la tradició bíblica i evangèlica, la Paraula de Déu? Hi trobem punts d'acord amb aquesta Paraula? quins? Hi trobem crides a aprofundir en la nostra fe? quines?
- 2. En què el servei de la fraternitat ens compromet a trobar el nostre lloc com a membres actius i actors en la nostra societat?
- 3. Quins àmbits ens queden per convertir en les nostres comunitats i en les nostres Esglésies per a ser «servidors d'humanitat»?
- 4. A la pràctica, quines són les actituds de les nostres parròquies i de les nostres Esglésies que contradiuen el servei al germà?

Per a més informació: www.cep-europa.org

Treball preparatori de Lisieux 2015

---

per Mn. Joan Casellas, rector de Pineda de Mar, professor de la FTC
i membre del Seminari de Teologia Pastoral

1. Com a creients, en allò que ens hem compromès a fer, hi “ressona” la tradició bíblica i evangèlica, la Paraula de Déu? Hi trobem punts d’acord amb aquesta Paraula? Quins? Hi trobem crides a aprofundir en la nostra fe (el nostre camí de conversió)? Quines?

La Bíblia ens acompanya (icona: acompanyant) en els grups d’estudi d’evangeli que hi ha a les parròquies, o en el treball dels moviments, com l’ACO. Això fa que hi hagi gent que agraeixi el moment que estem vivint (“això no ens ho havien dit mai!”). També és cert que, de vegades, en la catequesi o en el treball com a rector de parròquia, es perd el ressò de la Paraula de Déu perquè es cau en la professionalització (les coses concretes ens distreuen de la referència bàsica, que és la figura del Bon Pastor i la caritat pastoral). La Paraula de Déu actua com a instància crítica, exigeix una més gran fidelitat i una revisió del que estem fent. Cal, doncs, confrontar la vida a la Paraula de Déu, seguint el lema “Menys religió i més evangeli”. Fa falta una formació a partir de la vida.

2. En què el servei de la fraternitat ens compromet a trobar el nostre lloc com a ciutadans actius i actors en la nostra societat?

Les persones que participen en la comunitat cristiana són poques però generalment se senten actius i actors. No són persones tancades, sinó que les trobem en l’or-

---

ganització de festes del poble, en les associacions de veïns, a clubs esportius... Aquest compromís es du a terme en la perspectiva del Regne de Déu.

3. Quins àmbits ens queden per convertir en les nostres comunitats i en les nostres Esglésies per ser “servidors d’humanitat”?

Hi ha uns àmbits que crearien malestar i que és millor no tocar, per exemple el procés sobiranista. Però també és cert que s’han elaborat materials per treballar aquest tema a les parròquies.

Hi ha el tema de la supeditació de l’Església catalana a l’Església espanyola i el tema de la descentralització de l’Església. Les conferències episcopals s’han organitzat generalment segons els Estats, uns Estats que s’han fet amb molta sang i patiment.

Cal autocrítica en els aspectes social, polític, cultural i eclesial. I exercir la denúncia profètica, entesa com a denúncia de poca consciència o el poc compromís dels cristians –individualment o comunitàriament- en el món en què vivim.

4. A la pràctica, quines són les actituds de les nostres parròquies i de les nostres Esglésies que contradueixen el servei al germà?

El legalisme, les normes. Les exigències que es formulen davant, per exemple, de les primeres comunions. Caldria saber acollir i proposar uns valors diferents, tenir uns criteris homologables i compartits en relació amb els sagraments i ajudar la gent a fer el pas possible (ajudar les persones a comprendre, a fi que la seva decisió sigui responsable).

Els prejudicis davant els sense papers i els immigrants. També l’actitud davant les persones que es troben soles.

L’autoritarisme i la poca atenció d’alguns bisbes envers els capellans malalts o que es troben a les “perifèries”, dels quals no s’ocupa ningú.

“Enviats a servir. Aneu a les perifèries!”

---

per Mn. Joan Torra, rector de Sant Pere de Torelló i professor de la FTC

Col·loqui català. En preparació al Col·loqui Europeu de Parròquies 2015. Vic, 12 de juliol de 2014

Un agraïment per la invitació que m'heu fet a reflexionar. M'heu fet pensar molt! Estic convençut que el títol i el tema vénen del papa Francesc, fins i tot d'abans de l'*Evangelii gaudium*, però que en aquesta Exhortació surt explicitat amb un concepte d'exclusió, de perifèria, que ha estat sorprenent per la claredat i la cruesa amb què es diu. En recordo un text clau:

Així com el manament de «no matar» posa un límit clar per assegurar el valor de la vida humana, avui hem de dir «no a una economia de l'exclusió i la desigualtat». Aquesta economia mata. No pot ser que no sigui notícia que mor de fred un ancià en situació de carrer i sí que ho sigui una caiguda de dos punts a la borsa. Això és exclusió. No es pot tolerar més que es llenci menjar quan hi ha gent que passa fam. Això és desigualtat. Avui tot entra dins el joc de la competitivitat i de la llei del més fort, on el poderós es menja el més feble. Com a conseqüència d'aquesta situació, grans masses de la població es veuen excloses i marginades: sense treball, sense horitzons, sense sortida. Es considera l'ésser humà en si mateix com un bé de consum, que es pot usar i després llençar. Hem

---

donat inici a la cultura del «descart» que, a més, es promou. Ja no es tracta simplement del fenomen de l'explotació i de l'opressió, sinó de quelcom nou: amb l'exclusió queda afectada en la seva mateixa arrel la pertinença a la societat en la qual es viu, perquè ja no s'hi està a sota, a la perifèria, o sense poder, sinó que se n'està a fora. Els exclosos no són «explotats» sinó rebuigs, «sobrants» (EG 53).

Vaig pensar inicialment que en la meua intervenció podia fer dues parts. Era molt fàcil. Però, ¿com ho faria per no caure a tornar a dir aquelles coses que ja tots sabem i que hem sentit tantes vegades? I ¿com ho faria per dir algunes coses a les parròquies avui, on també jo hi reflexiono i hi visc la meua experiència pastoral? És que tot plegat em sonava a molt paradoxal. I va ser això el que em va portar al text del *Discurs a Diognet*, i així fent-lo servir, comentant-lo, fent-lo parlar, em mouria en la meua especialitat i podria oferir potser una reflexió que almenys fos diferent. A més, en aquell text hi havia un concepte de parròquia molt peculiar que ara tindria l'oportunitat de dir en veu alta.

Enmig d'aquesta reflexió intensa encara s'hi va afegir la coincidència d'una anada al Liceu, (amb un agraïment especial a qui m'hi convida una vegada a l'any). Vaig veure-hi *Il prigioniero* de Luigi Dallapiccola i *Suor Angelica* de Giacomo Puccini¹. I això em va fer pensar encara més. I em va portar ben bé a l'actualitat. Ja ho explicaré.

Què faré, doncs? Una primer part d'anàlisi intencionat del *Discurs a Diognet*. Una segona més breu, i molt lligada a l'anterior, de la història fins al Vaticà II, és a dir, del *Discurs "a" Diognet* al *Discurs "de" Diognet*. Una tercera del Vaticà II a avui: Quin *Discurs* a quin Diognet?²

1. M'he servit del llibret que amb molta cura edita el Gran Teatre del Liceu sobre les dues òperes.
2. Aquest article està pensat només com a recordatori de totes les coses que es poden comentar del text que serveix de referència. Ja es veu que per a explicar-ho bé caldria una extensió que aquí seria desaconsellable.

1. El text del *Discurs a Diognet*

És una apologia, de finals de segle II (180?), a poc més de 150 anys de l'evangeli, d'ambient alexandrí. Senzillament ha de quedar clar que si no fos veritat el que s'hi diu no es podria dir. Perquè hi havia contradictors fins i tot ferotges, i en tenim testimonis.

Ens interessa el fragment central (V-VI,1), genèricament titulat "paradoxes del misteri cristià", i no tant la polèmica d'abans i després sobre els ritus pagans i jueus. Recordem l'amplada del concepte paradoxa des del comú del diccionari. Diu que paradoxa és: Opinió contrària a l'opinió comuna. Opinió que sembla contrària al comú sentir, però que de fet és exacta. Enunciat o raonament que porta a dues conclusions mútuament contradictòries però de cap de les quals hom no pot prescindir. Figura retòrica per la qual un enunciat veritable –però que sol constar de dos conceptes antagònics– és presentat d'una manera inversemblant, absurda o contradictòria.

I amb això convido a fer una lectura pausada del text³.

V.1. Els cristians, efectivament, no es distingeixen dels altres homes ni pel país, ni pel llenguatge, ni pels vestits. 2. Perquè ni habiten ciutats exclusivament d'ells, ni parlen cap dialecte especial, ni duen una vida a part.

3. En realitat, aquesta doctrina no els ha estat pas descoberta gràcies al talent o a l'especulació d'homes curiosos, ni professen, com d'altres, una opinió humana.

4. Per altra banda, bo i repartint-se en les ciutats, gregues o bàrbares, tal com a cadascú hagi tocat en sort, i emmotllant-se als usatges locals en qüestió de vestimenta, menjar i convivència, mostren l'admirable i, per confessió de tothom, paradoxal condició de llur ciutadania.

5. Resideixen a les pròpies pàtries, però com a forasters; compleixen tots els deures de ciutadans i suporten

3. *Discurs a Diognet*, a: *Apologetes del segle II*, Barcelona, Clàssics del Cristianisme 41, 1993, pp. 249-262.

---

totes les càrregues com els estrangers; qualsevol terra estranya resulta per a ells pàtria, i tota pàtria, terra estranya. 6. Es casen com tothom, engendren fills; però no exposen els nadons. 7. Comparteixen tots la taula, però no el llit. 8. Es troben dins la carn, però no viuen segons la carn. 9. Passen el temps sobre la terra, però tenen els drets de ciutadania al cel. 10. Obeeixen les lleis establertes, però amb llurs vides superen les lleis. 11. Estimen tothom, i de tothom són perseguits. 12. Hom els desconeix, i tanmateix els condemna. Hom els mata, i així els fa obtenir la vida. 13. Són pobres, i enriqueixen molta gent. Manquen de tot, i abunden en tot. 14. Hom els menysprea, i en els menyspreus troben llur glòria. Hom els calumnia, i hi troben la justificació. 15. Són insultats, i ells beneeixen; ultratjats, i ells honoren. 16. Tot fent el bé, són castigats com a malfactors; punits, s'alegren com si conservessin la vida.

17. Pels jueus són combatuts com a membres d'una altra raça; pels grecs són perseguits, i els mateixos que els detesten no sabrien dir el motiu de llur odi.

VI.1. En un mot: el que és l'ànima en el cos, això són en el món els cristians.

Però cal fer una anàlisi més a fons del text, cal arribar a veure l'estructura que té i el contingut que s'amaga al darrere. Ens aventurem a escriure el text com segueix, remarcant amb negreta algunes expressions que considerem importants, amb majúscula algunes afirmacions que considerem claus, amb les dues barres de separació // els dos termes de la paradoxa, i dividint amb línies uns apartats als quals hi hem posat entre claudàtors [] títol de cara a avui. Podria quedar més a menys com segueix.

V. PARADOXES DEL MISTERI CRISTIÀ

(1) Els cristians, efectivament, **NO ES DISTINGEIXEN** dels altres homes

ni pel país,

ni pel llenguatge,

ni pels vestits.

(2) Perquè **ni** habiten ciutats exclusivament d'ells,
ni parlen cap dialecte especial,
ni duen una vida a part.

(3) En realitat, **AQUESTA DOCTRINA** no els ha estat pas descoberta gràcies al talent o a l'especulació d'hommes curiosos, **ni** professen, com d'altres, una opinió humana.

(4) Per altra banda, bo i repartint-se en les ciutats, gregues o bàrbares, tal com a cadascú hagi tocat en sort, i emmotllant-se als usatges locals en qüestió de vestimenta, menjar i convivència,

MOSTREN L'ADMIRABLE I, PER CONFESSIÓ DE TOTHOM, PARADOXAL CONDICIÓ DE LLUR CIUTADANIA.

[SÓN PARROQUIANS... DEL CEL]

(5) Resideixen en les pròpies pàtries, // però com a forasters;
compleixen tots els deures ciutadans i
suporten totes les càrregues // com els estrangers;
qualsevol terra estranya resulta per
a ells pàtria, // i tota pàtria, terra estranya.

[QÜESTIONS MORALS... I SACRAMENTALS]

(6) Es casen com tothom, engendren fills; // però no exposen els nadons.
(7) Comparteixen tots la taula, // però no el llit.
(8) Es troben dins la carn, // però no viuen segons la carn.

[DIMENSIÓ POLÍTICA]

(9) Passen el temps sobre la terra, // però tenen els drets de ciutadania al cel.
(10) Obeeixen les lleis establertes, // però amb llurs vides su peren les lleis.

[LA VIDA CRISTIANA]

(11) Estimen tothom, // i de tothom són perseguits.
(12) Hom els desconeix, // i tanmateix els condemna.
Hom els mata, // i així els fa obtenir la vida.

[EL SERVEI... CÀRITAS!]

(13) Són pobres, // i enriqueixen molta gent.
Manquen de tot, // i abunden en tot.

[EL SERMÓ DE LA MUNTANYA... VISCUT]

(14) Hom els menysprea, // i en els menyspreus troben llur glòria.
Hom els calumnia, // i hi troben la justificació.
(15) Són insultats, // i ells beneeixen;
ultratjats, // i ells honoren.
(16) Tot fent el bé, // són castigats com a malfactors;
punits, // s'alegren com si conservessin
la vida.

[BEN UNIVERSALS... SEMPRE CATÒLICS]

(17) Pels jueus són combatuts com a membres d'una altra raça;
pels grecs són perseguits,
i els mateixos que els detesten no sabrien dir el
motiu de llur odi.

VI. ELS CRISTIANS, ÀNIMA DEL MÓN

(1) En un mot: el que és l'ànima en el cos, això són en el món els cristians.

Amb tot això, amb el corresponent comentari que cal fer de cada verset i que no reproduïm per mor de la brevetat, ens aventurem a treure'n unes conclusions (potser interessades) que cal destacar d'entre allò que es podia afirmar públicament del fet cristià sense que pogués ser rebutat. No perdem de vista que estem a finals del segle II, en un context prou diferent, enmig de persecució, en uns inicis en els quals cal que aquest fenomen nou s'expliqui per la curiositat que genera per ell tot sol, i més en un ambient com l'alexandrí que tot això ho propiciava.

Diguem que ser cristià, ser església, ser parròquia, és paradoxal! Ho és sempre! I no hi ha cap distinció... externa. En l'explicació no surt en cap moment cap ministeri ordenat ni cap organització establerta; no fa cap falta. Quant als temes de doctrina és ben senzill, ni especulació, ni opinió, només la Paraula! I això no porta a cap obsessió "orto-doxa" sinó que viu instal·lat en la "para-doxa".

El cristià és parroquià del cel! L'afirmació es pot fer a partir de la concepció de la ciutadania romana que era viscuda a qualsevol lloc de l'imperi com una pertinença a Roma, encara que no s'hi hagués estat mai. El ciutadà romà era "parroquià" romà. Roma era la seva parròquia. Per això, per al cristià, mentre viu encara a la terra, tot és provisional, tot és relatiu.

En la vida cristiana tot deriva de la taula que comparteixen; aquesta taula és l'eucaristia. I no cal explicar més, almenys de moment. Les qüestions morals, la carn, el llit... no tenen pas de cap manera la prerrogativa.

Però viure així té una dimensió política perillosa, i situa en una relació peculiar amb la llei que sempre ha de ser superada amb la vida. Al final la vida cristiana es pot definir dient: senzillament, estimen! No és estrany que el centre de tot –l'explicació que es fa, i la mateixa vida cristiana– sigui el poder dir que s'estimen fins arribar al servei, a Càritas diríem avui! Això era inaudit! Era la pràctica del sermó de la Muntanya. I implicava tothom, sense cap distinció de cap tipus considerant tothom com a germà, perquè prèviament era ja fill del Déu Pare. La novetat era la universalitat, la catolicitat. Va ser la clau d'expansió de la fe cristiana? Era la novetat de l'Esperit?

No surt enlloc –en el fragment– la Pasqua, amb la seva centralitat, però hi és en el rerefons de tot. Senzillament no cal explicar-ho en presentar la fe. De moment tot es tracta d'experiència, d'exemple, de testimoni. D'esperança! Per tot això es pot acabar dient que els cristians són l'ànima del món. La paradoxa precisament fa superar qualsevol perill de dualisme. I es passa a ser ànima d'un món que no tenia ànima. Es pot dir, doncs, que l'evangelització ve de la perifèria de l'Imperi i el fa caure perquè no tenia ànima.

2. Del *Discurs "a" Diognet* al *Discurs "de" Diognet*. La història

Van cessar les persecucions, i per aquelles paradoxes de la història, el servei viscut, que havia tomat el poder

---

central, va passar a ser el centre i a ostentar el poder, paulatinament, però real. No vull pas fer una anàlisi històrica. No cal, ni és el lloc, tot i que pot ser molt interessant fer-ho. Ni voldria caure en simples dualismes maniqueus. Les coses són com són i han estat com han estat en la història.

L'impacte que em va causar l'anada al Liceu i que deia al començament em va venir per una altra cosa que m'agradaria explicar breument. Les dues òperes són del segle XX. La primera *Il prigioniero* de Luigi Dallapiccola va ser estrenada l'any 1950. L'altra, *Suor Angelica* de Giacomo Puccini ho va ser el 1918. Vistes l'una darrera l'altra i per aquest ordre em van situar en una visió inversa a tot el que tan amablement podia dir el fet cristià d'ell mateix i del món en el *Discurs a Diognet* que hem vist fins ara. Em situaven en la pregunta descarnada per la persona humana i pel sentit de la vida des del segle XX tan tortuós pels esdeveniments flagrants que ha patit com per les reflexions que s'hi han fet amb tanta duresa i cruesa. «El veritable suplici ha estat el suplici de l'esperança!» canta el presoner poc abans de ser executat pel gran inquisidor. Fins i tot el mateix decorat de presó es va mantenir per al convent de *suor Angelica*. Allò que havia estat tan alliberador en l'Alexandria de Diognet, ara es tornava opressor, encadenador, malgrat la protagonista endevina que això no hauria de ser pas així.

Vist, doncs, des "de fora", ¿com es veu l'església i el fet cristià? Les sorpreses són majúscules, fins al punt que dóna la impressió que ho haguem invertit tot. Vaig sortir d'allà creient que la descripció que faria Diognet –ens permetem continuar anomenant-lo així– del fet cristià, més o menys paradoxal, seria més o menys com segueix. N'aventurem el mateix esquema d'abans, afegint un parèntesis a allò que suposadament ha canviat i que podríem treure del text per llegir un text completament diferent, i posant unes petites frases a cada apartat en majúscula i cursiva que hi facin de comentari breu inicial.

(1) Els cristians, efectivament, **(NO) ES DISTINGEIXEN** dels altres homes **(ni)** pel país, **(ni)** pel llenguatge, **(ni)** pels vestits. (2) Perquè **(ni)** habiten ciutats exclusivament d'ells, **(ni)** parlen (cap) dialecte especial, **(ni)** duen una vida a part.

(3) En realitat, **AQUESTA DOCTRINA (no)** els ha estat pas descoberta gràcies al talent o a l'especulació d'hommes curiosos, **(n)i** professen, com d'altres, una opinió humana.

(4) Per altra banda, bo i repartint-se en les ciutats, gregues o bàrbares, tal com a cadascú hagi tocat en sort, i emmotllant-se als usatges locals en qüestió de vestimenta, menjar i convivència,

MOSTREN (L'ADMIRABLE I, PER CONFESSIÓ DE TOTHOM, PARADOXAL CONDICIÓN DE) LLUR CIUTADANIA.

[SÓN PARROQUIANS... *DE LA TERRA MÉS QUE DEL CEL*]

(5) Resideixen en les pròpies pàtries, // però com a forasters;
compleixen tots els deures ciutadans
i suporten totes les càrregues // com els estrangers;
qualsevol terra estranya resulta
per a ells pàtria, // i tota pàtria, terra estranya.
*PER TANT, DOMINEN LA TERRA I VOLEN EN ESTAR EXEMPTS
DEL DEURES EN VIRTUT DEL CEL*

[QÜESTIONS MORALES... I SACRAMENTALS]

(6) Es casen com tothom,
engendren fills; // però no exposen els nadons.
(7) Comparteixen tots la taula, // però no el llit.
(8) Es troben dins la carn, // però no viuen segons la carn.

*LA TAULA PASSA A SER L'ALTAR
I PRETENEN REGULAR EL LLIT*

[DIMENSIÓ POLÍTICA]

(9) Passen el temps sobre la terra, // però tenen els drets de ciutadania al cel.

---

(10) Obeeixen les lleis establertes, // però amb llurs vides superen les lleis.

AMB LA PRETENSÍO DE FER LES LLEIS DE MANERA QUE SUPERIN LA VIDA

[LA VIDA CRISTIANA]

(11) Estimen tothom, // i de tothom són perseguits.

(12) Hom els desconeix, // i tanmateix els condemna.

Hom els mata, // i així els fa obtenir la vida.

*ARRIBANT EN ALGUN MOMENT A SER PERSEGUIDORS
AMB PREDOMINI DE DOCTRINA*

[EL SERVEI... CÀRITAS!]

(13) Són pobres, // i enriqueixen molta gent.

Manquen de tot, // i abunden en tot.

CAL SER RICS PER PODER FER BENEFICÈNCIA ENRIQUIDORA

[EL SERMÓ DE LA MUNTANYA... VISCUT]

(14) Hom els menysprea, // i en els menyspreus troben llur glòria.

Hom els calumnia, // i hi troben la justificació.

(15) Són insultats, // i ells beneeixen;

ultratjats, // i ells honoren.

(16) Tot fent el bé, // són castigats com a malfactors;

punits, // s'alegren com si conservessin la vida.

I EL MÓN CONTINUA ESSENT DOLENT

[BEN UNIVERSALS... SEMPRE CATÒLICS]

(17) Pels jueus són combatuts com a membres d'una altra raça;

pels grecs són perseguits,

i els mateixos que els detesten no sabrien dir
el motiu de llur odi.

AMB LA PRETENSÍO D'IMPOSAR-NOS SOBRE TOTHOM

VI. ELS CRISTIANS, ÀNIMA DEL MÓN

(1) En un mot: el que és l'ànima en el cos, això són en el món els cristians.

*L'ÀNIMA QUE DONEM ÉS MASSA CARNAL. EL MÓN
SE SENT SENSE ÀNIMA*

Avancem –com hem fet abans– unes conclusions (segur que són simplificades) breus per veure com arriba gairebé fins a nosaltres la visió que des del món sembla que podrien tenir del fet cristià.

En tocar el poder i deixar el servei, el nucli torna a estar sense ànima per més que vingui de l'evangeli. Ara ser cristià, ser església, ser parròquia, és predominant. Cal saber físicament, territorialment i jurídicament qui som, per qüestions de poder, és clar! Cal que hi hagi distinció... externa. Els temes de doctrina, i d'especulació predominen, a costa de la Paraula! El cristià és parroquià de la terra! Tot és absolut. Tot deriva de la taula que ja no comparteixen: l'eucaristia, sinó que veuen i prou. Les qüestions morals, la carn, el lilit... ara han passat a ser predominants. Com hi ha estat una dimensió política dominant amb una relació ben diferent amb la llei.

La vida cristiana continua resumint-se en una paraula: estimen! I el centre de tot: fins al servei, Càritas! Es continua la pràctica del sermó de la Muntanya. Però ara la universalitat és massa sovint imposada. L'ànima del món es vol imposar. Es pot dir, doncs, que l'evangelització aboca els pobres a la perifèria. L'ànima del món continua essent l'amor.

L'anada al Liceu em va esfereir perquè vaig “veure” com el món volia recuperar l'ànima i l'havia de buscar en aquells elements de l'evangeli que sense adonar-nos-en li havíem segrestat per estar fora de lloc. I surten fenòmens d'espiritualitats i d'ONGs que volen ser ànimes del món. Però, a més, aquest món és tan sense ànima que provoca no ja marginalitat, sinó “sobrants”, “rebuigs”, i aquest fenomen és nou. El déu-diner és implacable i reclama massa sacrificis, fins i tot humans, o sobretot humans. ¿No és aquesta la situació del missatge del papa Francesc, que no fa altra cosa que repetir l'evangeli que mai no hauríem d'haver perdut? No resultarà que ve de la perifèria per situar-se al nucli i llençar-nos de nou a la perifèria de la qual mai no hauríem d'haver sortit?

No torna a ser tot sortosament paradoxal?

---

3. Avui, ¿quin *Discurs* a quin Diognet?

Analitzant aquest món descobrirem on ens juguem la identitat: a la perifèria. Però aquesta perifèria és nova. L'hem de saber trobar perquè està feta d'aquells "rebuigs" o "sobrants" que deia el papa. Hem de saber fer-los visibles i pel camí del servei fer que visquin. Això ha de ser denúncia d'un món sense ànima. I hem d'estar disposats a pagar-ne les conseqüències.

Potser no cal que ens preocupem de coses massa auto-referencials, massa nostres, que no serveixen per a res. Potser així ens sortiran les línies d'un *Discurs* paradoxal que tornin a ser creïble pels Diognets del nostre món. Les línies de força anirien més o menys per aquí. Sempre seguint el guió del text antic. Aventurem-nos-hi.

Ser cristià, ser església, ser parròquia, ha de continuar essent paradoxal! Ai si no ho és! No hi ha d'haver distinció... externa. Ni privilegi, ni... I no ens ha de preocupar cap tema de ministeri ordenat ni de cap organització particular nostra que ens faria perdre el temps i no ens deixaria preocupar d'allò evangèlic essencial.

Potser ens hem de descentrar dels temes de doctrina, i abandonar les obsessions d'ortodòxia. En canvi potser ens hem de centrar en el relat de la Paraula! No ens donarà això la centralitat en la Pasqua de Jesús i no pas en nosaltres? Passaríem de l'ortodòxia que tant ens ha condicionat a la paradoxa que tant ens ha fet viure.

Hem de tornar a recuperar que el cristià és parroquià del cel! Per tant, tot és provisional, tot és relatiu. Al costat del valor suprem de l'eternitat! Que tot torni a derivar de la taula que compartim: l'eucaristia. Una centralitat ben visible. Les qüestions morals, la carn, el llit, de cap manera han de tenir la primacia. Ningú no ens ha d'identificar amb una dimensió moral i prou! I hem de tenir una dimensió política ben paradoxal, sense tenir-la a la manera habitual en la política avui. Així tenim les conseqüències d'aquesta dimensió imprescindible del Regne. I cal superar les lleis i no pas imposar-les, enfrontant els temes de llei natural que han de ser repensats.

I s'ha de poder tornar a definir la vida cristiana dient: estimen! Senzillament... El centre de tot: fins al servei, Càritas! Això ha de continuar essent inaudit! Anar allà on no hi ha ningú ha de ser –crec– una actitud habitual. Ens ho juguem tot a les perifèries, perquè nosaltres mateixos som perifèria d'allà on està centrat el nostre món. És la pràctica del sermó de la Muntanya.

La novetat de la universalitat, de la catolicitat, ha de continuar essent novetat, avui d'una manera diferent però evident. Va ser la clau d'expansió de la fe cristiana? Era la novetat de l'Esperit? No ho ha de continuar essent avui? Al cap i a la fi tot es tracta d'experiència, d'exemple, de testimoni. D'esperança!

Per tot això cal que tornem a ser ànima del món. La paradoxa fa superar el dualisme. Hem de passar a ser ànima d'un món que com mai no té ànima. Si abans es podia dir, doncs, que l'evangelització va anar de la perifèria de l'Imperi cap al centre i el va fer caure, potser avui l'evangelització ha de continuar venint d'allà, i si no hi som ens hi hem de situar. I només des d'allà farem caure l'imperi del déu-diner que ofega i oprimeix.

Perquè res del que és humà no ens ha de ser indiferent. I hem de ser experts en humanitat, perquè paradoxalment hi tenim criteri des de Déu.

V. Recomanacions del llibreter

Recomanacions del llibreter

Encetem una secció fixa de la nostra revista que voldríem un racó –potser ‘calaix de sastre’– on hi càpiga tant una reflexió sobre lectures com un suggeriment sobre altres mitjans de comunicació. També la referència a alguna efemèride que no hauria de passar desapercebuda als agents de la pastoral. O un esdeveniment que crida la nostra atenció i mereix uns minuts de reflexió, o de lectura.

Ben bé no voldria ser el lloc de les recensions bibliogràfiques –que ja té el seu espai– sinó una secció per referir-nos al que cal llegir o cercar per estar al dia i saber-ne més del que passa i del que ja portem acumulat en el nostre bagatge.

Es podria titular “per estar al dia de...” o bé: “estiguem al cas...”, “on passem de...?”

*Finalment ens hem decidit per “**Recomanacions del llibreter**” ja que el seu conductor serà, normalment, en **Pere Fàbregues** un home de la nissaga dels llibreters, com li agrada de identificar-se. I perquè els mitjans escrits llibres, revistes –inclosos els digitals que no supliran els que se’ns ofereixen amb suport de paper, avui per avui– seran la nostra referència. Qui no va sospitar –per cert, amb gran desencert– la fi de la ràdio quan s’anava imposant la televisió? Som-hi sense altres consideracions. Sobre els resultats ja ho anirem veient.*

(A. S. T.)

La utilitat de l'inutil

Vaig anar al cinema a veure pel·lícula *Philomena*, a la Mostra del Cinema espiritual, i la presentadora la professora Claustre Soler, ens va fer veure tants detalls que ja tinc ganes, i fins i tot necessitat de tornar a visionar aquesta meravella.

Dic això perquè, davant el repte que m'han posat de indicar camins de lectura per alguna obra, he triat un llibre de l'any passat, del que ja en vaig fer la crítica, i fins hi tot n'he preparat una xerrada. Això m'obliga a fer-ne una relectura, plaent per mi i amb més possibilitats de fer-vos il·lusionar i decidir a llegir-lo. En les relectures hom sempre descobreix coses noves.

Es tracte de ***La utilitat de l'inútil***, aquest manifest de Nuccio Ordine, amb un assaig d'Abraham Flexner, publicat per Quaderns Crema. És un petit llibre de 162 pàgines, que es pot dur a la butxaca, però quina lectura vol un espai tranquil on es pugui reflexionar, i millor amb un llapis o retolador fluorescent, per gaudir, i retrobar, les bones idees que ens aniran sorgint llegint-lo.

En la presentació ja trobem la base de l'estudi: considero *útil* tot allò que ens ajuda a fer-nos millors. Amb aquesta declaració de principis, entendreu que m'il·lusioni convidar-vos a la seva lectura. Qui no ho faria si sabés que la lectura i reflexió d'aquest text ha de fer millorar la nostra convivència?

Ens farà veure que la bellesa segueix sent bàsica per damunt de l'economia. Avui se'ns parla en excés de comerç i diners, i oblidem, o es pretén fer-nos oblidar, tot allò que no és útil. I així es va arraconant la cultura universal, i també la particular, que ens han de donar accés als bons costums i virtuts.

És el fet de gaudir, no el de posseir, allò que ens fa fel·liciosos, cita Montaigne en l'encapçalament de la tercera part del llibre, i aquesta filosofia és permanent en tot aquest manifest. O és que trobarem valorat a l'IBEX el primer petó d'uns adolescents? O la tendresa d'una mirada dels avis? I junt a aquests fets tant casolans, i po-

---

dríem posar el plaer de la lectura, de l'art, la música, la poesia i tantes coses que fan trontollar els sentiments que ens humanitzen.

Deia García Lorca: *és imprudent viure sense la bogeria de la poesia*. I fa més de cent anys Victor Hugo deia als francesos: *La crisi no se supera retallant els fons per la cultura sinó duplicant-los*.

El llibre ens ajuda a reconèixer la virtut de la gratuïtat, a donar sentit a “perdre el temps” i no estar sempre capficats en produir i tenir més i més per anar emmagatzemant, con si la nostra vida fos eterna i ja vindrà el temps de gaudir-ne, perdent cada instant que ens ofereix **l'inútil** per gaudir, ja, de les coses senzilles i dels sentiments compartits.

Trobareu cites a dojo, el llibre n'és farcit, no poso noms perquè no acabaríem, però us ben asseguro que, com a recull de pensament d'altres, ja justifica tenir aquest text a mà.

També ens afronta amb els perills i ens demana reacció. Diu: l'home modern, que ja no té temps per aturar-se en les coses inútils, està condemnat a convertir-se en una màquina sense ànima... així, l'home que no comprèn l'art es torna un esclau o un robot, es transforma en un ésser sofrent, incapaç de riure i gaudir. (pàg. 73)

Com m'agradaria que us hagués convençut de tenir aquest llibre a mà. No cal, i potser ni convé, llegir-lo d'una revolada, com si fos una novel·la. Agafeu-lo com un objecte inútil que us ajudi a gaudir-ne sovint i així assaboreireu millor la seva exquisidesa.

Pere Fàbregues i Morlà, llibreter.

En l'avinentsa de la beatificació del papa Montini, Pau VIé

El passat mes d'octubre, al final del Sínode sobre la família, va ser beatificat a Roma el Papa Pau VIé. En bona hora. No feia pas massa que ja havien estat canonitzats els papes Joan XXIII i Joan Pau II. Igual que tantíssims d'altres propers o més llunyans que van fent cada vega-

---

da mes voluminós el Martirologi Romà. Res a dir. No entrarem pas en aquest tema. Hom pot subsistir perfectament tenint-lo aparcat. Valoració de la santedat i els models que se'ns proposen. Respecte sobre les persones, les seves obres i el seu moment. Dubtes sobre les oportunitats i els procediments. O no es veritat que el poble fidel en el seu '*sensus religiosus*' ha fet i desfet sants, ha creat devocions fins i tot desproporcionades i en altres moments i degut a altres sensibilitats les ha oblidades? És suggeridora l'expressió "*sant de la meua devoció*" en sentit positiu o negatiu.

Però el cas és que, cada vegada que se'ns ofereix un sant o beat que ens resulta proper se'ns dóna ocasió de repassar el personatge, de valorar la seva aportació o de rellegir la seva època. Joan Baptista Montini, el papa del Vaticà II, va ser un referent per a aquelles generacions que es poden dir conciliars.

En aquestes '*recomanacions del llibreter*' aprofitem l'efemèride de la beatificació de Pau VIé per suggerir o recomanar alguna lectura que ens permeti reivindicar el personatge, la seva època i ensems ens ajudi a emmarcar doctrines i fets que amb el pas dels anys ens permeten de llegir millor els signes del temps i desxifrar els interrogants o respondre als reptes d'avui.

D'entre les moltes biografies i estudis sobre aquest papa trobo atractiva i de rigorosa actualitat l'obra del P. Bernabe Dalmau, '*Pau VI, creient i mestre de la fe*' que ha publicat el CPL de Barcelona. El títol ho diu tot: perquè era un gran creient era un mestre de la fe. Dels grans personatges al llarg dels anys –som limitats i, per tant, selectius– ens en queden les grans obres o be les floretes. Si el Concili Vaticà II el devem a la intuïció agosarada i, per a alguns, temerària, del sant Papa Roncali del qual ens meravellen encara avui la decisió i l'estil, en canvi el cos, el gruix i el volum de l'obra colossal del Concili i el seu post-concili el devem al geni del beat Pau VIé.

Es clar que cadascú pot fer el seu pla de lectura o relectura. Personalment havent viscut amb intensitat l'esdeveniment conciliar des de l'anunci fins als cinquanta anys del seu acabament em plau suggerir la lectura '*Pablo VI,*

---

el *Papa del dialo*g' que EDICEP de València ha editat en forma de llibre simplificant el capítol corresponent de la seva monumental 'Historia de la Iglesia' de Fichte-Martin. I sobre aquest marc serà bo de rellegir dos llibres de Jean Guitton: '*Dialogos con Pablo VI*' d'Ediciones Cristiandad i encara mes '*Paolo VI segreto*' (Ed. Paolone, 1985). El gruix de la personalitat de l'home –hom pensa en la humanitat geniuda del Papa Bergoglio o del beat Papa Roncalli– donen la mesura de la persona que fa mes creïble el mestratge. Potser no resulten fàcils de trobar aquests llibres que en el seu moment van ser reveladors. També resulta d'agradable lectura el volum 17 de les 'Publicazioni dell'Istituto Paolo VI' de Brescia 1966 titulat '*Pablo VI y España*' amb les ponències i comunicacions de les Jornades d'estudi sobre el tema de maig de 1994. Per a una comprensió de la història religiosa de l'Espanya del darrer franquisme i dels primers anys de la transició es útil repassar els plantejaments que s'hi fan.

Per que aquestes recomanacions?

Situar un personatge o un esdeveniment o una idea en el seu marc històric es una condició imprescindible per a no errar-la en la valoració dels fets; però molt mes encara per validar la història com a mestra de vida.

Encara més, la tasca dels biògrafs, dels historiadors, i de les monografies es facilitar-nos la comprensió d'allò que s'ha esdevingut; però la dels lectors, és saber discernir. Naturalment des de la pròpia circumstància i amb interessos que ens mouen.

En el cas del Papa de Roma, el Papa del Concili, quan ja tenim la perspectiva que donen els anys i els quatre pontificats posteriors ens faran valorar amb més justesa allò que s'esdevé avui allò que vam viure ahir amb la lucidesa del que sap discernir les coses noves i velles segons criteri de l'evangeli. (Cfr. Mt. 13, 52)

(A. S. T.)

VI. Recensions

La renovació del ministeri diaconal en el 50 aniversari del Concili Vaticà II. La seva recepció en les diòcesis catalanes

Aureli Ortín Maynou. El Prat de Llobregat, novembre de 2014

---

per Florenci Travé Travé, diaca. Bisbat de Sant Feliu de Llobregat

L'Aureli Ortín, diaca de l'Arxidiòcesi de Barcelona, ens ofereix en aquest volum la seva tesina, defensada a la Facultat de Teologia de Catalunya, i dedicada a la renovació del diaconat en l'Església, en el cinquantenari del Concili Vaticà II. Prologat per Mons. Lluís Martínez Sistach, Cardenal Arquebisbe de Barcelona, aquest treball suposa una recerca molt acurada i actual sobre el tema tractat, al temps que una reflexió teològica i sociològica profunda sobre una realitat que pertoca existencialment el seu autor, donada la seva condició de diaca permanent.

L'obra està estructurada en cinc capítols: el primer ens mostra el marc històric i eclesial de la renovació del ministeri diaconal. El segon ens endinsa en la realitat de la recepció del ministeri del diaconat permanent en el context de les deu diòcesis catalanes. En el tercer capítol, prenent com a punt de partença els documents d'instauració del diaconat permanent en les diòcesis catalanes (decrets i directoris) l'autor aprofundeix i analitza diversos aspectes cabdals sobre la realitat dels diaques amb el seu entorn. Aquests tres capítols constitueixen el nucli del treball. El quart presenta la valoració de l'autor sobre la renovació del diaconat en les diòcesis catalanes, i en el cinquè se'ns ofereixen les conclusions de l'autor sobre aquest tema.

1. Marc històric i eclesial de la renovació del ministeri diaconal.

S'exposen els antecedents històrics i eclesials que van fer possible que els pares del Concili Vaticà II optessin per renovar el ministeri dels diaques retornant-li el seu exercici permanent. Ja des de l'any 1924, els serveis de Càritas de diversos països europeus es van plantejar i van pro-

posar la possibilitat de la renovació del ministeri diaconal no com una etapa cap el sacerdoci sinó com l'exercici de la caritat al l'estil dels primers segles de l'Església. L'experiència duríssima de la Segona Guerra Mundial també va possibilitar la reflexió sobre la renovació del ministeri dels diaques. L'any 1949, Josef Hornef, laic alemany i magistrat, va publicar un primer article sobre la renovació del diaconat en una revista de Nuremberg i després en altres revistes alemanyes i estrangeres; deu anys després (1959) va publicar una obra més completa i sistematitzada, "*¿Vuelve el diaconado de la Iglesia primitiva?*". En aquest punt del debat, va anar sorgint la reflexió teològica sobre la renovació del ministeri diaconal: va ser precisament Karl Rahner, aleshores professor de la universitat d'Innsbruck, qui va precisar l'estat teològic de la qüestió dins de la teologia del sagrament de l'Orde, afirmant que des de la dogmàtica no hi havia cap dificultat en admetre el diaconat com ofici estable. L'any 1957, el papa Pius XII, en un discurs, va parlar públicament per primera vegada de la possibilitat de la renovació del ministeri, encara que, segons ell, la idea no es trobava madura. El Concili Vaticà II va veure madurar aquest tema, no sense tensions. Ja en el tercer període conciliar (1964), sota el pontificat de Pau VI, es va arribar a la decisió definitiva: es va aprovar la restauració del diaconat permanent per àmplia majoria dels pares conciliaris i es va incorporar en el núm. 29 de la constitució dogmàtica sobre l'Església *Lumen gentium*. Després d'aquesta visió històrica, l'autor examina la legislació pontifícia en l'etapa postconciliar (Codi de Dret Canònic i Catecisme de l'Església Catòlica), com la renovació va anar prosperant en l'Església universal i en l'espanyola, i com el tema va ser objecte de reflexió de la Comissió Teològica Internacional.

2. La recepció del diaconat permanent en les diòcesis catalanes.

L'autor presenta una descripció cronològica de com el diaconat renovat pel Concili Vaticà II s'ha anat instaurant progressivament en les diòcesis de Catalunya. Apareix una figura clau en la promoció d'aquest procés: el cardenal arquebisbe de Barcelona, Dr. Narcís Jubany. Ell la va definir com un acte de fidelitat al concili en el qual va participar mentre era bisbe auxiliar de Barcelona, i des de 1964 com a bisbe de Girona. Des del seu nomenament l'any 1971 com a arquebisbe de Barcelona, i al llarg de tot el seu pontificat, es va esforçar de manera inescotable en l'aplicació de les decisions conciliaris en l'arxidiòcesi, entre elles la instauració i la promoció del diaconat permanent, com va fer igualment a la Conferència Episcopal Tarraconense i a la Conferència Episcopal Espanyola. Seguint com a criteri cronològic les dates de la primera ordenació a cada diòcesi, l'ordre en què es va anar instaurant el ministeri ha estat el següent: Barcelona, Lleida, Tarragona, Urgell, Vic, Tortosa, Sant Feliu de Llobregat, Terrassa, Solsona i Girona.

L'autor descriu i analitza el procés d'instauració a la diòcesi de Barcelona, pionera a la Tarraconense i a tota Espanya, seguint les diverses etapes marcades pel pontificat de cada prelat barceloní: des del començament fins l'any 1990 amb el cardenal Narcís Jubany, des de l'any 1990 al 2004 amb el cardenal Ricard M. Carles, i des de l'any 2004 fins al 2014 amb el cardenal Lluís Martínez Sistach. La descripció que fa l'autor, tant de Barcelona com de la resta de les diòcesis catalanes, és exhaustiva en el que pertoca a l'anàlisi de les circumstàncies del procés i en l'esment de les persones ordenades.

3. Qüestions relacionades amb la renovació del diaconat.

Un cop desenvolupada la part històrica, l'autor tracta amb profunditat, partint dels decrets d'instauració i dels directoris per a la promoció del diaconat, diferents aspectes claus pel que respecta a la vida i ministeri dels diaques i de llurs famílies: la formació inicial i la formació permanent; les funcions i missions diaconals; la relació dels diaques amb els bisbes, els preveres i els laics; la dimensió col·legial dels diaques; el paper de les esposes i la dimensió familiar en el cas dels diaques casats; els diaques transitoris; els diaques permanents religiosos i l'espiritualitat del diaca.

4. Valoració de la renovació del ministeri diaconal en les diòcesis catalanes.

Amb el seu estil precís i ordenat, l'autor analitza la valoració de la renovació del ministeri diaconal partint de diverses perspectives i de diferents subjectes. Concretament aprofita l'aportació dels delegats diocesans, la dels mateixos diaques ordenats i la d'un bon nombre d'esposes. Amb objectivitat i mètode es presenten els aspectes positius i negatius, les llums i les ombres amb què la realitat diaconal renovada s'ha anat trobant des de l'any 1980 (primera ordenació diaconal a Barcelona) fins el 2014 (darreres ordenacions a Sant Feliu de Llobregat i a Girona). Certament, i des d'una perspectiva realista, el balanç és força positiu. Ens trobem davant d'una realitat eclesial reeixida arreu del món catòlic en la qual l'esperit del servei (diaconia) queda ben palès, i que és ben valorada per la majoria de la gent, clergues i laics, com a camí eclesial i ministerial d'admirable compromís.

5. Conclusions.

Segons l'autor, en el Concili Vaticà II, l'esdeveniment més important de tot el segle XX per a l'Església catòlica, aquesta va fer l'esforç de mirar al seu interior per entendre's millor i copsar quina era la voluntat de Déu respecte a la seva missió dins la societat dels nostres dies. L'Església va redescobrir que els dons rebuts al llarg d'una tradició mil·lenària havien

de posar-se a l'abast de tothom. Un d'aquests dons és el ministeri ordenat en els seus tres graus: episcopat, presbiterat i diaconat. Les disposicions, afirmacions i reflexions sobre aquesta temàtica són fonamentals en els documents conciliars. El tema del diaconat i com la seva renovació en l'Església ha estat rebuda en una part d'ella, en concret en el si de les deu diòcesis catalanes, ha estat objecte d'un estudi exhaustiu i profund.

L'autor està ben convençut que l'Esperit del Senyor segueix renovant la seva Església i la continua posant al servei de les persones, mitjançant el ministeri ordenat, perquè aquestes coneguin el missatge evangèlic, celebrin la fe i creixi el seu amor solidari a tothom. Des d'aquesta perspectiva, la renovació del ministeri diaconal només pot ser entesa des de la dimensió sacramental, des de la convicció profunda que la gràcia del sacrament actua en uns homes cridats a ser imatge del Crist Servidor per animar a tota l'Església a ser millor servidora de la humanitat.

Alguns es pregunten per què serveixen els diaques, si les seves funcions les poden exercir o bé els preveres o bé els laics. Aquesta paradoxa posa precisament en relleu el sentit més profund del ministeri diaconal: no és allò que fan el que defineix el valor dels diaques, sinó que exerceixen el seu ministeri per la gràcia del sacrament rebut que els configura amb Crist Servidor. I és un enriquiment per l'Església que el diaconat pugui ser conferit a homes casats: la interacció mútua entre els dos sacraments fa veure la relació conjugal des d'una dimensió nova i ofereix altres possibilitats de creixement eclesial i personal.

Només em queda agrair al germà Aureli Ortín el seu treball, les conclusions del qual comparteixo. La seva lectura ha estat un goig personal i el tractament del tema reflecteix el coneixement i l'estima profunds que l'autor té pel seu ministeri de diaca.

L'Església dels pobres en el Concili Vaticà II

Joan Planellas i Barnosell, Barcelona, Facultat de Teologia de Catalunya 2013

---

per Josep M. Domingo, director del CEP

Aquesta obra del professor Joan Planellas, prevere i teòleg gironí, vicedegà de la Facultat de Teologia de Catalunya, és una magnífica aportació a l'aprofundiment de la comprensió del Concili Vaticà II en la seva intenció de reforma evangèlica de l'Església catòlica. S'inscriu en els estudis que la Facultat de Teologia, com tantes altres institucions d'arreu del món, promou al llarg d'aquest període entre 2012 i 2015 en què celebrem els cinquanta anys del Concili Vaticà II. Són multitud els congressos, jornades d'estudi i actes molt diversos que no només pretenen commemorar i mantenir el record d'aquell esdeveniment cabdal, sinó sobretot conèixer més a fons i interpretar el sentit i la intenció dels pares conciliaris en aquell gran moment de la vida de l'Església al segle XX.

El professor Planellas, ja havia donat uns avenços d'aquesta obra en senyals articles publicats a la *Revista Catalana de Teologia*, de la qual n'és director, i després d'haver passat també aquesta investigació pel banc de proves de la docència en seminaris d'investigació i cursos de formació, ens ha donat finalment aquest resultat madur i complet sobre un tema tan interessant i important com és el del títol del llibre: l'Església dels pobres.

Ja en l'encapçalament de l'obra l'autor situa dues referències als papes Joan XXIII i Francesc, com dos pilars d'aquest arc de cinquanta anys de realització i desplegament del Vaticà II. La cita de Joan XXIII és del radio-missatge de preparació al Concili: *Un altre punt lluminós. Davant els països subdesenvolupats, l'Església es presenta tal com és i com vol ser: l'Església de tothom, i particularment l'Església del pobres* (1962). I la cita del papa Francesc en la primera audiència als mitjans de comunicació: *Ah!, com m'agradaria una Església pobra i per als pobres*. Entre aques-

tes dues afirmacions es situa un dels eixos principals del llibre: la doble perspectiva de la pobresa en l'Església, en primer lloc no com a dedicació caritativa sinó com a característica que afaïçona la comunitat dels seguidors de Jesús, i en segon lloc, la perspectiva principal, la radicació i missió de l'Església com a Església dels pobres, amb uns sòlids fonaments cristològics i pneumatològics que configuren les conseqüències eclesiològiques. En paraules de l'autor: *sempre hi ha dos aspectes col·laterals i, al mateix temps, inseparables: d'una banda la pobresa que ha de practicar l'Església i, d'altra banda, l'atenció i el servei que l'Església ha de dur a terme en relació amb els pobres. Perquè tan sols es podrà evangelitzar i servir els pobres des d'una Església pobra i identificada amb els pobres.*

El llibre té una estructura molt pensada que va resseguint el fil dels debats preparatoris dels documents conciliaris i la seva concreció final en els textos aprovats i també va intercalant episodis i propostes significatives que il·luminen el tractament del tema de l'Església dels pobres al llarg de les sessions del Concili.

Quatre són els debats principals del Concili que centren l'atenció i l'anàlisi de l'autor per identificar les aportacions sobre el tema estudiat. En primer lloc la discussió de la renovació de la litúrgia, amb les indicacions recollides a *Sacrosanctum Concilium*. En segon lloc la discussió sobre el misteri de l'Església, amb més transcendència ja que donarà lloc a un dels textos claus del Vaticà II sobre la pobresa, que és troba al número 8 de *Lumen Gentium*: (*així com Crist va dur a terme l'obra de la redempció enmig de la pobresa i de la persecució, així l'Església és invitada a seguir aquest mateix camí per tal de comunicar als homes els fruits de la salvació... {...}*). El tercer debat analitzat és el que va anar preparant tot al llarg del Concili, el document de diàleg amb el món que començant per un esquema inicial, el famós esquema XIII, acabarà essent la constitució *Gaudium et Spes*. Finalment el quart debat analitzat és el referent a la vida i ministeri dels preveres en relació amb aquest tema de la pobresa. S'estudien els documents relatius a la vida sacerdotal i la seva preparació, també, per la seva connexió, alguns passatges del document sobre la missió pastoral dels bisbes, i també de la vida religiosa, de l'apostolat dels laics i de l'activitat missionera de l'Església. A parer de l'autor, al número 5 d'aquest document hi apareix l'altre text clau del tema estudiat (*–l'Església– sota l'impuls de l'Esperit de Crist, ha d'avançar pel mateix camí seguit per Crist, és a dir, pel camí de la pobresa {...}*).

Aquestes anàlisis molt ben pormenoritzades es complementen amb l'estudi i posada en relleu de personatges principals de l'itinerari conciliar, bisbes, teòlegs, assessors i d'algun grup i episodi important per a l'empremta del tema "Església dels pobres" en el Vaticà II. Com ara el grup

així anomenat que s'analiza en les seves activitats i vicissituds, o com ara l'anomenat "pacte de les catacumbes", el compromís d'un gran nombre de pares conciliaris de traduir concretament en la seva vida personal i en la vida diocesana aquesta gran intuïció conciliar d'esdevenir Església dels pobres.

Per la riquesa de documentació, la profunditat de les anàlisis de l'itinerari conciliar, la bibliografia consultada, la síntesi conclusiva, per tot plegat podem dir que aquesta és una obra excel·lent, que ofereix una gran llum sobre aquest tema tan important. Enhorabona a l'autor, de qui sempre n'esperem nous fruits, i en recomanem vivament la seva lectura.

Dios vive en la ciudad. Hacia una nueva pastoral urbana a la luz de Aparecida y del proyecto misionero de Francisco

Carlos María Galli, Buenos Aires, ed. Agape. 2014 (3a ed)

---

per Josep M. Domingo, director del CEP

En el Congrés de Pastoral de les grans ciutats celebrat a Barcelona el maig del 2014 molts assistents van tenir l'ocasió d'escoltar de viva veu les aportacions d'alguns teòlegs i pastoralistes llatinoamericans –Benjamín Bravo, mexicà i Carlos M. Galli, argentí– que van destacar entre les intervencions més vives i creatives del Congrés. Sens dubte que l'elecció com a bisbe de Roma del papa Francesc, antic cardenal de la diòcesi de Buenos Aires, entre tants efectes importants per a la renovació de la vida de l'Església, ha tingut la influència de posar molt més de relleu la vida eclesial i l'aportació en la teologia i la pastoral de moltes diòcesis d'Amèrica Llatina. Ja la cosa venia de lluny, amb les grans trobades i conferències d'aquell episcopat, i amb tot el corrent de la teologia de l'alliberament amb els seus debats i clarificacions. Però ara tot apareix amb una llum nova i de gran interès.

El llibre i l'autor que presentem són un reflex excel·lent d'aquesta aportació. Carlos M. Galli, nascut el 1957 a Buenos Aires, ha estat durant anys un dels col·laboradors teològics i pastorals més propers al cardenal Jorge M. Bergoglio, futur papa Francesc. Professor i especialista en teologia pastoral, és degà de la Facultat de Teologia de la Universitat Catòlica Argentina, assessor de l'episcopat llatinoamericà, un dels redactors del document de Aparecida i membre actiu de la programació pastoral a la gran arxidiòcesi de Buenos Aires.

El títol de l'obra a la que ens referim és ja un programa i una descripció del seu propòsit. És una obra de síntesi que recull molts anys d'estudi i experiència sobre el tema i que ara, en sintonia amb el moment

eclesial impulsat pel papa Francesc, ha conegut una nova actualització. A l'encapçalament del llibre destaca una dedicatòria que és una declaració d'intencions: "*a Juan XXIII, quien nos enseñó a mirar lejos, soñar el futuro de nuestro pasado y dar un salto hacia delante*". És un llibre que mira enrere per ajudar a donar aquest salt endavant. En els primers capítols recull la reflexió sobre evangelització, ciutat, pastoral urbana, a partir del Concili Vaticà II i passant per les conferències de l'episcopat llatinoamericà de Medellín, Puebla, Santo Domingo i, sobretot, s'atura a la de Aparecida (2007) en la qual el cardenal Bergoglio va tenir un paper molt rellevant com a responsable de la redacció del document conclusiu.

La tercera i la quarta part del llibre són un petit tractat de teologia pastoral, encara que l'autor no vol donar el nom de tractat i prefereix descriure-ho com a assaig, en què reflexiona teològicament sobre el fet bíblic, espiritual i teològic de la presència de Déu en el cor de les ciutats; del Déu que habita entre els homes. La quarta part detalla les conversions pastorals, els dispositius, les mediacions, les propostes de programa i iniciatives per a dur a terme aquesta nova proposta de pastoral urbana. Aquest apartat acaba amb una descripció dels plans pastorals empresos a l'arxidiòcesi de Buenos Aires sota aquesta perspectiva renovadora. Destaca en aquest apartat la diversitat de referències per confegir la fisonomia sociocultural de la realitat diocesana en la qual l'Església es fa present. En paraules de l'autor "*es un ensayo que informa hechos, observa experiencias, relata procesos, investiga temas, interpreta textos, reflexiona cuestiones, conecta ideas, imagina alternativas*". És un programa ambiciós, però l'intent està a l'altura del propòsit.

La part final del llibre no és menys interessant. Desemboca en un estudi sobre l'exhortació apostòlica *Evangelii Gaudium* del papa Francesc. Com a bon coneixedor i proper col·laborador del cardenal Bergoglio i, segurament també en el seu nou ministeri petrí, Carlos M. Galli fa una descripció i interpretació del propòsit evangelitzador del papa. I en dóna tres claus recolzant-se en els textos: l'alegria de rebre i comunicar l'Evangelí; la figura de l'Església centrada en la missió, i la influència transformadora del camí missioner de l'Església llatinoamericana a partir de les conferències de Aparecida i Río de Janeiro.

El llibre es clou amb uns annexos de documentació que enriqueixen encara més l'obra sobre pastoral i cultura urbana a partir de conferències i congressos dels quals se'n recullen les conclusions. I també intervencions destacades sobre el tema a càrrec del cardenal Bergoglio en la seva etapa de Buenos Aires. Una bibliografia actualitzada tanca aquesta rica i extensa obra del professor Carlos M. Galli. No dubtem a recomanar-ne la lectura, fent l'esforç de traslladar a la nostra realitat euro-

pea i catalana tantes intuïcions com aquí es presenten, totes en la línia del deixebles missioners que subratlla el papa Francesc i del seu somni: “*Sueño con una opción misionera capaz de transformarlo todo*” (EG 27).